

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví
Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Mgr. Dana Riedlová

Analýza knihovního fondu
veřejné knihovny a jeho využitelnost

Rigorózní práce

Konzultant rigorózní práce: PhDr. Anna Stöcklová

Praha 2010-03-11

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Praze, 11. března 2010

.....

podpis rigorózanta

Identifikační záznam

RIEDLOVÁ, Dana. *Analýza knihovního fondu veřejné knihovny a jeho využitelnost [The analysis of public library collection and its usability]*. Praha, 2010. 167 s., 3 s. příl. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví 2010. Konzultant rigorózní práce Anna Stöcklová.

Abstrakt

Rigorózní práce mapuje a analyzuje stav knihovního fondu a jeho využitelnost na případu Masarykovy veřejné knihovny Vsetín (www.mvk.cz) za léta 1997-2008. Zaměřuje se na hledisko přírůstku, úbytku a skladbu přírůstku, sestávající z krásné literatury, naučné literatury a ostatních druhů dokumentů. Profilace knihovního fondu je vyčíslena procentuálně na základě užití selekčního jazyka MDT. Využitelnost knihovního fondu je posuzována z hlediska výpůjček. Na příkladu českých, slovenských a polské knihovny je provedeno objemové a obsahové srovnání knihovního fondu a jeho využitelnost ve stejně velkých institucích. Další část je věnována popisu knihovnického procesu akvizice a konkrétní praxi v této oblasti v dané organizaci v současné době. Seznamuje se zdroji doplňování knihovního fondu týkajícími se MVK. Informace o stavu knihovního fondu, jeho obratu i o akvizici byly získány ze statistických ukazatelů a praxí přímo na pracovišti akvizice a katalogizace MVK. Obraz knihovny je doplněn dalšími statickými a dynamickými prvky.

Klíčová slova

veřejné knihovny, dekompozice knihovny, knihovní fondy, skladba fondu, profilace fondu, akvizice, akviziční politika, přírůstek, úbytek, výpůjčky, meziknihovní výpůjční služba, titulová frekvence, analýza knihovního fondu, obrat knihovního fondu, Masarykova veřejná knihovna (Vsetín, Česko), Kysucká knižnica (Čadca, Slovensko), Biblioteka publiczna miasta i gminy im. Heliodora Świącickiego (Śrem, Polsko), Knihovna Kroměřížska (Kroměříž, Česko), Městská knihovna (Šumperk, Česko), Mestská knižnica (Piešťany, Slovensko)

OBSAH

PŘEDMLUVA	6
1 ÚVOD	8
2 MASARYKOVA VEŘEJNÁ KNIHOVNA VSETÍN	11
2.1 HISTORIE KNIHOVNICTVÍ VE VSETÍNĚ	12
2.2 STATICKÉ PRVKY MVK VSETÍN	15
2.2.1 Zaměstnanci	15
2.2.2 Zařízení knihovny	17
2.2.3 Uživatelé	23
2.3 DYNAMICKÉ PRVKY MVK VSETÍN	23
2.3.1 Katalogizace.....	23
2.3.2 Organizace knihovního fondu	25
2.3.3 Služby	28
2.4 RELEVANTNÍ OKOLÍ MVK VSETÍN	31
3 KNIHOVNÍ FONDY	33
3.1 SROVNÁNÍ METODOU BENCHMARKINGU	34
3.2 PŘÍRŮSTEK KNIHOVNÍHO FONDU	36
3.3 ÚBYTEK KNIHOVNÍHO FONDU	37
3.3.1 Srovnání přírůstku a úbytku	38
3.4 SKLADBA PŘÍRŮSTKU	40
3.4.1 Naučná literatura	40
3.4.2 Krásná literatura	41
3.4.3 Srovnání krásné a naučné literatury	42
3.4.4 Ostatní dokumenty	44
3.4.5 Srovnání krásné, naučné a ostatních dokumentů celkem	47
3.5 PROFIL KNIHOVNÍHO FONDU	48
3.6 METODA KONSPEKTU	50
4 AKVIZICE	52
4.1 OSTATNÍ STATICKÉ PRVKY AKVIZICE	55
4.1.1 Zaměstnanci	55
4.1.2 Zařízení	55
4.2 DYNAMICKÉ PRVKY AKVIZICE	56
4.2.1 Profilování knihovního fondu	56
4.2.2 Sledování produkce informačních pramenů	58
4.2.3 Objednávka dokumentů	58
4.2.4 Přímý nákup dokumentů	59
4.2.5 Dodávka dokumentu	61
4.3 OKOLÍ SYSTÉMU AKVIZICE	62
4.3.1 Knižní trh	62
4.3.2 Finanční možnosti knihovny	64
4.3.3 Spolupracující knihovny	65
5 OBRAT KNIHOVNÍCH FONDŮ	66
5.1 VÝPŮJČKY	66
5.2 TITULOVÁ FREKVENCE VÝPŮJČEK	73

5.3	MEZIKNHOVNÍ VÝPŮJČNÍ SLUŽBA	81
5.4	OBRAT PROFILACE KNIHOVNÍHO FONDU SE SPECIALIZACÍ.....	86
6	SROVNÁNÍ S INSTITUCEMI OBDOBNÉHO TYPU.....	90
6.1	KYSUCKÁ KNIŽNICA V ČADCI	94
6.1.1	Knihovní fondy	96
6.1.1.1	Přírůstek a úbytek knihovního fondu	97
6.1.1.2	Skladba přírůstku	100
6.1.2	Obrat knihovních fondů	101
6.1.2.1	Výpůjčky.....	101
6.1.2.2	Meziknihovní výpůjční služba	103
6.2	VEŘEJNÁ KNIHOVNA HELIODORA ŚWIĘCICKIEGO MĚSTA A OBCÍ ŚREMU.....	105
6.2.1	Knihovní fondy	106
6.2.1.1	Přírůstek a úbytek knihovního fondu	107
6.2.1.2	Skladba přírůstku	109
6.2.2	Obrat knihovních fondů	111
6.2.2.1	Výpůjčky.....	111
6.2.2.2	Meziknihovní výpůjční služba	112
6.3	MĚSTSKÁ KNIHOVNA ŠUMPERK	114
6.3.1	Knihovní fondy	116
6.3.1.1	Přírůstek a úbytek knihovního fondu	116
6.3.1.2	Skladba přírůstku	118
6.3.2	Obrat knihovních fondů	120
6.3.2.1	Výpůjčky.....	120
6.3.2.2	Meziknihovní výpůjční služba	122
6.4	KNIHOVNA KROMĚŘÍŽSKA KROMĚŘÍŽ.....	125
6.4.1	Knihovní fondy	127
6.4.1.1	Přírůstek a úbytek knihovního fondu	127
6.4.1.2	Skladba přírůstku	130
6.4.2	Obrat knihovních fondů	131
6.4.2.1	Výpůjčky.....	131
6.4.2.2	Meziknihovní výpůjční služba	133
6.5	MESTSKÁ KNIŽNICA MESTA PIEŠŤANY	135
6.5.1	Knihovní fondy	137
6.5.1.1	Přírůstek a úbytek knihovního fondu	137
6.5.1.2	Skladba přírůstku	140
6.5.2	Obrat knihovních fondů	141
6.5.2.1	Výpůjčky.....	141
6.5.2.2	Meziknihovní výpůjční služba	143
6.6	ŚREM - ČADCA – VSETÍN – ŠUMPERK – KROMĚŘÍŽ - PIEŠŤANY	145
7	ZÁVĚR	153
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	156
	SEZNAM OBRÁZKŮ	160
	PŘÍLOHY	167

PŘEDMLUVA

Tato rigorózní práce s názvem „*Analýza knihovního fondu veřejné knihovny a jeho využitelnost*“ navazuje na mou magisterskou diplomovou práci s názvem „*Stav knihovního fondu Masarykovy veřejné knihovny Vsetín 1997-2007*“, která byla obhájena v květnu 2009 na Ústavu informačních studií a knihovnictví při Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Výchozí diplomová práce byla doplněna o nové kapitoly, k časovému rozsahu byly přidány statistické údaje za rok 2008 (rok 2009 byl v době dokončení této práce v knihovnách teprve vyhodnocován), srovnání s ostatními knihovnami bylo rozšířeno o další tři knihovny, bylo použito více pramenů a informačních zdrojů.

Jako téma své rigorózní práce jsem zvolila knihovní fondy a akvizici. Výběr ovlivnila má současná pracovní pozice v oddělení akvizice a katalogizace Masarykovy veřejné knihovny Vsetín a zájem o tuto oblast. Denně procházím nové přírůstky, ať jsou to knihy, kartografie, hudebniny nebo obrazově zvukové dokumenty. Vytvářím také nejrůznější statistiky a sumáře, týkající se knihovního fondu.

Cílem této práce je zmapovat a analyzovat stav knihovního fondu a jeho obrat ve veřejné knihovně na příkladu Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně. Pro srovnání jsem vybrala další dvě české knihovny, dvě slovenské a jednu polskou knihovnu obdobné velikosti. Vycházela jsem z dekompozice knihovny jako celku a hlavní pozornost zaměřila na jeden ze základních statických prvků, kterým jsou knihovní fondy a na dva dynamické prvky, kterými jsou výpůjčky a akvizice. Odborná knihovnická literatura se příliš nevěnuje tematice knihovních fondů, jejich skladby, profilace a obratu. Proto tato práce přináší shrnutí především na základě konkrétních statistických dat z jednotlivých knihoven a zdrojů, které jsou uvedeny v seznamu literatury.

Práce je zaměřena především na oblast knihovních fondů, jejich obratu a akvizice. Ostatní části dokreslují celkový obraz instituce. Knihovní fondy jsou mapovány a analyzovány na základě vzorku statistických údajů za období let 1997-2008 především pomocí grafů. Dále je soustředěna na přírůstek, úbytek a skladbu

přírůstku. Skladba přírůstku je zaměřena na krásnou literaturu, naučnou literaturu a ostatní druhy dokumentů. Skladba knihovního fondu je vyjádřena i profilačně na základě užití selekčního jazyka MDT. Obrat knihovního fondu je dokumentován na výpůjčkách, meziknihovní výpůjční službě, titulové frekvenci výpůjček a obratu profilace knihovního fondu se specializací. U srovnávaných knihoven jsou knihovní fondy analyzovány na vzorku dat z let 2003-2008 podle stejných hledisek.

V části akvizice je popis teoretických aspektů této oblasti doplněn konkrétní praxí používanou v dané organizaci v současné době. Zdroje doplňování jsou zaměřeny především na nákup v kamenných knihkupectvích a přes Internet.

Rigorózní práce je strukturována do systému číslovaných kapitol a podkapitol. Rozsah práce je 167 stran a 3 strany příloh. Součástí textu jsou obrázky, grafy a tabulky, vztahující se ke konkrétním kapitolám. Soupis literatury vychází vzhledem k tematice práce především z interních materiálů. Dokumenty v bibliografickém soupisu jsou citovány podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2. Citace v textu jsou podle metody Harvardského systému pomocí prvního prvku záznamu a data vydání v hranatých závorkách.

Po dohodě s konzultantkou rigorózní práce PhDr. Annou Stöcklovou došlo oproti zadání rigorózní práce za účelem zvýšení přesnosti a výstižnosti textu k jedné terminologické změně:

- termín „*využitelnost knihovního fondu*“ byl nahrazen doporučeným termínem „*obrat knihovního fondu*“, který je uveden v Terminologické databázi knihovnictví a informační vědy [ŠNÝDR, 2005].

Závěrem bych chtěla poděkovat paní Evě Droščákové z Kysuckej knižnice v Čadci, paní Elżbiete Matuszczak z Biblioteki publiczne miasta i gminy im. Heliodora Świącickiego v Śremu, paní Ivaně Drobníkové z Knihovny Kroměřížska v Kroměříži, paní Magdě Glancové z Městské knihovny v Šumperku a panu Luboši Machajovi z Mestské knižnice v Piešťanech za poskytnutí informací a statistických ukazatelů, týkajících se jejich knihoven. V neposlední řadě mé velké poděkování patří i vedoucí rigorózní práce PhDr. Anně Stöcklové za konzultace a podnětné připomínky a rady.

1 ÚVOD

Obor knihovnictví se neustále dynamicky vyvíjí. Knihovny se více než na shromažďování vědění soustřeďují na zpřístupňování informací všeho druhu. Kladou důraz na zprostředkovatelskou funkci. Stávají se průvodci světem knih, informací a Internetu.

K základním funkcím současných veřejných knihoven stále patří shromažďování, zpracování, uchování a zpřístupnění informací. Knihovní fondy jsou stavební kameny, na kterých je postavena další činnost knihovny a její služby. Jejich získávání je nezbytnou součástí základních knihovnických procesů. Skladba knihovních fondů je odrazem uživatelských potřeb, společenských poměrů a zaměření instituce.

Nástup informačních a komunikačních technologií zasáhl i tuto oblast. Rozšiřují se možnosti výběru a získání dokumentů. Využití Internetu pro vyhledávání informací o nových titulech nabízí celou řadu variant. Hlavní zásadou výběru i nadále zůstává především uspokojení uživatelských potřeb.

K tomu je nezbytná široká základna dostupného knihovního fondu, který je budován a organizován v souladu s příslušnou knihovnickou legislativou a doporučeními. Jeho skladba se mění podle požadavků klientů, měla by však svou strukturou uživatele ovlivňovat. Podněcovat je šíří nabídky a výběru k uspokojování jejich čtenářských potřeb a celoživotnímu sebevzdělávání.

Masarykova veřejná knihovna Vsetín se snaží všechny tyto skutečnosti respektovat a být důvěryhodnou institucí místní komunity.

Území bývalého okresu Vsetín leží při moravsko-slovenských hranicích. Je rozloženo na úpatí Vsetínských, Hostýnských a Vizovických vrchů kolem řeky Bečvy. Tento region byl ve 13. a 14. století osídlen pastevci ovcí (Valachy) a podle nich i nazván. Spojením kultury horských pastevců a zemědělců, kteří se usídlili v údolích, vznikla velmi osobitá kultura, jež je dnes zachována v působivé lidové architektuře a silné folklórní tradici. Valašsko patřilo vždy k nejchudším regionům.

Situace se lepší ve druhé polovině 20. století, kdy se zde rozvíjí zejména strojírenský a elektrotechnický průmysl. Od 90. let se Vsetínsko orientuje na cestovní ruch.

Město Vsetín leží v severovýchodní části Zlínského kraje, z velké části se rozprostírá v rozšířeném údolí Vsetínské Bečvy a jejích přítoků. Ráz krajiny Vsetína a jeho okolí je členitý, z hlediska zemědělství se řadí k horským oblastem vhodným pro lukaření a pastevectví. Toto území patří k nejhornatějším a nejlesnatějším v republice. Ve Vsetíně žilo k 31.12. 2009 27 930 obyvatel.

První zmínka o Vsetíně pochází z roku 1308, kdy přešel z majetku řádu templářských rytířů do nájmu Voka z Kravař. Ještě do poloviny 19. století byl Vsetín nevelkým městečkem. Tep nové doby spojený s pronikáním průmyslu zachytil Vsetín roku 1937, kdy byl založen cukrovar. Následně se Vsetín stal sídlem průmyslu na zpracování dřeva. Vznikla sirkárna a byly zakládány továrny na nábytek z ohýbaného dřeva firm Kohn (1873) a Thonet (1862) a rovněž sklárny (1868). V roce 1919 začala pracovat známá elektrotechnická továrna J. Sousedíka a v roce 1937 byla založena Česká zbrojovka. Dynamikou svého růstu hlavně ve druhé polovině 19. století Vsetín daleko předčil okolní města. Po druhé světové válce byl zrušen sousední okres Valašské Meziříčí a jeho území přiřazeno ke stávajícímu okresu Vsetín. Nadále pokračovala industrializace Vsetína, především díky závodům Zbrojovka Vsetín a Mez Vsetín.

V 90. letech 20. století zasáhla Vsetín, stejně jako další města České republiky, změna ekonomického i politického systému, která výrazně ovlivnila jeho další vývoj. Proběhly velké strukturální změny v průmyslové oblasti, jež výrazně ovlivnily zaměstnanost zdejších lidí a potřeby rekvalifikace.

Dominantou města je vysoká věž renesančního zámku ze začátku 17. století, který je dnes sídlem Muzea regionu Valašsko [Vsetín, 2009].

Tomáš Garrigue Masaryk měl ke vsetínskému regionu blízký vztah. Valašsko znal ze svých prázdninových pobytů v Bystřici pod Hostýnem a ve Valašském Meziříčí. Meziříčtí vlastenci se s ním setkávali na přednáškách a Masaryk měl mezi nimi několik blízkých přátel. Jeden z nich, MUDr. Jan Kraicz, mu později navrhl kandidaturu na poslance a od roku 1907 byl Masaryk zvolen poslancem do říšského

sněmu za valašská města. Během předvolební kampaně Masaryk objel poctivě celý volební obvod a všude se jeho přednášky a debaty setkaly s velkým úspěchem.

V den vyhlášení výsledků voleb přijel nově zvolený poslanec do Vsetína, který byl největším městem jeho obvodu. Jako poslanec byl dobře hodnocen, úspěšně pomáhal řešit místní problémy a potřeby, své sliby vždy poctivě plnil. Za svého celkem sedmiletého poslaneckého mandátu absolvoval na Valašsku řadu schůzí a nespočet přednášek na témata politická, kulturní a sociální. Za svými voliči zavítal i několikrát po první světové válce. Na jeho počest byla pojmenovaná nově zřízená knihovna [RIEDLOVÁ, 2001].

2 MASARYKOVA VEŘEJNÁ KNIHOVNA VSETÍN

Obr. 1 – MVK Vsetín, Dolní náměstí 1356

Masarykova veřejná knihovna Vsetín (www.mvk.cz), příspěvková organizace města Vsetína, je veřejná knihovna s univerzálními knihovními fondy a regionální centrum knihovnických, bibliografických a informačních služeb pro síť veřejných knihoven okresu Vsetín (viz obr. 1).

Působnost MVK zahrnuje kromě města Vsetína také správní obvod okresu Vsetín. Masarykova veřejná knihovna poskytuje odbornou pomoc 80 knihovnám okresu Vsetín. V tomto smyslu je pověřenou knihovnou na základě smlouvy s Krajskou knihovnou Františka Bartoše ve Zlíně. Tato činnost je financována z krajské dotace.

MVK je zapsána do evidence knihoven na Ministerstvu kultury České republiky pod evidenčním číslem 1795/2002.

2.1 Historie knihovnictví ve Vsetíně

Doklady o prvních knihovnách ve Vsetíně pocházejí z druhé poloviny 19. století a váží se k činnosti nejrůznějších spolků. Přestože Vsetín byl v 19. století poměrně malým zapadlým horským městem, existovalo zde několik spolků českých i německých. Mladá generace iniciovala v roce 1872 založení vzdělávacího spolku „Snaha“. U jeho zrodu se tehdy sešli kulturní činovníci města, duchovní, lékaři, učitelé, úředníci a mládež všech stavů. Při „Snaze“ se hned utvořily odbory čtenářský, vzdělávací, pěvecký, divadelní, turistický a sportovní. Při čítárně „Snahy“, kde bylo vyloženo asi 40 českých časopisů politických, naučných i zábavných, byla roku 1880 otevřena první knihovna určená široké veřejnosti. V roce 1890 měla 2 250 knih, z nichž se půjčilo 1 740 svazků. Ke vzdělávání obyvatelstva přispívaly i další spolkové knihovny, které většinou půjčovaly knihy svým členům zdarma, ostatním čtenářům za poplatek. V roce 1913 za vedení Osvětového sboru pro Vsacko otevřely sdružené spolky první veřejnou čítárnu [Masarykova, 2008a].

1920 - 1939

Krátce po vzniku samostatné Československé republiky inicioval prezident Tomáš Garrigue Masaryk „Zákon o veřejných knihovnách obecních“, který byl schválen Národním shromážděním 22. července 1919. Ten vytvořil legislativní platformu pro konstituování veřejného knihovnictví. Proto 7. března 1920 rozhodlo městské zastupitelstvo „otevřítí ihned Masarykovu městskou knihovnu, obsahující přes 800 svazků“ na počest oslav 70. narozenin T. G. Masaryka.

Provoz v nově zřízené Masarykově veřejné knihovně byl zahájen 2. února 1921. Základ knihovny tvořil knižní fond spolku „Snaha“. V prvním roce působení obsahoval fond knihovny 2 652 svazků, v roce 1932 už bylo v knihovně 4 403 svazků knih „zábavných a poučných“. Počet výpůjček však v tomto předválečném desetiletí klesá. Projevila se tak pokračující hospodářská krize.

1939 – 1945

Léta druhé světové války znamenala již v počátku vlnu vyřazování knih a to nejen v Masarykově veřejné knihovně, ale také v knihovnách školních a spolkových.

V roce 1940 musela knihovna i tehdejší gymnázium vypustit z názvu Masarykovo jméno. Pod vlivem prosperující Zbrojovky stoupl počet obyvatel Vsetína. Knihovní fond veřejných knihoven byl okresním úřadem kontrolován podle seznamů knih vydaných Němci. Vyřazené knihy byly zabaleny, zapečetěny a odeslány okresnímu úřadu. Městská veřejná knihovna ve Vsetíně tak přišla nejméně o 2 000 knih. Po osvobození se zpět do fondu vrátilo jen něco málo přes 1 000 svazků.

1945 – 1969

1945 byla obnovena knihovní rada knihovny, knihovníkem byl jmenován místní rodák a absolvent státní školy knihovnické Zdeněk Ruda. Od této doby pracoval ve funkci knihovníka kvalifikovaný pracovník, který tuto činnost vykonával jako své trvalé, hlavní zaměstnání.

V činnosti knihovny, ve skladbě fondu a ve výběru pracovníků se odrazily politické změny roku 1948. Pozitivním přínosem bylo zřízení čítárny. Úspěchem bylo i pochvalné uznání krajské inspekce za vzorné vybavení a vedení knihovny a čítárny.

Rok 1951 je charakteristický zdůrazňováním významu kolektivní práce, socialistickými motivy, soutěžením a politickými procesy. Přišla další vlna vyřazování, která se týkala literatury protikomunistické, legionářské, detektivek, později i díla T. G. Masaryka. Novinkou bylo zavedení volného výběru knih. V roce 1957 se knihovna přestěhovala do budovy, v níž působila i Lidová škola umění a poradna pro matky s dětmi. V roce 1965 se konečně uvolnila pro knihovnu celá budova. Nově bylo zřízeno oddělení pro dospívající mládež - jedno z prvních v Severomoravském kraji, do něhož tehdy okres Vsetín patřil, a v roce 1968 oddělení hudební. Postupně se zavádí jednotná knihovnická technika. Okresní lidová knihovna usiluje o vytvoření jednotné sítě knihoven v okrese, plánuje se 12 střediskových knihoven, které jsou v 70. letech postupně ustanovovány.

1969 – 1989

Celá sedmdesátá léta byla poznamenána dalšími politickými tlaky. Od roku 1971 bylo systematicky budováno oddělení regionální literatury. Významnou událostí bylo otevření nového dětského oddělení v roce 1973 na sídlišti Trávníky.

Téhož roku vzniklo také samostatné oddělení politické literatury v Domě politické výchovy. Sedmdesátá léta jsou charakteristická rozvíjením spolupráce s knihovnami jiných sítí, rozvíjí se ediční činnost, jsou vydávány tématické bibliografie k různým výročím. Rok 1979 je ve znamení generální opravy budovy, slavnostní otevření rekonstruované budovy proběhlo v roce 1981. V říjnu 1982 bylo otevřeno další dětské oddělení na sídlišti v Rokytnici.

Na základě usnesení Rady ONV zavádí Okresní knihovna ve Vsetíně v roce 1979 nový systém centrálního řízení veřejných knihoven ve vsetínském okrese, jímž je prostřednictvím 7 poboček řízeno 81 pracovišť.

1989 - 2003

S návratem knihovny k původnímu názvu "Masarykova veřejná knihovna" v roce 1991 zavanul v knihovnách okresu Vsetín nový duch. Došlo k mnoha změnám. Revoluci v knihovnické práci představovalo zavádění výpočetní techniky. V roce 1992 se začaly knihy zpracovávat v počítačovém programu Smartlib, a tím byly položeny základy automatizace ve vsetínském regionu.

Zásadní zlom v existenci knihoven okresu Vsetín nastává v roce 1996, kdy se oddělují knihovny ve Valašském Meziříčí a Rožnově pod Radhoštěm a přecházejí pod správu městských úřadů. Do roku 1997 se od Masarykovy veřejné knihovny postupně oddělily všechny knihovny v okrese. Spolupráce však zůstala díky dotaci okresního úřadu nenarušena. V témže roce přechází knihovna od okresního úřadu pod správu Městského úřadu Vsetín.

Od ledna 2003 je Masarykova veřejná knihovna jednou ze čtyř pověřených knihoven s regionální funkcí ve Zlínském kraji, jak je uvedeno na webu Masarykovy veřejné knihovny.

2003 – 2009

K tradičním aktivitám a akcím přibyla řada nových, především spolupráce s nejrůznějšími institucemi ve městě. Rok 2004 byl charakteristický zejména přípravou projektu do strukturálních fondů Evropské unie na získání větších prostor pro knihovnu.

Projekt byl v roce 2005 přijat k realizaci. Cílem projektu je integrace znevýhodněných osob do společnosti, a to především prostřednictvím celoživotního vzdělávání. Projekt se zaměřil zejména na tři cílové skupiny: nezaměstnané, maminky (rodiče) na a po rodičovské dovolené a děti ohrožené sociální exkluzí.

Rok 2006 byl pro Masarykovu veřejnou knihovnu rokem velké změny. Díky projektům podaným do strukturálních fondů Evropské unie v letech 2004 a 2005 se knihovna v roce 2006 přestěhovala do větších prostor na Dolním náměstí do budovy č. 1356 a rozvinula své služby jako komunitní a vzdělávací centrum.

Knihovna od počátku roku 2007 plně rozvinula aktivity projektu „Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání“, který je financován ze SF EU. Jednou z priorit projektu je propojení klasických knihovnických a informačních služeb s komunitními aktivitami. Konečným cílem projektu je vytvoření komunitní knihovny, která propojuje činnosti knihovnické s aktivitami podporujícími rozvoj místní komunity a integraci sociálně znevýhodněných osob. Aktivity jsou zaměřeny především na počítačovou gramotnost, motivaci k práci a sociální a občanské dovednosti [Masarykova, 2008a].

2.2 Statické prvky MVK Vsetín

Mezi statické prvky knihovny patří knihovní fondy, kterým bude věnována pozornost v samostatné kapitole, zaměstnanci, zařízení a uživatelé knihovny.

2.2.1 Zaměstnanci

Počet zaměstnanců Masarykovy veřejné knihovny byl k 31.12. 2009 28 zaměstnanců na celý úvazek, 2 pracovnice na mateřské dovolené.

MVK se organizačně člení na oddělení. Organizační strukturu tvoří 1 ředitelka, 4 vedoucí oddělení – ekonomické, služby, akvizice a katalogizace, středisko regionálních knihovnických služeb. Dále 2 pracovnice katalogizace, 1 pracovnice střediska regionálních služeb, 2 pracovníci informačního střediska, 1 správce sítě, 1 mzdová účetní, 1 řidič a údržbář a 15 pracovníků ve službách.

Vzdělanostní struktura je 8 vysokoškoláků a 20 středoškoláků (viz tabulka na obr. 2). Věková struktura je rozčleněna do čtyř kategorií od 20 do 60 let (viz tabulka na obr. 3).

- Knihovníci: ředitelka, vedoucí oddělení, katalogizátorky, knihovníci ve výpůjčním protokolu, knihovníci ve studovně a čítárně
- Informační pracovníci: zaměstnanci informačního centra
- Další profese v knihovně: správce sítě, ekonomky, řidič a údržbář

Vzdělanostní struktura organizace je vzhledem k jejímu typu a velikosti velmi příznivá. Převažují středoškoláci, zastoupení vysokoškoláků je také poměrně vysoké. Zastoupení knihovnického a neknihovnického vzdělání je ve stejném vzájemném poměru. V tabulce na obr. 2 již není zohledněno, že jak středoškoláci, tak vysokoškoláci neknihovnického zaměření absolvují krátkodobé knihovnické kurzy.

Věková charakteristika je pojata po desetiletých úsecích. Jednotlivé kategorie jsou zastoupeny rovnoměrně, mírně vyšší počet zaměstnanců je v nejvyšší věkové skupině. Za zmínku stojí počet mužů a žen. Ve srovnání s jinými veřejnými knihovnami této velikosti je zde poměrně vysoké zastoupení mužů [Masarykova, 2009].

dosažené vzdělání	muži	ženy	celkem	%
VŠ knihovnického směru	0	3	3	10,71
VŠ ostatní	1	4	5	17,86
SŠ knihovnického směru	2	9	11	39,29
SŠ ostatní	3	6	9	32,14
celkem	6	22	28	100

Obr. 2 – členění zaměstnanců podle vzdělání a pohlaví (stav k 31.12. 2009)

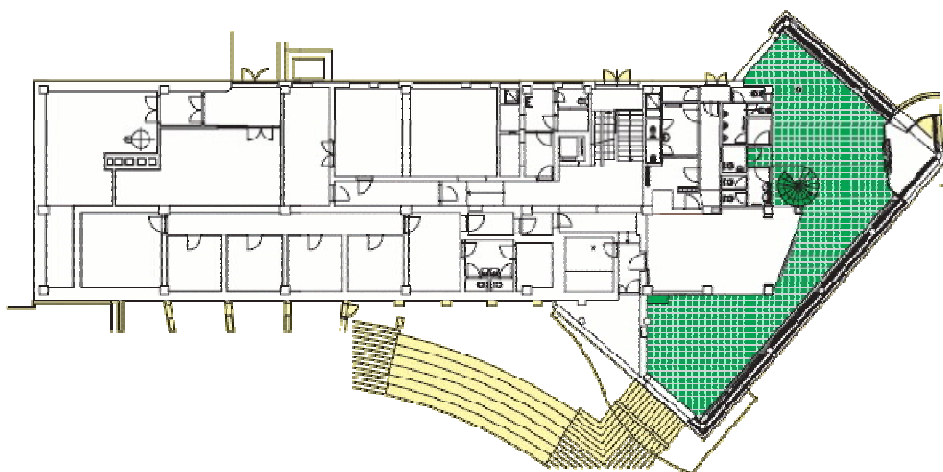
věk	muži	ženy	celkem	%
21–30 let	2	5	7	25,00
31–40 let	1	4	5	17,86
41–50 let	2	4	6	21,43
51–60 let	1	9	10	35,71
celkem	6	22	28	100

Obr. 3 – členění zaměstnanců podle věku a pohlaví (stav k 31.12. 2009)

2.2.2 Zařízení knihovny

MVK je umístěna ve Vsetíně v budově na Dolním náměstí 1356 (viz obr. 1 na s. 11), součástí budovy jsou i jiné subjekty než je knihovna. Zelená přístavba patří celá MVK, v bílé části budovy třetí patro, které je souběžné s nejvyšším patrem přístavby. Vlastníkem je Městský úřad Vsetín. Tři dětské pobočky jsou umístěny v budovách na sídlišti Trávníky, Rokytnice a Luh, tyto pobočky jsou také součástí víceúčelových budov.

V přízemí zelené budovy s přímým vchodem z ulice najdete informační centrum (viz obr. 4, zeleně vyznačená plocha) s bezbariérovým přístupem, kde lze získat informace o městě a regionu, ubytování, stravování a doprovodných službách ve Vsetíně a okolí.

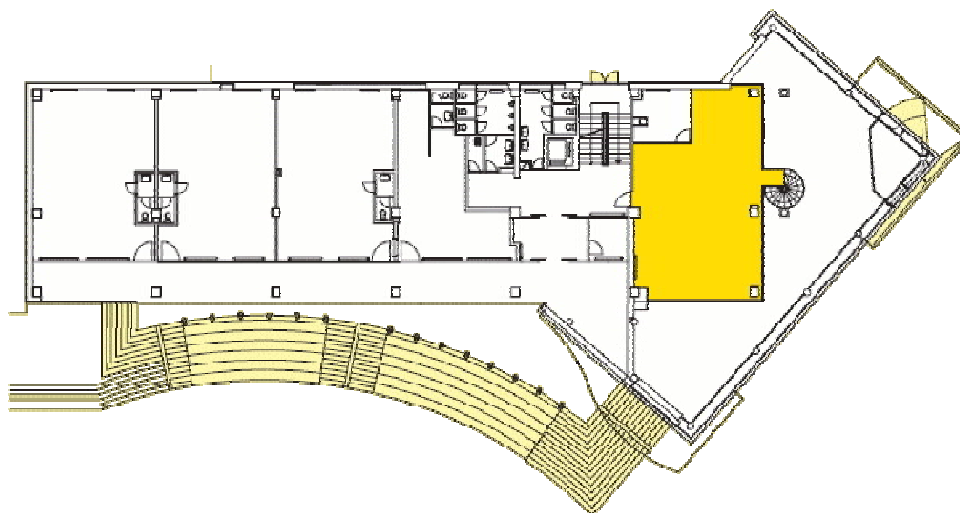
Obr. 4 – půdorys přízemí MVK Vsetín s informačním centrem

Můžete zde zjistit aktuální informace o kulturních, sportovních a společenských akcích regionu, zakoupit si na tyto akce vstupenky, případně si rezervovat vstupenky i na kulturní akce v dalších městech. Na tomto místě je k dispozici denní tisk, možnost kopírování na 1 kopírce, veřejný Internet, občerstvení, lze zde také vrátit knihy zapůjčené v knihovně. Informační centrum je součástí knihovny (viz obr. 5).

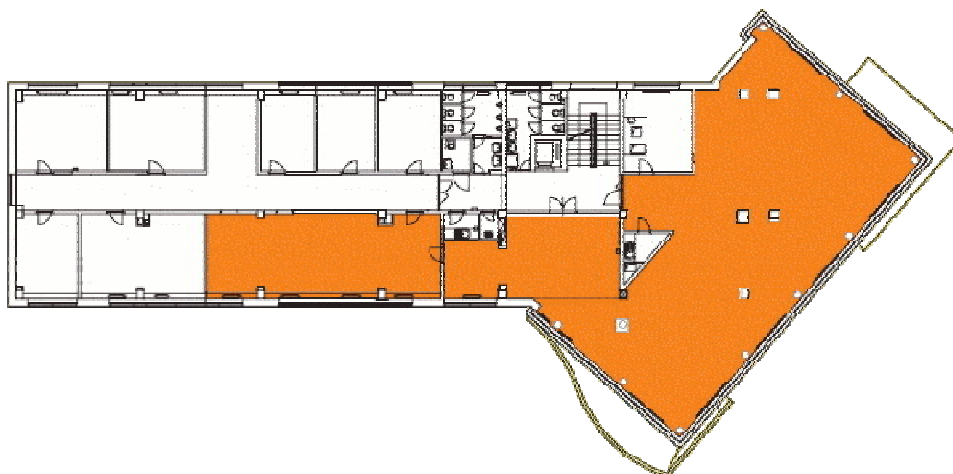
Obr. 5 – informační centrum MVK Vsetín

V úrovni 1. podlaží zelené budovy (viz obr. 6, žlutě vyznačená plocha) je galerie s počítačovou učebnou s možností využití veřejného Internetu. Vstupuje se do ní přes informační centrum nebo centrálním vchodem nad venkovním schodištěm. Probíhají zde počítačové kurzy a školení pro veřejnost i odborné pracovníky.

Obr. 6 – půdorys 1. podlaží MVK Vsetín s počítačovou učebnou

Ve 2. podlaží zelené budovy (viz obr. 7, oranžově vyznačená plocha) je otevřený prostor centrální půjčovny s online katalogy knih, přístupovými místy k veřejnému Internetu, centrální registrací čtenářů, bibliograficko-informační službou, meziknihovní výpůjční službou, možností rezervace knih, zařízením SelfCheck určeným k samoobslužným výpůjčkám knih a s knihovním fondem, umístěným ve volném výběru (viz obr. 8).

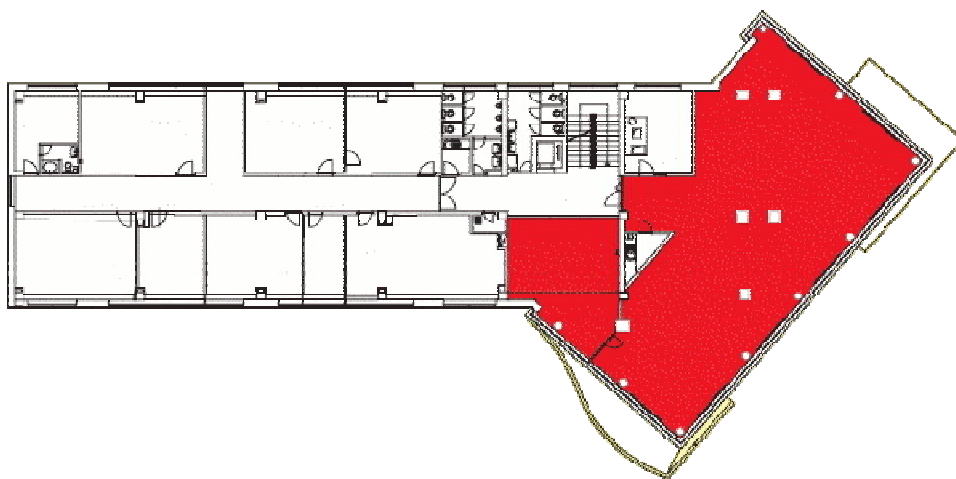
Obr. 7 – půdorys 2. podlaží MVK Vsetín s centrální půjčovnou

Obr. 8 – čtenářské zákoutí centrální půjčovny MVK Vsetín

Ve 3. podlaží zelené budovy (viz obr. 9, červeně vyznačená plocha) se nachází v otevřeném prostoru čítárna (viz obr. 10), hudební oddělení a oddělená studovna. Zde si návštěvníci mohou přečíst a vypůjčit noviny a časopisy, hudebniny, CD. K dispozici mají denní tisk, poslechová místa, veřejný Internet, reprografické služby, online katalogy knih, bibliograficko-informační služby, odbornou studijní literaturu a regionální fond literatury Valašska. Součástí volného prostranství je i komunitní K klub (viz obr. 11), který dává prostor pro organizované i neorganizované aktivity, probíhají zde besedy a akce pro školy, v relax koutku jsou k dispozici stolní hry, časopisy a literatura pro mládež.

V tomto podlaží (viz obr. 9, bíle vyznačená plocha) se v původní části budovy nachází administrativní část knihovny, vedení, ekonomický útvar, spisovna, akvizice a katalogizace, středisko regionálních knihovnických služeb, serverovna, zázemí pro projektové aktivity a zázemí pro pracovníky služeb.

Obr. 9 – půdorys 3. podlaží MVK Vsetín s čítárnou, studovnou, K klubem a administrativou

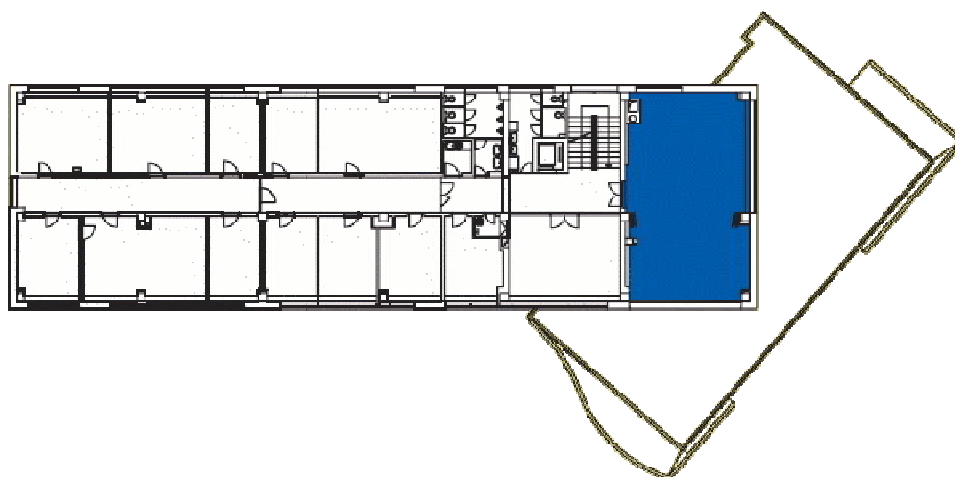

Obr. 10 – čítárna časopisů MVK Vsetín

Obr. 11 – komunitní K klub MVK Vsetín

Součást 4. podlaží bílé budovy (viz obr. 12, modře vyznačená plocha) tvoří společenský multifunkční sál s kapacitou 70 míst, kde se pořádají přednášky, besedy, školení a semináře, workshopy, konference, prezentační vzdělávací a společenské akce. Sál má odpovídající technické vybavení a prostory se pronajímají ke komerčním i nekomerčním účelům.

Obr. 12 – půdorys 4. podlaží MVK Vsetín se společenským sálem

Plocha knihovních služeb včetně sálu a učebny je 862,0 m², plocha pro administrativu 154,0 m², plocha technického zázemí 29,3 m², plocha skladů 71,4 m² a plocha komunikační 461,6 m². Sklady jsou umístěny v suterénu bílé budovy.

MVK má k dispozici 43 počítačů pro uživatele, z toho napojených na Internet 41, pro služební účely 21 počítačů s připojením na Internet. Internet je zpřístupněn pro uživatele na 41 počítačích (Dolní nám. 29, Luh 4, Rokytnice 3, Trávníky 4+1 speciálně upravený počítač pro zrakově handicapované s TV lupou, skenerem a hlasovým výstupem). Počet studijních míst je 70.

V knihovně je 6 kopírek, 2 dataprojektory, 3 notebooky, 1 SelfCheck, 2 bezpečnostní elektromagnetické brány.

MVK používá automatizovaný knihovnický systém KpWin SQL, verze 1.1, 21 uživatelskou licenci. Pro kancelářský software jsou zakoupeny licence Windows XP.

V centrální půjčovně je 763 běžných metrů regálů, ve skladu 245,5 metrů kompaktních regálů [Masarykova, 2008b].

2.2.3 Uživatelé

Počet registrovaných čtenářů k 31.12. 2008 činil 5 966, z toho čtenáři do 15 let 1 270. Knihovnu navštívilo celkem 144 417 uživatelů. Virtuálních návštěv webové stránky knihovny se uskutečnilo 76 692.

2.3 Dynamické prvky MVK Vsetín

Mezi dynamické prvky knihovny patří akvizice, které je věnována pozornost v kapitole 4, katalogizace, organizace knihovního fondu a služby knihovny.

2.3.1 Katalogizace

Mezi statické prvky katalogizace patří dokumenty, standardy popisu, zaměstnanci a zařízení. V MVK probíhá katalogizace prostřednictvím AKS KpWin SQL verze 1.1 a jejich báze dat. V tomto modulu se provádí kompletní zpracování

všech druhů dokumentů. Jsou připraveny vstupní formuláře pro monografie, periodika, hudebniny, audiovizuální dokumenty, články z časopisů, kapitoly ve sbornících a divadelní hry. Katalogizátor má možnost vstupní formuláře definovat či upravovat. Struktura dat odpovídá formátu MARC21. Jednotnost a jednoduchost v editaci polí umožňují obecně definovatelné autority jmenné i věcné. Ostatní údaje lze validovat buď z předem připravených slovníků, nebo ze slovníků již jednou uživatelem vložených údajů.

Standardy popisu katalogizace vychází ze standardů popisu, kterými jsou bibliografický formát MARC21, anglo-americká katalogizační pravidla AACR2 a mezinárodní doporučení pro bibliografický popis ISBD – jednotlivé řady dokumentů.

V oddělení katalogizace pracují 3 katalogizátorky, 2 se středoškolským odborným vzděláním, 1 se vzděláním odborným vysokoškolským. Z toho 1 pracovnice katalogizuje všechny druhy ostatních dokumentů mimo monografie a provádí křížovou kontrolu věcné a jmenné katalogizace, 2 pracovnice provádějí jmennou a věcnou katalogizaci a křížovou kontrolu jmenné a věcné katalogizace.

Součástí zařízení jsou 3 počítačové stoly, 3 počítače s připojením na Internet a AKS KpWin SQL.

Dynamický prvek procesu vstupního zpracování začíná jmenným identifikačním popisem podle příslušných pravidel s dokumentem de-visu. Následuje věcný popis, přidělení znaků Mezinárodního desetinného třídění a volně tvořených klíčových slov z adresáře. Aplikované třídění MDT je používáno v sadě Vybrané znaky, které jsou doporučeny pro veřejné knihovny. MVK sleduje a akceptuje všechny aktualizace. MDT získané formou sdílené katalogizace je ve většině případů MDT-MRF Základní znaky a je respektováno z hlediska klasifikace, ale upraveno vzhledem k notaci Vybraných znaků. U krásné literatury se vytváří krátká anotace.

Okolí systému tvoří souborné katalogy, informační technologie a světové standardy. MVK přispívá svými katalogizačními záznamy prostřednictvím OAI protokolu do Souborného katalogu ČR a také jej zpětně využívá. Vytváří Souborný katalog knihoven okresu Vsetín. Příležitostně jsou využívány další souborné katalogy přístupné na Internetu, např. prostřednictvím Jednotné informační brány.

MVK používá protokol Z39.50, který je součástí sdílené katalogizace a umožňuje stahovat již jednou zpracované záznamy, čímž dochází k efektivnímu využití času katalogizátora.

MVK sleduje nové trendy a vývoj v oblasti katalogizace, FRBR a přípravu nových katalogizačních pravidel. Využívá mezinárodní standardní čísla knih, seriálů a hudebnin – ISBN, ISSN, ISMN.

2.3.2 Organizace knihovního fondu

Základním statickým prvkem organizace knihovního fondu je fond samotný. Jeho základní vlastností je dynamičnost a schopnost reagovat na požadavky uživatelů. Struktura knihovní fondu je závislá na typu a funkcích knihovny [STÖCKLOVÁ, 2008b].

Knihovní fond MVK tvoří primární a sekundární dokumenty. K 31.12. 2008 činil stav knihovního fondu 117 069 knihovních jednotek, z toho 44 605 naučná literatura a 62 001 krásná literatura. Ostatní dokumenty byly zastoupeny počtem 10 463, z toho kartografických dokumentů 88, tištěných hudebnin 1 518, audiovizuálních 7 868 a elektronických dokumentů 989. Počet docházejících periodik činil 220 titulů. K dispozici ve volném výběru bylo 110 000 knihovních jednotek. Přírůstek za rok 2008 byl 7 291 knihovních jednotek. Úbytek činil 8 051 knihovních jednotek. V době tvorby této práce nebyly ještě zpracovány všechny statistické ukazatele za rok 2009.

Druhy fondů jsou v MVK absenční, prezenční a služební. Fond je bezprostředně přístupný s volným výběrem a volným přístupem, minimální část fondu je uložena ve skladu.

Stavění fondu je u naučné literatury systematicko-abecední podle MDT a jmen autorů, u krásné literatury autorsko-názvové nejdříve abecedně podle autora a uvnitř abecedně podle názvu (viz obr. 13). Zvlášť jsou vyčleněny detektivky, romány pro ženy, divadelní hry, poezie, sci-fi, fantazy a cizojazyčná beletrie.

Obr. 13 – část volného výběru krásné literatury v centrální půjčovně MVK Vsetín

Knihovní politika v oblasti ochrany knihovního fondu je uchovávat aktuální dokumenty, minimálně půjčované vyřazovat. Ochrana spočívá v balení knih do průhledných fólií a ve vlepování bezpečnostních magnetických pásek do hřbetů knih a na kompaktní disky.

Budova je nová po rekonstrukci a v dobrém stavu, není třeba se obávat nevhodných klimatických podmínek. Teplota i vlhkost je upravována podle požadavků uživatelů a klimatických podmínek. V místnostech je instalováno zářivkové osvětlení, na oknech jsou žaluzie. Regály jsou stavěny tak, aby nebyly dokumenty vystaveny přímému slunečnímu světlu. Knihovna respektuje nejnужnější zásady na ochranu osob a majetku - únikové východy, hasicí přístroje, vytápění – knihovna je připojena k elektronickému zabezpečovacímu systému a má instalován kamerový systém.

Součástí organizace knihovního fondu jsou také katalogy. MVK přispívá prostřednictvím OAI protokolu do Souborného katalogu ČR a také jej zpětně využívá. Vytváří Souborný katalog knihoven okresu Vsetín. Příležitostně jsou využívány další souborné katalogy přístupné na Internetu, např. prostřednictvím Jednotné informační brány. Elektronický OPAC přes WWW je dostupný ve všech půjčovnách na několika počítačích. V oddělení katalogizace je služební lístkový

jmenný katalog a katalog matric, sloužící jako záloha počítačové evidence a zpracování. Objednávání, rezervace a prodlužování je součástí AKS a jeho jednotlivých modulů.

Organizace knihovního fondu se účastní čtyři pracovníci. Dva pracovníci ze služeb mají jako součást pracovní náplně péči o fond uložený ve skladu. Dva dobrovolníci z řad seniorů provádějí opravy a balení knih. Samozřejmou součástí organizace knihovního fondu je odpovídající zařízení, které sestává ze dvou elektromagnetických bran firmy 3M, 2 manipulačních stolů, magnetických pásek a drobného kancelářského materiálu jako jsou nůžky, sponky, pájky a balící fólie. Na půjčovnách i ve skladu jsou běžné i kompaktní regály, v čítárně speciálně upravené skříňky na časopisy. Ochranu knihovního fondu zajišťuje vedle magnetických pásek vlepovaných do knih a elektromagnetických bran i instalovaný kamerový systém.

K dynamickým prvkům organizace knihovního fondu patří linka dokumentů a linka záznamů. Součástí linky dokumentů je vřazování nových přírůstků do knihovního fondu, vyřazování a aktualizace knihovního fondu podle příslušných směrnic. Jako výstup z AKS je tištěný svazkový přírůstkový a úbytkový seznam. Pravidelné revize knihovního fondu probíhají prostřednictvím AKS podle velikosti fondu dané organizace, v případě MVK je to 1x za 10 let. Legislativně vychází a řídí se knihovním zákonem č. 257/2001 Sb. (§ 16).

Linku záznamů tvoří především průběžná tvorba záznamů, sdílená katalogizace prostřednictvím protokolu Z39.50 a Jednotné informační brány a vřazování nových záznamů do služebních lístkových katalogů. Meziknihovní výpůjční služba je realizována přes modul MVS AKS.

Okolí systému organizace knihovních fondů vytváří vhodné klimatické podmínky v nově rekonstruované budově a skladovací prostory o rozměrech 71,4 m².

Nezbytností je příslušná legislativa knihovnického i speciálního rázu. Přínosem jsou také spolupracující knihovny okresu Vsetín a Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně.

2.3.3 Služby

Masarykova veřejná knihovna Vsetín je významnou vzdělávací a kulturní institucí regionu. Základem činnosti je poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb, tzn. především absenční a prezenční půjčování knihovních dokumentů. Knihovna disponuje fondem obsahujícím 117 069 knihovních jednotek s průměrným ročním přírůstkem cca 7 300. Velký důraz je kladen na zajišťování meziknihovní výpůjční služby, o čemž svědčí neustálý nárůst vyřízených požadavků. Uživatelé mají také možnost online přístupu přes webové stránky knihovny, kde si mohou rezervovat knihy, prolongovat výpůjčky, kontrolovat stav svého konta a prohlížet souborný katalog knihovny. Bibliograficko-informační služby, které knihovna nabízí, čerpají z celé řady moderních informačních zdrojů jako jsou např. plnotextové databáze EIFEL Direct, ČTK, Anopress.

Kromě knihovnických služeb nabízí knihovna řadu kulturních a vzdělávacích aktivit oslovujících všechny věkové a vzdělanostní kategorie obyvatel. Ročně navštíví knihovnu přes 144 417 uživatelů, stálých čtenářů je 5 966. Pořádá přes 530 vzdělávacích a kulturně společenských akcí pro veřejnost za rok (viz tabulka na obr. 14), z nichž velká část je určena dětem.

pro dospělé	46
projekt	44
pro mládež	88
pro děti	352
celkem	530

Obr. 14 – vzdělávací a kulturně společenské akce pro veřejnost v roce 2008 v MVK Vsetín

Mezi další služby patří zvuková knihovna pro zrakově postižené, reprografické služby a rozvíjející se komunitní aktivity zaměřené na mládež, rodiče s dětmi, seniory a ohrožené skupiny.

Informační centrum s bezbariérovým přístupem, které je součástí MVK, poskytuje informace o městě a regionu, ubytování, stravování a doprovodných službách ve Vsetíně a okolí. Lze zde zjistit aktuální informace o kulturních,

sportovních a společenských akcích regionu, zakoupit si na tyto akce vstupenky, případně si rezervovat vstupenky i na kulturní akce v Praze. Na tomto místě je nabízen denní tisk a je možnost kopírování.

Otvírací doba hlavní budovy MVK tvoří 45 hodin týdně (viz obr. 15).

pondělí	10:00 – 18:00
úterý	10:00 – 18:00
středa	8:00 – 18:00
čtvrtek	10:00 – 18:00
pátek	10:00 – 18:00
sobota	9:00 – 12:00
neděle	zavřeno

Obr. 15 – otvírací doba MVK Vsetín

Knihovní řád je dostupný na (www.mvk.cz/knihovna/vsetin/knihovni-rad-10066/),
ceník na (<http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/cenik-sluzeb-10023/>).

Souhrnné shrnutí poskytovaných veřejných knihovnických a informačních služeb v Masarykově veřejné knihovně Vsetín:

- výpůjční služby prezenční, absenční, MVS
- rešeršní služby
- studijně-rozborová činnost
- zvyšování odborné kvalifikace
- informační služby (konzultační, referenční, bibliograficko-informační, poradenské služby)
- reprografické služby
- grafické a ediční služby
- propagační služby
- elektronické služby
- informační příprava studentů a další výukové akce (přednášky, besedy)
- vzdělávací akce pro znevýhodněné skupiny obyvatelstva

- komunitní aktivity (besedy, semináře a další vzdělávací akce, setkávání zájmových skupin)
- zvuková knihovna pro zrakově postižené
- Senior klub – knihovna v Luhu
- možnost použití počítačů – program Office (Word, Excel, Internet)

2.4 Relevantní okolí MVK Vsetín

Mezi nejbližší složky relevantního okolí MVK Vsetín patří finanční rozpočet (viz tabulka na obr. 16) a spolupracující knihovny a instituce.

2009	
náklady celkem	17 5 42 627,-
1. osobní náklady	9 861 433,-
2. materiál a energie	4 447 151,-
3. služby	2 560 919,-
4. jiné ostatní náklady	138 368,-
5. odpisy DHM	532 734,-
příjmy celkem	17 543 146,-
1. provozní dotace	16 274 677,-
2. vlastní činnost	1 268 469,-
hospodářský výsledek	519,-

Obr. 16 – základní složky finančního rozpočtu MVK Vsetín za rok 2009 v Kč

Knihovna spolupracuje s řadou knihoven a institucí v místním i celostátním měřítku:

- veřejná správa: Městský úřad Vsetín, Krajský úřad Zlín, obecní úřady okresu Vsetín, Ministerstvo kultury ČR, Úřad práce Vsetín
- instituce: Dům kultury Vsetín, Muzeum regionu Valašska – Vsetín, Krajská hygienická stanice – pracoviště Vsetín
- komerční sféra: Cestovní kancelář VSACAN TOUR, fy Marlin, Profima, CC Systém
- nestátní neziskový sektor, školy a profesní organizace: o.p.s. Společnost pro komunitní práci Vsetín, o.p.s. Vzdělávací a komunitní centrum Integra Vsetín, RMC Sluníčko, ALCEDO, ICN Praha, OSF Praha, Agentura GAIA Praha, občanské sdružení SONS, KOS, Cyrillos, Život a zdraví, Charita, Pěvecký sbor MG Vsetín, MŠ, ZŠ, SŠ, Diakonie a církve
- Lubovnianska knižnica na Slovensku a knihovny různého zaměření i velikosti v celé České republice

MVK je členem SKIPu (Svazu knihovníků a informačních pracovníků).

Součástí vzdálených složek je znalost příslušné knihovnické i neknihovnické legislativy, její dodržování a sledování vývojových trendů oboru. Samozřejmostí je sledování knižního trhu a znalost tvůrců dokumentů, a sledování nových informačních technologií. Knihovna je součástí společenskopolitického systému státu.

3 KNIHOVNÍ FONDY

Knihovní fondy jako statický prvek patří k základním stavebním kamenům každé knihovny. Knihovní fond je soubor vybraných, uspořádaných, evidovaných a odborně knihovnický zpracovaných dokumentů, shromážděných a uchovávaných v knihovně, který je k dispozici uživatelům pro absenční a prezenční půjčování a poskytování dalších knihovnických a informačních služeb. Jeho základem je knihovní jednotka, která je základní jednotkou evidence a statistiky knihovního fondu zapsaná v přírůstkovém seznamu.

Vyazuje se celkový stav knihovního fondu podle druhů dokumentů ke konci sledovaného období, tj. ke konci každého kalendářního roku. Jedná se o počet řádně zaevidovaných knihovních jednotek, které jsou součástí knihovního fondu organizace. Stav knihovního fondu je výsledkem pohybu knihovních fondů, a to stav na konci určitého kalendářního roku, plus přírůstek ve sledovaném roce, mínus úbytek ve sledovaném roce a výsledkem je stav na konci sledovaného (vykazovaného) roku. Údaje se přebírají z evidence knihovního fondu – přírůstkového seznamu, seznamu úbytků, z evidence docházejících periodik, popřípadě dalších evidencí budování knihovních fondů.

Masarykova veřejná knihovna je veřejnou knihovnou s univerzálním knihovním fondem. Knihovní fond MVK tvoří primární a sekundární dokumenty. K 31.12. 2008 činil stav knihovního fondu 117 069 knihovních jednotek, z toho 44 605 naučná literatura a 62 001 krásná literatura. Ostatní dokumenty byly zastoupeny počtem 10 463, z toho kartografických dokumentů 88, tištěných hudebnin 1 518, audiovizuálních 7 868 a elektronických dokumentů 989. Počet docházejících periodik činil 220 titulů. K dispozici ve volném výběru bylo 110 000 knihovních jednotek. Přírůstek za rok 2008 byl 7 291 knihovních jednotek. Úbytek činil 8 051 knihovních jednotek. Náklady na pořízení knihovního fondu činily 1 709 374 Kč [Masarykova, 2009].

Knihovní fond MVK obsahuje tradiční i speciální dokumenty. Můžeme je rozdělit do tří skupin:

- knižní dokumenty: monografie, sborníky, encyklopedie, slovníky, učebnice

- periodické dokumenty: časopisy, deníky
- ostatní dokumenty: kartografické, tištěné hudebniny, zvukové, zvukově obrazové, elektronické

Všechny druhy dokumentů jsou získávány v tištěné podobě a na elektronických nosičích. Tištěná verze dokumentů zatím převládá.

Jako vzorek pro analýzu knihovního fondu MVK byly vybrány roky 1997-2008. Rok 2009 nebyl ještě v době tvorby této práce v plné výši statisticky zpracován. Terminologie jednotlivých položek srovnání, jako přírůstek, úbytek, krásná literatura, naučná literatura a ostatní dokumenty, vychází z definic, které jsou uvedeny ve statistickém Deníku knihovny pro veřejné knihovny [Národní, 2008].

3.1 Srovnání metodou benchmarkingu

Při vyhodnocování výkonu a kvality činnosti českých knihoven metodou benchmarkingu – metoda vzájemného srovnávání výkonu a činnosti knihoven, dosáhla MVK těchto hodnot v indikátorech, týkajících se knihovního fondu (viz tabulka na obr. 17). Údaje jsou za rok 2007, v době tvorby této práce nebyly ještě novější zveřejněny. Je však nutné zmínit, že kvantitativní údaje získané metodou benchmarkingu nemají vždy odpovídající vypovídací schopnost a každá knihovna pracuje v jiném kontextu. Na druhou stranu se jedná o pružnou metodu pro srovnání, pomocí které lze zjistit silné a slabé stránky organizace. Definiuje také nejlepší výkony a dává včasné varování, pokud knihovna zaostává [Národní, 2006a].

indikátor	MVK	celostátní průměr
objem knihovního fondu na 1 000 obyvatel	3 811,75	4 686,65
procento obnovy knihovního fondu	4,23	2,81
objem přírůstků na 1 000 obyvatel	161,10	124,05
počet exemplářů docházejících periodik na 1 000 obyvatel	7,84	5,2
náklady na pořízení knihovního fondu (tradiční dokumenty) v přepočtu na jednoho obyvatele	36,57	15,67
náklady na pořízení knihovního fondu (tradiční	2,40	5,92

dokumenty) na výpůjčku		
procento nákladů na pořízení knihovního fondu z celkových provozních nákladů	7,52	13,62
obrat knihovního fondu	4,00	0,85

Obr. 17 – indikátory hodnot, týkající se knihovního fondu MVK Vsetín v metodě benchamarkingu (stav k 31.12. 2007)

Knihovní fond na obyvatele zahrnuje všechny jednotky včetně časopisů a referenčních materiálů. Nezahrnuje veřejnosti uzavřený knihovní fond a zvláštní sbírky. Počet obyvatel je převzat z oficiálních statistik k 31.12. každého roku. V tomto indikátoru se svým způsobem negativně projevilo stěhování knihovny v roce 2006 a s tím související velká aktualizace fondu a následné vyřazování, které vysoce převýšilo roční přírůstek.

Procento obnovy knihovního fondu je poměr vyměněného knihovního fondu a to akvizicí a vyřazením, popř. jiným způsobem odpovídajícím praxi a předpisům v ČR. Knihovní fond organizace je zejména v posledních letech důsledně obměňován.

Objem přírůstků na obyvatele přesahuje celostátní průměr a pozitivně se v něm projevuje příznivý finanční rozpočet organizace na nákup knihovního fondu.

Počet exemplářů docházejících periodik na obyvatele je příznivý, MVK se snaží udržet vyšší počet odebíraných periodik a jejich průběžnou aktualizaci.

Náklady na pořízení knihovního fondu v přepočtu na obyvatele. Tento indikátor je vysoce nad celostátním průměrem vzhledem k již zmiňovanému příznivému finančnímu rozpočtu.

Výdaj na nákup knihovního fondu na výpůjčku. Tímto se myslí skutečný rozpočet věnovaný nákupu nových materiálů, včetně knižních vazeb, katalogizace dat nebo licencí. Ukazuje vztah mezi náklady na knihovní fond a na používání knihovního fondu. V tomto ukazateli MVK nedosahuje celostátního průměru.

Procento nákladů na pořízení knihovního fondu z celkových provozních nákladů je pod celostátním průměrem. Tento indikátor může být impulsem pro organizaci k přehodnocení celkového rozpočtu. Příčinou nízké hodnoty mohou být vysoké náklady na energie v nové budově knihovny.

Obrat knihovního fondu zahrnuje množství výpůjček a prodloužených výpůjček za rok. Tento indikátor MVK vysoce překračuje.

Závěrem lze shrnout, že v pěti podstatných indikátorech týkajících se knihovního fondu MVK celostátní průměr značně převyšuje, ve třech indikátorech celostátního průměru nedosahuje.

3.2 Přírůstek knihovního fondu

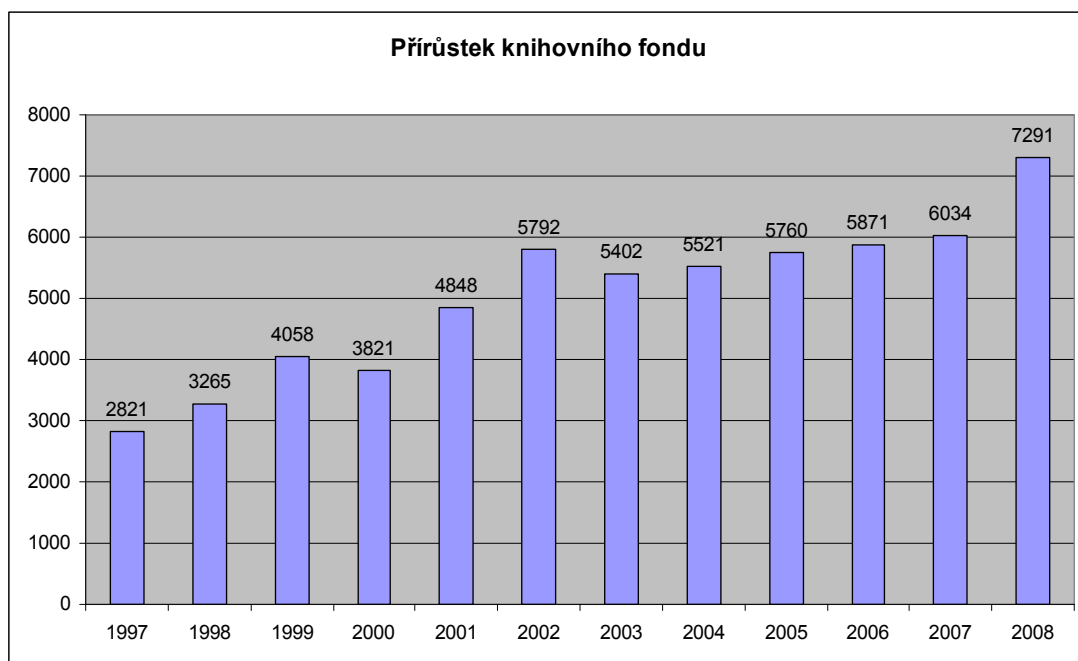
Přírůstek knihovního fondu je souhrn knihovních jednotek, které byly během vykazovaného období doplněny do knihovního fondu nákupem, darem nebo jakýmkoliv jiným způsobem a evidovány v přírůstkovém seznamu.

Přírůstek je závislý na řadě okolností. Jednou z hlavních je výše finančního rozpočtu vyčleněná na nákup knihovního fondu. Z něj se následně odvíjí akviziční politika. Zaměření a profil organizace vytyčuje okruh dokumentů, které jsou získávány. Neopomenutelným faktorem majícím vliv na přírůstek knihovního fondu je cena knihy. Ceny v posledních letech rostly minimálně o 5-10 procent. Největší podíl na tom mělo zdražování výroby, ale také přípravy knih, včetně překladatelských, korektorských nebo grafických služeb, a zároveň klesající náklady vydávaných titulů. Knihy jsou poměrně drahé, jedním z řešení jsou rabaty pro knihovny.

Ve sledovaném období let 1997-2008 přírůstek Masarykovy veřejné knihovny pravidelně stoupal (viz graf na obr. 18), což je velmi příznivý jev vzhledem k celospolečenskému trendu. Přírůstek knihovního fondu v celé řadě knihoven po roce 1989 začal naopak klesat. Pozitivní vývoj nárůstu v MVK velmi úzce souvisí s příznivým finančním rozpočtem na pořízení knihovního fondu a snahou o jeho každoroční navýšení. Přírůstek v letech 1997 až 2002 stoupal celkem strmě s výjimkou roku 2000, kdy klesl pod úroveň předcházejícího roku. Rok 2002 byl

specifický tým, že do knihovního fondu byla převedena část knih ze zrušené knihovny Pedagogického centra, tím došlo k navýšení přírůstku. V roce 2003 se přírůstek snížil oproti minulému roku, ale od téhož roku začal opět pravidelným tempem narůstat. V roce 2008 se přírůstek prudce navýšil o celých 1 257 knihovních jednotek.

Přírůstek za sledované období lze hodnotit velmi kladně, je vyrovnaný a stoupající v závislosti na finančním rozpočtu organizace.

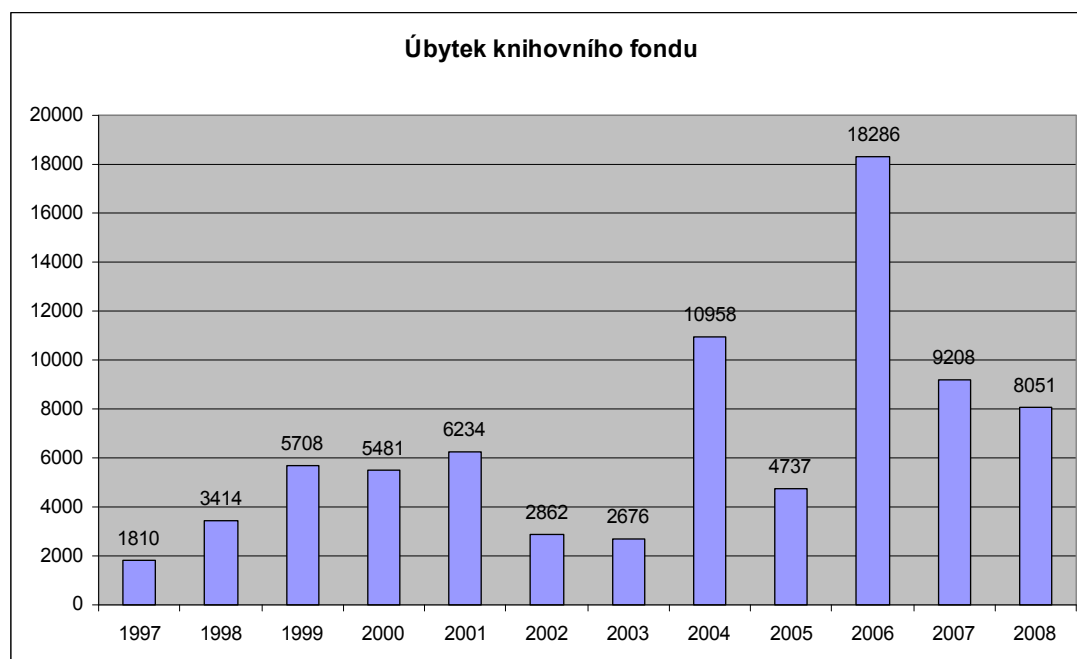
Obr. 18 – přírůstek knihovního fondu MVK Vsetín za 1997-2008

3.3 Úbytek knihovního fondu

Úbytek knihovního fondu je souhrn knihovních jednotek, které byly během vykazovaného období vyřazeny z knihovního fondu z důvodu ztráty, poškození, aktualizace, opotřebování, odcizení apod. a evidovány v seznamu úbytků.

Aktualizace knihovního fondu a s tím související vyřazování je nezbytným předpokladem pro jeho kvalitní složení. Obměna knihovního fondu je zvláště u veřejných knihoven velmi důležitá. Nejedná se totiž o instituce s konzervačním knihovním fondem a povinností tyto trvale uchovávat. Zastaralost knihovního fondu má nepříznivý vliv na výpůjčky a tím i potažmo na obraz knihovny jako celku.

Ve sledovaném období let 1997-2008 úbytek Masarykovy veřejné knihovny značně kolísal (viz graf na obr. 19). Buď se vyřazovalo velmi málo, ať už z důvodu personálního obsazení nebo nedostatečného tlaku vedení, nebo naopak velmi hodně. Příčinou strmého nárůstu úbytku v roce 2004 bylo vyřazení velkého počtu gramofonových desek, které již přestaly s nástupem nových médií sloužit svému účelu a celá část hudebního fondu na těchto nosičích byla odepsána z evidence. Úbytek z roku 2006 nebude zřejmě dlouho překonán. Důvodem masivního vyřazování bylo přestěhování budovy knihovny do nových prostor a velmi důkladná aktualizace knihovního fondu, zejména skladových prostor, které byly minimálně využívány. Tento krok však byl nezbytně nutný a nebyl bezúčelný. Úbytek z tohoto roku byl také hlavní příčinou poklesu celkového stavu knihovního fondu organizace pro několik příštích let. Rok 2008 je již vyrovnaný a odpovídá zhruba přírůstku.

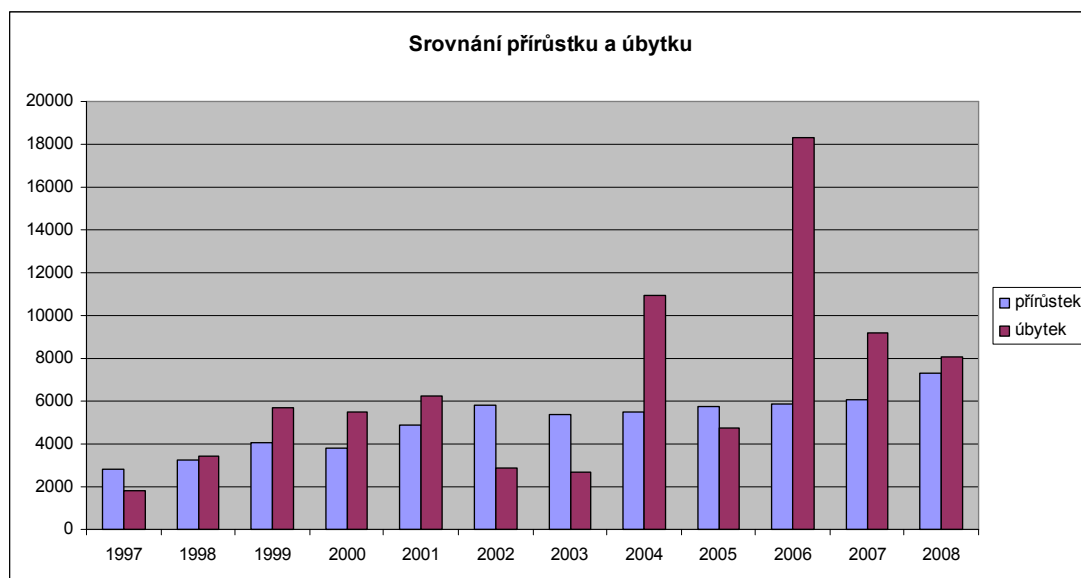

Obr. 19 – úbytek knihovního fondu MVK Vsetín za 1997-2008

3.3.1 Srovnání přírůstku a úbytku

Přírůstek a úbytek knihovního fondu by měl být v knihovnách veřejného typu vyrovnaný. Samozřejmě za předpokladu, že je vybudovaný stabilní základ knihovního fondu, což je otázka řady let. V grafu na obr. 20 můžeme sledovat jeho poměr za vybrané období 1997-2008 u Masarykovy veřejné knihovny.

O vyrovnaném přírůstku a úbytku lze hovořit pouze v roce 1998 a 2008, ostatní roky značně kolísají. Zajímavým ukazatelem je, že jedině v letech 2002 a 2003 přírůstek značně převýšil úbytek. Roky 2004, 2006 a 2007 jsou pravým opakem, úbytek značně převýšil přírůstek, obzvláště v roce 2006 několikanásobně. Příčiny vysokého úbytku jsou zdůvodněny v oddíle 3.3.

Obr. 20 – srovnání přírůstku a úbytku MVK Vsetín za 1997-2008 v jednotlivých letech

Pokud budeme srovnávat poměr přírůstku a úbytku za celé sledované období celkem (viz graf na obr. 21), zjistíme rozdíl 14 procent ve prospěch úbytku. Aktualizace knihovního fondu byla nezbytně nutná a je reálný předpoklad, že v dalších letech bude přírůstek a úbytek vyrovnaný.

Obr. 21 – srovnání přírůstku a úbytku MVK Vsetín za 1997-2008 celkem

3.4 Skladba přírůstku

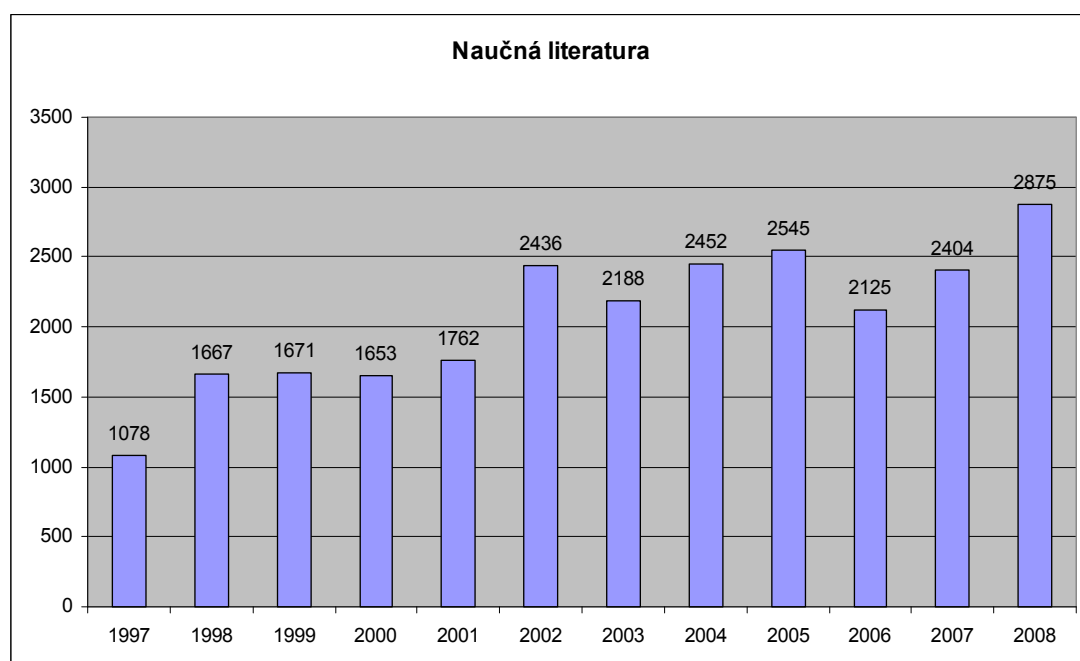
Přírůstek knihovního fondu podle statistických výkazů Deníku knihovny se skládá z naučné literatury, krásné literatury a ostatních dokumentů, v kterých jsou zahrnuty rukopisy, mikrografické dokumenty, kartografické dokumenty, tištěné hudebniny, elektronické dokumenty, audiovizuální dokumenty a jiné dokumenty jako např. normy, patenty a další. Ve veřejných knihovnách tradičně největší skupinu tvoří krásná a naučná literatura, zastoupení a počet ostatních dokumentů začíná narůstat až v posledních letech v závislosti na jednotlivých kategoriích.

3.4.1 Naučná literatura

Jako naučnou literaturu chápeme veškerou tištěnou vědeckou, odbornou a populárně naučnou literaturu ve formě knihy, ze všech oborů lidské činnosti a encyklopedickou literaturu.

Přírůstek naučné literatury ve sledovaném období 1997-2008 v Masarykově veřejné knihovně byl poměrně vyrovnaný a stoupající (viz graf na obr. 22). V roce 1998 prudce vzrostl a následující čtyři roky se držel na takřka na stejné výši. Od roku 2002 opět prudce vzrostl a s výjimkou let 2003 a 2006, kdy mírně klesl, si udržoval opět téměř stejnou výši. Nejvyšší výše dosáhl v roce 2008.

Zájem o naučnou literaturu v současné době je velmi vysoký a souvisí se společenským vývojem. Krásná literatura je u kategorií čtenářů v produktivním věku odsouvána na vedlejší kolej. Také u dětí je naučná literatura velmi preferována. Diskutabilní otázkou může být zařazování literatury do naučné a krásné při zpracování v katalogizaci. Vědecké knihovny přiřazují selekční znaky MDT každé publikaci. Ve veřejných knihovnách je MDT jedním ze znaků určujících automaticky přiřazení do naučné literatury. Záleží na zavedené praxi v jednotlivých knihovnách a zkušenostech a kvalifikačních předpokladech katalogizátorů.

Obr. 22 – přírůstek naučné literatury MVK Vsetín za 1997-2008

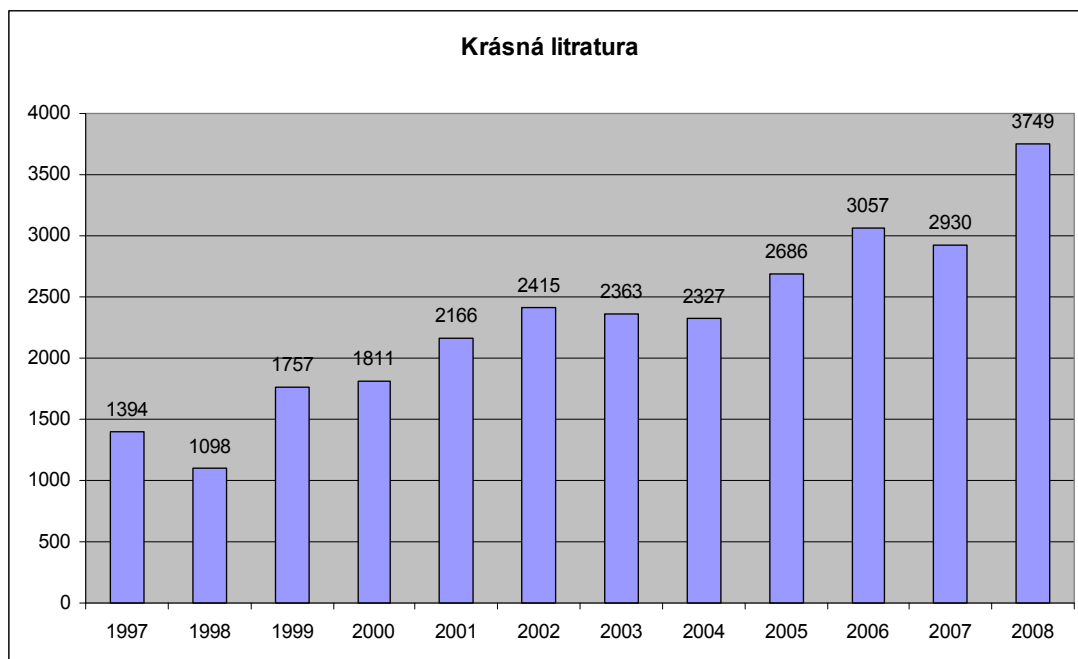
3.4.2 Krásná literatura

Jako krásnou literaturu chápeme veškerou tištěnou beletrii, tj. prózu, poezii, divadelní hry, scénáře, komiksy, ve formě knihy.

Krásná literatura má ve veřejných knihovnách dlouholetou tradici. V řadě menších knihoven tvoří do současnosti nepřehlédnutelnou část knihovního fondu. Určité kategorie čtenářů jako např. ženy seniorky ji značně preferují i v současné

době. U dětských čtenářů je krásná literatura nezbytným předpokladem pro získání dobrých čtenářských návyků.

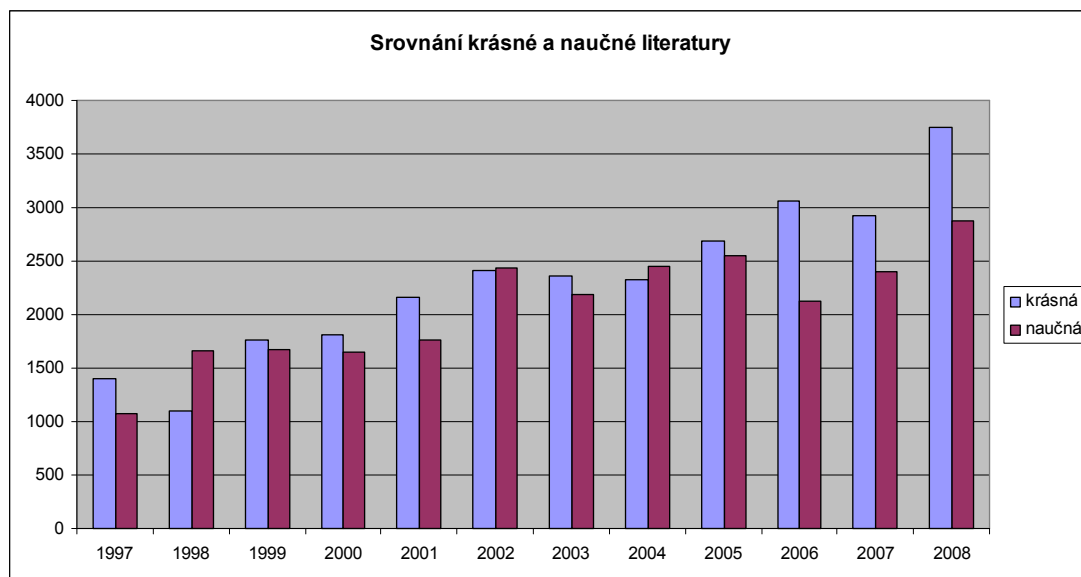
Přírůstek krásné literatury ve sledovaném období 1997-2008 v Masarykově veřejné knihovně měl stoupající charakter s výjimkou roku 1998, kdy nepříliš klesl, a let 2002-2004, kdy se držel na zhruba stejné úrovni (viz graf na obr. 23). Rok 2008 znamenal nejvyšší dosažené hodnoty za sledované období.

Obr. 23 – přírůstek krásné literatury MVK Vsetín za 1997-2008

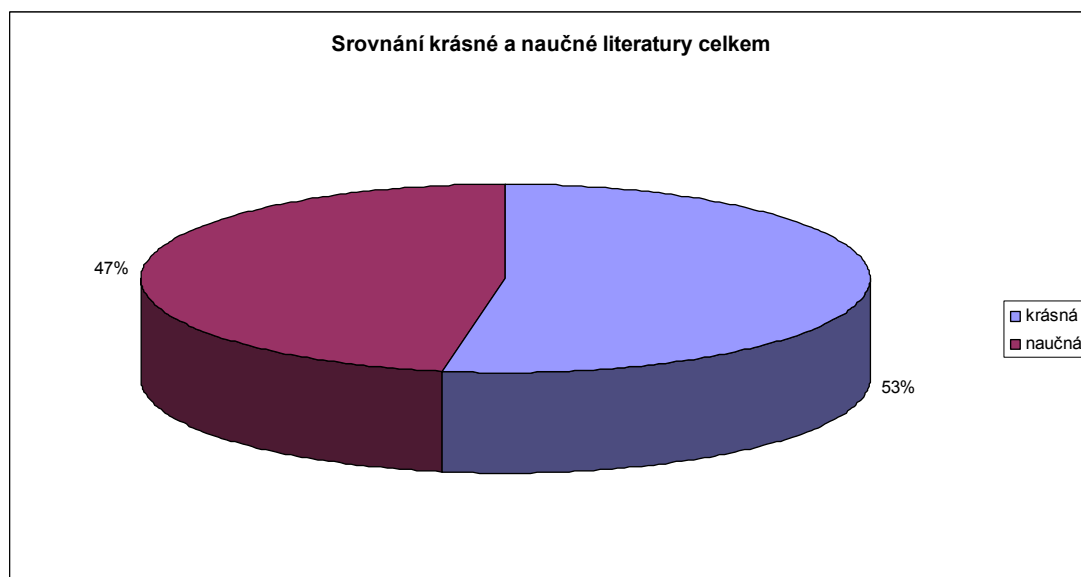
3.4.3 Srovnání krásné a naučné literatury

Poměr zastoupení krásné a naučné literatury za sledované období 1997-2008 v přírůstku Masarykovy veřejné knihovny je vyrovnaný, jak je vidět v grafu na obr. 24. I přes stoupající zájem o naučnou literaturu stále převyšuje vyšší procento krásné literatury, zejména v letech 2006, 2007 a 2008 je tento rozdíl markantnější. Pouze v roce 1998 a velmi mírně v roce 2002 převýšil v přírůstku podíl naučné literatury.

Obr. 24 – srovnání krásné a naučné literatury v přírůstku MVK Vsetín za 1997-2008 v jednotlivých letech

Pokud budeme srovnávat poměr přírůstku krásné a naučné literatury za celé sledované období celkem (viz graf na obr. 25), zjistíme rozdíl pouhých 6 procent ve prospěch krásné literatury, což by lépe odpovídalo stoupajícímu zájmu o naučnou literaturu, než jak vypovídá graf na obr. 24 za jednotlivé roky. Vzhledem k profilaci a zaměření knihovny je téměř rovnoměrné zastoupení krásné a naučné literatury příkladné.

Obr. 25 – srovnání krásné a naučné literatury v přírůstku MVK Vsetín za 1997-2008 celkem

3.4.4 Ostatní dokumenty

Ostatní dokumenty jsou podle Deníku knihovny rozčleněny na rukopisy, mikrografické dokumenty, kartografické dokumenty, tištěné hudebniny, elektronické dokumenty, jiné dokumenty a audiovizuální dokumenty, které jsou dále členěny na zvukové, zvukově obrazové a obrazové.

MVK ve svém knihovním fondu neviduje žádné rukopisy, mikrografické dokumenty, obrazové dokumenty ani jiné dokumenty, kterými jsou myšleny normy, patentové spisy, firemní literatura, separáty, trojrozměrné dokumenty, multimediální dokumenty, proto jim nebude věnována pozornost. Zbývající ostatní dokumenty mají v knihovním fondu MVK své zastoupení a jsou součástí analytického rozboru.

U kartografických dokumentů se jedná o dvou až třírozměrné mapy, globusy, plány, topografické modely, plastické mapy a letecké snímky. MVK zde zahrnuje také mapy a atlasy ve svazkové formě.

Tištěná hudebnina je písemný dokument, jehož základním obsahem a podstatou je notový zápis hudebního díla. Může být ve formě volných listů nebo svazku a jeho součástí může být i text.

Zvukové dokumenty jsou chápány jako dokumenty se záznamem zvuku, např. gramofonová deska, magnetofonový pásek, kazeta, zvukové CD apod.

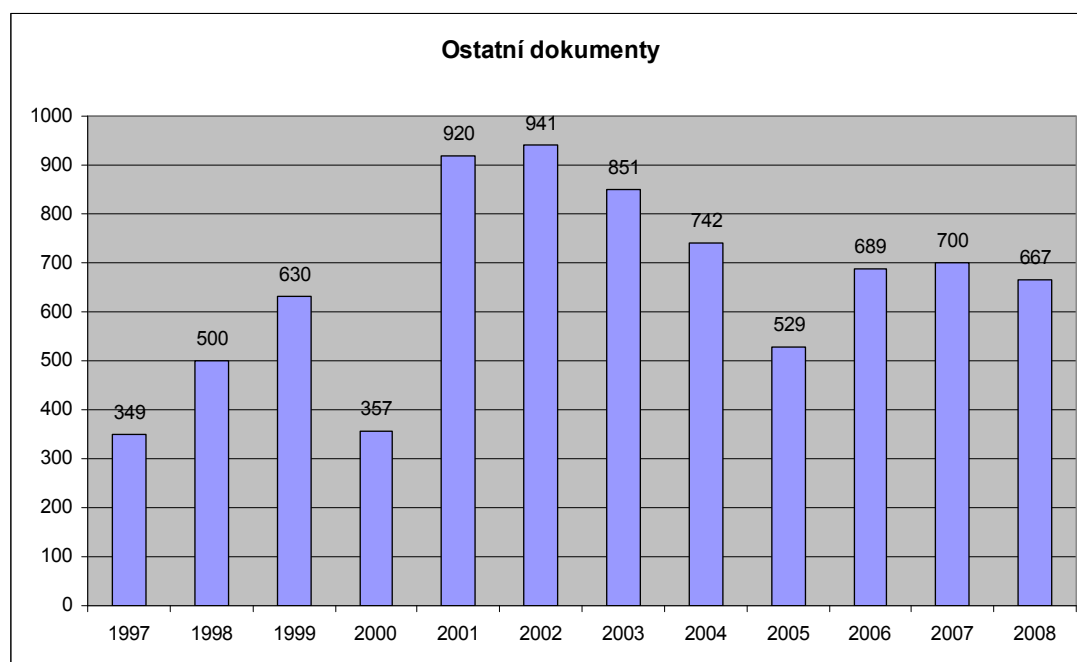
Zvukově obrazový dokument je dokument se zvukově obrazovým (audiovizuálním) záznamem, který vyžaduje použití speciálního zařízení k umožnění poslechu anebo k prohlížení, např. ozvučené videozáznamy, DVD, filmové záznamy.

Elektronický dokument je dokument v elektronické formě zpřístupňovaný počítačovou technikou, např. digitalizovaný dokument, CD-ROM, DVD-ROM.

Větší šíře dokumentů zahrnutých pod označení ostatní se začíná ve veřejných knihovnách objevovat teprve v posledních dvou desetiletích. Výjimku tvoří tištěné hudebniny a částečně i kartografické dokumenty, které byly nedílnou součástí knihovních fondů knihoven již dříve. Nástup nových technologií a nosičů se

projevuje velmi markantně a neustále se mění. Ve veřejných knihovnách záleží na akviziční politice organizace a zájmu uživatelů o tyto nové druhy dokumentů.

Přírůstek ostatních dokumentů za sledované období 1997-2008 v Masarykově veřejné knihovně (graf na obr. 26) je značně kolísavý. Po nadějně stoupající tendenci v letech 1997-1999 se propadl téměř na úroveň roku 1997, aby v roce 2001 zaznamenal strmý nárůst, který si udržel vyrovnaný v dalších třech letech. Do roku 2005 následoval pokles a od roku 2006 je vidět opět stoupající tendenci, která ovšem zatím nedosáhla na výši přírůstku v letech 2001 až 2004. Příčinou tohoto kolísání může být jak již zmiňovaný rychlý vývoj v oblasti těchto druhů dokumentů, tak poměrně vysoké pořizovací ceny, zejména u elektronických dokumentů. Dalším důvodem zřejmě budou ozvučené kazety pro zvukovou knihovnu. Zavedenou praxí organizace bylo přidělovat každé kazetě samostatné přírůstkové číslo, takže pokud titul obsahoval 20 kazet, přírůstek rychle stoupal. V posledních letech hlavní producent zvukových knih Knihovna a tiskárna pro nevidomé K.E. Macana v Praze začala upouštět od namlouvání kazet a zvukové knihy jsou distribuovány ve formátu MP3 na klasickém CD. Tím pádem je jeden titul na jednom nosiči, výjimečně na dvou a počet přírůstkových čísel se rapidně snížil. Přírůstek ostatních dokumentů je ve velké míře závislý od finančního rozpočtu na nákup knihovního fondu.

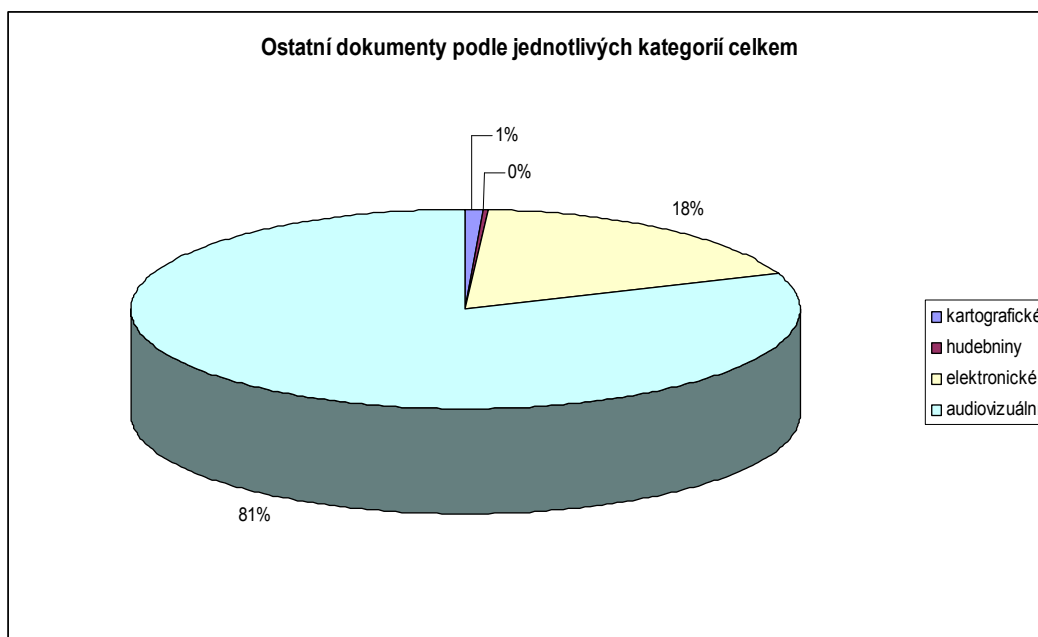
Obr. 26 – přírůstek ostatních dokumentů MVK Vsetín za 1997-2008

Mnohem zajímavější bude srovnání ostatních dokumentů podle jednotlivých kategorií celkem za sledované období 1997-2008, jak ukazuje graf na obr. 27. Čtyři kategorie v ostatních dokumentech jsou zastoupeny velmi nerovnoměrně. Přírůstek kartografických dokumentů tvořil za celé sledované období pouhých 61 jednotek. Vysvětlit si to lze tím, že kartografické dokumenty byly k zapůjčení pouze prezenčně ve studovně a jejich stávající zastoupení bylo velmi nízké. Situace se změnila v roce 2008, kdy bylo rozhodnuto o přesunutí tohoto druhu dokumentu do centrální půjčovny a změnu půjčování z prezenčního na absenční. Během roku 2009 bylo nakoupeno značné množství kartografických dokumentů přesahujících celé sledované období.

Přírůstek tištěných hudebnin za sledované období je ještě nižší než u kartografických dokumentů. Činil 19 knihovních jednotek. V tomto případě však byla zcela jiná předchozí situace, protože výchozí knihovní fond hudebnin obsahoval 1 500 dokumentů. Tyto jsou pro klientelu hudebního oddělení dostačující a není z jejich strany vyvíjen tlak na případnou aktualizaci.

Přírůstek elektronických dokumentů je za sledované období vyrovnaný a činil 1 233 jednotek. Toto číslo se může zdát nízké, odpovídá však pořizovacím nákladům a v potaz musí být bráno také technické vybavení organizace, kde jsou tyto dokumenty k dispozici, poněvadž se u nich jedná o prezenční režim půjčování.

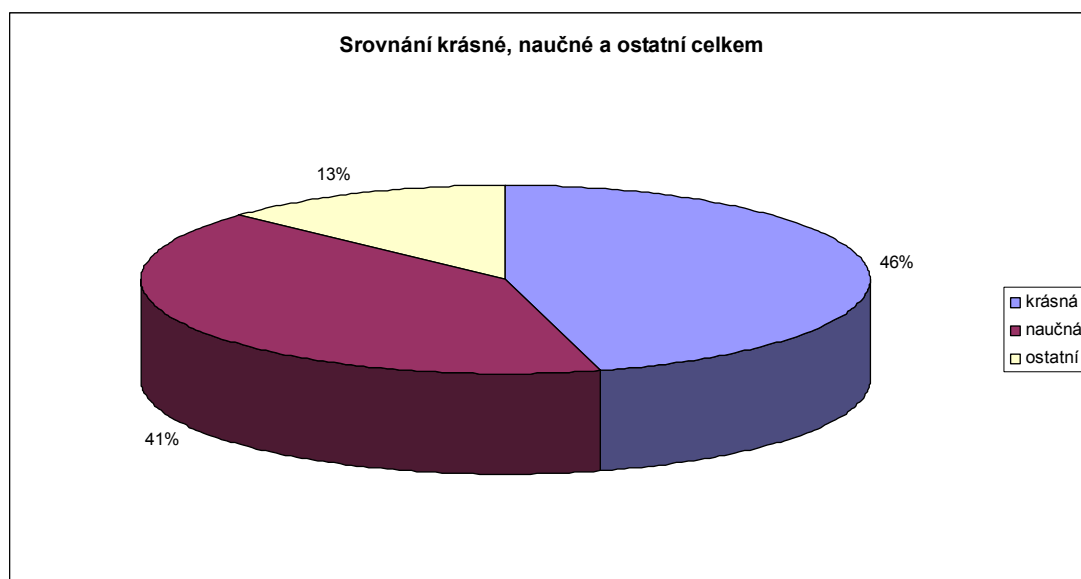
Audiovizuální dokumenty zahrnují zvukové a zvukově obrazové dokumenty. Jejich zastoupení je v přírůstku za sledované období nejvyšší, 5 547. Velkou část tvoří knihovní fond zvukové knihovny, zbývající část patří hudebnímu oddělení. Přírůstek je vyrovnaný a jeho poměrně velký počet vzhledem k ostatním kategoriím v ostatních dokumentech je zmíněn na začátku tohoto oddílu.

Obr. 27 – srovnání jednotlivých kategorií ostatních dokumentů v přírůstku MVK Vsetín za 1997-2008 celkem

3.4.5 Srovnání krásné, naučné a ostatních dokumentů celkem

Závěrečné srovnání složení přírůstku fondu za sledované období 1997-2008 vyznívá pro organizaci poměrně příznivě, jak ukazuje graf na obr. 28. Procento ostatních dokumentů by mohlo být vyšší, záleží na akviziční politice, finančním rozpočtu a požadavcích uživatelů.

Obr. 28 – srovnání krásné, naučné a ostatní v přírůstku MVK Vsetín za 1997-2008 celkem

3.5 Profil knihovního fondu

Masarykova veřejná knihovna je veřejná knihovna s univerzálním knihovním fondem. Tomu také odpovídá jeho profil. Knihovní fond tvoří dvě velké skupiny dokumentů – větší část bez specializace a část se specializací. Poměr těchto základních skupin je vidět v tabulce na obr. 29.

obor	%
univerzální knihovní fond bez specializace	58
univerzální knihovní fond se specializací	42
celkem	100

Obr. 29 – poměr profilace knihovního fondu bez specializace a se specializací

Profilace univerzálního knihovního fondu se specializací za sledované období 1997-2008 byla získána na základě užití klasifikačního selekčního jazyka MDT, jednotlivé obory jsou seřazeny abecedně a poměr profilace je uveden v procentech. Vybráno bylo 25 nejvíce se vyskytujících oborů (viz tabulka na obr. 30).

obor	%
Antropologie, etnografie	1,99
Biologické vědy	1,91
Divadlo, film, tanec	3,35
Ekonomické vědy, obchod	2,09
Filozofie a náboženství	2,24
Fyzika a příbuzné vědy	0,80
Geografie. Geologie. Vědy o Zemi	6,38
Historie a pomocné historické vědy. Biografické studie	9,33
Hudba	1,47
Chemie. Krystalogie. Mineralogické vědy	0,65
Jazyk, lingvistika a literatura	10,34
Knihovnictví, informatika, všeobecné, referenční literatura	0,80
Lékařství	11,86
Matematika	0,90
Politické vědy, veřejná správa, vojenství	8,65
Právo	3,28
Psychologie	5,04
Sociologie	3,64
Technika, technologie, inženýrství	4,54
Tělesná výchova a sport. Rekreace	5,30
Umění, architektura	2,59
Výchova a vzdělávání	4,79
Výpočetní technika	1,43
Zemědělství	6,63
celkem	100

Obr. 30 – profilace knihovního fondu se specializací

Z první tabulky je vidět, že o 16% převažuje knihovní fond bez specializace. Pokud se zaměříme na knihovní fond se specializací, zjistíme, že nejnižší zastoupení má chemie, fyzika a příbuzné obory a knihovnictví. Mezi nejvíce zastoupené obory patří lékařství, jazyk, lingvistika a literatura a historie a biografické studie. Ve středu

pole se drží umění a architektura, právo, divadlo, film a tanec. Spektrum oborů je poměrně široké a dá se říci, že je zastoupeno poměrně rovnoměrně. U žádného zaměření není rozdíl vyšší než 11%. Preferovány jsou obory, jejichž zastoupení je vysoké ve všech veřejných knihovnách. Pokud se organizaci podaří zachovat stávající profil knihovního fondu, je zde předpoklad trvalého zájmu uživatelů. Také zde záleží, jak již bylo několikrát zmiňováno, na akviziční politice, finančním rozpočtu a požadavcích uživatelů

3.6 Metoda Konspektu

Mezinárodním standardem pro popis a hodnocení knihovních fondů aplikovaným v řadě zemí se stala metoda Konspektu. Umožňuje souborný popis, charakteristiku knihovního fondu určité knihovny, bez podrobných bibliografických informací. Umožňuje komunikaci o knihovních fondech a jejich porovnávání, poskytuje jednotný a srovnatelný přehled.

Metoda byla vyvinuta v 70. letech skupinou amerických univerzitních knihoven (Research Libraries Group) pro potřeby těchto knihoven. Umožňuje popsat knihovní sbírky (knihovní fondy) z několika hledisek. Primárním kritériem je předmětová kategorizace informačních zdrojů tvořících knihovní fondy instituce nebo skupiny institucí, která spočívá v rozčlenění knihovního fondu na základě jejich obsahových charakteristik do tematických kategorií. Další kritéria představují současný stav knihovního fondu, strategie budování knihovního fondu v rámci jednotlivých tematických skupin a ochrana knihovního fondu [Národní, 2006b].

Primárním kritériem je věcné třídění – na první úrovni je hrubý přehled 24 oborových skupin (divisions), které nejsou závislé na konkrétním klasifikačním schématu. Následuje 500 kategorií (categories), které se dále člení do 4 000 témat (subjects). Kategorie i témata byly definovány pro Klasifikaci Kongresové knihovny a Deweyho desetinného třídění, ve spolupráci s Národní knihovnou ČR připravilo OCLC definici pro MDT.

Dalšími kritérii je současný stav knihovního fondu, tj. to, co již v knihovním fondu je, strategie budování knihovního fondu v rámci jednotlivých oborových skupin, kategorií a témat a současná akviziční politika, tj. jaké strategie je organizace

schopna realizovat v rámci dostupných finančních prostředků. Tato kritéria jsou formálně vyjádřena indikátory kvality budování knihovního fondu. Indikátor kvality budování knihovního fondu je vždy úzce vázán na jazyk. Posledním sledovaným hlediskem je ochrana knihovního fondu [KALÍŠOVÁ, 2000].

Aplikací této metody lze získat přehledný a mezinárodně srozumitelný obraz o stávajícím knihovním fondu instituce, o současné politice a plánech v oblasti doplňování a ochrany knihovních fondů. Jedná se o obecnou metodu, kterou lze upravit podle potřeb instituce.

Masarykova veřejná knihovna Vsetín zatím metodu Konspektu při zpracování svých dokumentů nepoužívá. Znaky Konspektu jsou pouze součástí záznamů, které jsou staženy prostřednictvím protokolu Z39.50 a je k nim přihlíženo jako k rozhodujícímu prvku, pokud se sejde více rozdílných subjektivních názorů na přidělení konkrétního MDT. Jedná se o přínosnou metodu, která však není primárně určena pro veřejné knihovny. V potaz je také nutné brát jak velikost knihovny, tak počet úvazků katalogizátorů na věcný popis a doplnění znaků Konspektu u retrospektivních záznamů.

4 AKVIZICE

Podle slovníku cizích slov znamená slovo akvizice „získání, nábor, přírůstek“ [LINHART, 2003, s. 25]. V knihovnické terminologii tento výraz označuje „činnost, při níž dochází k vyhledávání, vybírání a získávání dokumentů s ohledem na funkci knihovny a obsahovou strukturu jejího knihovního fondu“ [CELBOVÁ, 2001, s. 9].

Akvizice je vstupní fází zpracování informačního fondu a má zvláštní a určující postavení. Je regulačním prvkem následných fází, tj. profilování, zjišťování, výběru a získávání.

Akvizice je jedním ze základních dynamických prvků při dekompozici knihovny. Je součástí spletného procesu informačního systému knihovny. Představuje komplex knihovnických činností, jejichž cílem je doplňovat do knihovního fondu instituce relevantní dokumenty, které musí být v souladu s profilem knihovního fondu. Dokumenty je třeba pečlivě vybírat, za finančně výhodných podmínek objednávat a kvalitně zpracovávat. Na akvizici jsou bezprostředně závislé další dynamické prvky jako katalogizace, organizace knihovního fondu či samotné zprostředkování dokumentů uživatelům.

Každá knihovna by měla mít promyšlenou svou tzv. akviziční politiku. Jejím smyslem je definovat, které akviziční zdroje bude knihovna využívat, které dokumenty se budou přednostně do knihovního fondu získávat (dáno statutem knihovny), v jakém rozsahu je možné dokumenty získávat (ovlivněno zejména finančním rozpočtem knihovny), jakým způsobem se budou dokumenty získávat, zpracovávat a zpřístupňovat uživatelům. Nezbytným předpokladem akviziční politiky je brát v potaz, jakému okruhu klientů jsou dokumenty primárně určeny.

Cílem akviziční politiky MVK je zpřístupňovat v co nejkratším čase kvalitní informační zdroje odpovídající požadavkům uživatelů. Aby bylo možné tento cíl splnit, musí být vytvořena kvalitní síť dodavatelů dokumentů a poté následovat rychlé a zároveň kvalitní zpracování záznamů získaných dokumentů.

Samotnou akvizici můžeme z hlediska dekompozice rozdělit na statické a dynamické prvky a na okolí systému. Mezi statické prvky počítáme dokumenty,

zaměstnance a zařízení. K dynamickým prvkům akvizice řadíme profilování knihovního fondu, sledování produkce informačních pramenů, evidence objednávky, přímý nákup dokumentu, dodávka dokumentu, likvidace faktur, prvotní evidence, signování. Okolí systému akvizice je zaměřeno na knižní trh, finanční možnosti knihovny a spolupracující instituce [STÖCKLOVÁ, 2008a].

V každé knihovně probíhá akviziční proces trochu odlišným způsobem, i když základní prvky zůstávají stejné. Podstatné také je, zda organizace má automatizovaný knihovnický systém se všemi moduly zaměřenými na jednotlivé knihovnické činnosti, nebo pouze některé moduly. Roli také hraje velikost knihovny a její zaměření.

Masarykova veřejná knihovna Vsetín je, jak vyplývá z jejího názvu, veřejnou knihovnou s univerzálním knihovním fondem. Akvizice zde probíhá prostřednictvím modulu akvizice automatizovaného knihovnického systému KpWin SQL verze 1.1.0.283i. Modul akvizice podporuje procesy při akvizici dokumentů jako jsou objednávky, evidence dodávek, urgency, rozpočty. Umožňuje evidovat požadavky na nákup dokumentů, jejich objednávky a následné dodání. Automaticky jsou generovány urgency na opožděné dodání dokumentu nebo na nevyřízení celé objednávky. Lze sledovat čerpání rozpočtu knihovny na nákup dokumentů. V systému jsou automaticky vypočítávány náklady na více výtisků jednoho titulu, skutečné (fakturované nebo zaplacené) výdaje, ale i očekávané výdaje u ještě nedodaných knih.

Modul akvizice zahrnuje podsložky dezideráta, objednávky, příjem dokumentů a evidence dodavatelů.

V deziderátech lze zadat dokumenty, které budou později objednány. Základní postup je založit deziderátum, přidat do objednávky, přidat položku objednávky do faktury, vygenerovat přírůstky. Do toho postupu lze vstoupit v libovolném bodu.

V objednávkách je možnost evidovat jednotlivé objednávky, jejich položky, provádět tisk a urgenci objednávek, je zde funkce pro rychlou kontrolu čerpání rozpočtu, přes pravé tlačítko myši z tabulky objednaných dokumentů lze přímo

spustit editaci aktuálního záznamu. V seznamu objednávek jsou zobrazeny všechny objednávky z vybraného roku. Objednávky lze řadit dle čísla objednávky, data objednání, nebo podle dodavatele (první a druhý typ je řazen sestupně). Položky objednávky a Položky k objednání obsahují dokumenty objednané v aktuální objednávce, ta druhá potom obsahuje doposud neobjednaná dezideráta. V obou tabulkách je využíváno pro rychlejší orientaci barevného odlišení různých stavů.

Složka příjem dokumentů (faktury) umožňuje evidenci faktur, rozdělených dle nákladových roků, u každé faktury jde evidovat její označení (čísla faktury), fakturovanou částku, typ, účet ze kterého je hrazena, atd. Každá faktura/dobropis může mít neomezené množství položek a to včetně opravných položek typu - poštovné, balné, sleva, příplatek, zaokrouhlení, každá tato položka může být hrazena z jiného účtu. Přímo z modulu lze generovat nové přírůstky nebo přepnout do modulu svazky a nové přírůstky a čísla vytvářet tam, takto vytvořené položky jsou poté navázány na konkrétní položku a program tak eviduje kolik z dodaného množství je již zpracováno. Program také umožňuje stručné zobrazení aktuálního stavu čerpání z rozpočtu, nebo podrobné statistiky akvizice dle účtů, dodavatelů, roků, periodik. Zajímavý je tisk štítků, kde program najednou vytiskne jak štítek pro vlepění do knihy, tak i přelep na hřbet a čárový kód pro snímání, přímo z modulu, bez nutnosti párování z více zdrojů. Jednotlivé typy faktur a jejich stavy jsou odlišeny barvou faktury.

Evidence dodavatelů je obdobná jako modul autorit, hlavní rozdíl je v tom, že dodavatele nelze stahovat přes Z-klienta. V záložce faktury dle dodavatele je možné získat seznam všech faktur od aktuálního dodavatele.

Z modelu akvizice se automaticky generují přírůstková čísla buď pro celou knihovnu či jednotlivé pobočky, nebo podle typu dokumentu. Výstupem je následně tištěný přírůstkový seznam. Evidence faktur umožňuje podchytit jednotlivé faktury podle typů dokumentů s udáním jejich veškerých položek, rozdělení na půjčovny, výše poštovného a další položky.

MVK Vsetín doplňuje do svého fondu knižní dokumenty, periodické dokumenty, elektronické zdroje, tištěné hudebniny, kartografické materiály a zvukově obrazové dokumenty.

4.1 Ostatní statické prvky akvizice

4.1.1 Zaměstnanci

Organizační struktura MVK Vsetín nezahrnuje vzhledem ke své velikosti samostatné oddělení akvizice. Akviziční proces je součástí oddělení akvizice a katalogizace. Za akviziční politiku zodpovídá a organizuje ji vedoucí tohoto oddělení v úzké spolupráci s pracovníky jednotlivých půjčoven a v návaznosti na požadavky uživatelů. Vedoucí je přímo podřízen řediteli organizace. Dále dohlíží, aby bylo získávání dokumentů do fondu v souladu s akviziční politikou knihovny. Sleduje a vyhodnocuje dodavatelský trh knižních dokumentů a kontroluje, zda dodavatelské firmy dodávají dokumenty do knihovny v úplnosti dle objednávky a jestli jsou dokumenty získány výhodně i po finanční stránce. Zpracovává pravidelné statistické výkazy jak o přírůstcích, tak i o čerpání přiděleného finančního rozpočtu a průběžně informuje na poradách vedení o výsledcích oddělení.

Evidenci v modulu akvizice AKS provádějí všechny tři pracovnice tohoto oddělení. Role jsou mezi nimi rozděleny takto, jedna eviduje knižní monografie pro středisko Vsetín a cirkulační soubory, další eviduje knižní monografie pro město Vsetín a faktury periodik, třetí eviduje ostatní druhy dokumentů.

S akvizicí souvisí také pracovní náplň jedné účetní, která faktury proplácí a archivuje v jejich tištěné podobě.

4.1.2 Zařízení

Zařízení akvizičního úseku je zároveň zařízením katalogizace a obsahuje 2 velké manipulační pracovní stoly pro fyzický příjem dokumentů a následné technické zpracování. 3 pracovní stoly s počítači s připojením na Internet a AKS KpWin SQL verze 1.1. Nezbytnou součástí jsou také razítka a další drobné kancelářské vybavení jako jsou např. nůžky, pájky, obalový materiál. Přesto, že veškerý knihovní fond MVK je naveden i retrospektivně v počítači, součástí oddělení akvizice a katalogizace jsou 3 kusy dřevěných šuplíkových lístkových katalogů, v kterých jsou uloženy matrice automatizovaných katalogizačních záznamů a dřívější duplicitní přírůstkové seznamy v lístkové podobě.

4.2 Dynamické prvky akvizice

4.2.1 Profilování knihovního fondu

Mezi dynamické prvky akvizice patří profilování knihovního fondu. Pod pojmem profilování knihovního fondu se skrývá skladba, resp. zaměření knihovního fondu dané na základě různých hledisek. Definice z České terminologické databáze pod pojmem profil knihovního fondu uvádí toto: „Skladba, resp. zaměření knihovního fondu dané na základě různých hledisek. Rozlišuje se tematické profilování (dokumenty pojednávající o určitém tématu či předmětu), profilování podle typu informací a druhu dokumentů, podle jejich provenience, podle institucionálního znaku (dokumenty pocházející od určité korporace odpovídající za jejich obsah) nebo podle autorského znaku (dokumenty pocházející od určitého autora)“ [CELBOVÁ, 2005].

Při profilování knihovního fondu je důležité nadefinovat dostatečné množství kritérií pro přesné určení akviziční politiky knihovny. V dnešním světě rychlého rozvoje vědy a techniky je nutné profilování knihovního fondu aktualizovat a upravovat. Pracovníci, kteří se podílejí na tvorbě profilu knihovního fondu, sledují aktuální trendy ve společnosti a získané informace uplatňují při budování knihovního fondu odpovídajícího zaměření knihovny a požadavkům uživatelů.

Pokud budeme vycházet z profilačních hledisek, týká se tematické vymezení především specializovaných knihoven. MVK je knihovnou veřejného typu, ve které převládá univerzální knihovní fond bez specializace, viz tabulka na obr. 29. Tematický profil stanovuje oborové hranice knihovního fondu se specializací. Tato část strategie vyžaduje pravidelnou aktualizaci vzhledem k měnícím se podmínkám ve vědě.

Při profilování knihovního fondu je třeba stanovit, jaká bude skladba dokumentů. Fond MVK obsahuje tradiční i speciální dokumenty. Můžeme je rozdělit do tří skupin:

- knižní dokumenty: monografie, sborníky, encyklopedie, slovníky, učebnice
- periodické dokumenty: časopisy, deníky

- ostatní dokumenty: kartografické, tištěné hudebniny, zvukové, zvukově obrazové, elektronické

Všechny druhy dokumentů jsou získávány v tištěné podobě a na elektronických nosičích. Tištěná verze knižních dokumentů zatím převládá.

Účelem jazykového hlediska je snížit na minimum jazykovou bariéru při zprostředkování informací. V knihovnách veřejného typu je primárním jazykem čeština. Zastoupení cizojazyčné literatury má svůj nezastupitelný význam i ve veřejných knihovnách. Při doplňování je třeba dávat přednost světovým jazykům, o nichž se předpokládá, že je ovládá co nejvíce uživatelů. V MVK převažují dokumenty české provenience.

Při časovém hledisku je třeba věnovat pozornost tomu, aby se do fondu nezařazovaly publikace, které jsou zastaralé a jejich informační hodnota již nevyovídá o skutečnosti.

Institucionální a autorský znak profilování knihovního fondu jsou velmi úzká hlediska, která lze uplatnit ve veřejných knihovnách při akvizici pro specializovaný fond s regionálním zaměřením.

Profil knihovního fondu slouží k činnosti akvizitérů, kteří jej musí respektovat při doplňování informačních zdrojů do knihovního fondu. Přestože se profil knihovního fondu aktualizuje a doplňuje ve vztahu k měnícím se podmínkám ve společnosti, nikdy nemůže dojít k úplnému uspokojení všech uživatelů.

Nadefinovaný profil knihovního fondu slouží také pracovníkům provádějícím aktualizaci (obsahovou prověrku) knihovního fondu při vyřazování neprofilových či zastaralých dokumentů.

Podle stanoveného profilu knihovního fondu si knihovna stanoví zdroje akvizice. Omezením profilování knihovního fondu může být nabídka knižního trhu. Podstatným omezujícím faktorem může také být finanční situace dané knihovny.

4.2.2 Sledování produkce informačních pramenů

Výběr dokumentů patří ke stěžejní části náplně práce akvizitéra. Pracovník pověřený touto činností vyhledává a sleduje informace o relevantních dokumentech pro svou knihovnu. Každý navržený dokument z dostupných akvizičních pramenů musí být ověřen v modulu katalogizace AKS na duplikát. Výjimku tvoří dokumenty, které jsou cíleně získávány v několika kopiích zejména z důvodu velkého uživatelského zájmu. Akviziční pracovník soustavně sleduje současnou produkci prostřednictvím:

- edičních plánů
- návštěvou knižních veletrhů a výstav
- odborných periodik zaměřených na knižní produkci
- Internetu a domácích stránek nakladatelů a vydavatelů
- reklamy
- nabídkové povinnosti nakladatelů

Vychází také z návrhů a požadavků uživatelů na zakoupení publikací do knihovního fondu.

Akviziční prameny přinášejí akvizitérům informace o existenci publikací, které byly vydány, jsou připraveny k vydání, budou vydány.

Akviziční praxe je v různých typech knihoven odlišná. Specializované a větší knihovny zpracovávají návrhy k zakoupení dokumentů v elektronické podobě a akviziční komise určí, které dokumenty se koupí a v jakém počtu nebo případně nekoupí a proč. V MVK nerozhoduje akviziční komise, ale odpovědnost je na příslušném pracovníkovi, kterým je vedoucí oddělení katalogizace a akvizice.

4.2.3 Objednávka dokumentů

Jsou-li dokumenty schváleny akviziční komisí nebo prošly výběrem odpovědného pracovníka, může se přistoupit k samotnému objednávání dokumentů. Objednávku dokumentu se rozumí způsob, postup a technika, jakým je dokument

vyžádán od dodavatele, v rámci jednotlivých zdrojů akvizice. Objednávka se provádí:

- osobně
- systémem „na ukázkou“
- písemně
- elektronicky

Předností osobní objednávky je přímé seznámení s dokumentem a možnost jeho zamluvení. Systém „na ukázkou“ umožňuje také přímé seznámení s dokumentem a výběr za určené časové období. Klasická písemná forma může být realizována buď na úředním tiskopise, nebo celkovou objednávkou s přiloženým seznamem. Nejnovějším a nejmodernějším způsobem posledních let je elektronická forma objednávky. Díky ní odpadá papírová agenda při objednávání a dochází ke zrychlení a zkvalitnění akvizice. Předpokladem je samozřejmě přímý přístup k Internetu. MVK využívá jak osobní způsob objednávky, tak systém „na ukázkou“ a zejména elektronickou objednávku. Objednávky je možné evidovat prostřednictvím modulu akvizice AKS.

4.2.4 Přímý nákup dokumentů

Doplňovat knihovní fond je možné několika způsoby a to: nákupem, výměnou, prostřednictvím povinného výtisku, darem, administrativním převodem a členstvím v organizacích a společenstvích.

Nákup je zdrojem získávání prodávaných dokumentů, které vydávají nakladatelství, vydavatelské instituce, knižní distributoři, knihkupci, soukromí nakladatelé. Podle způsobu vlastního získávání může být buď za hotové nebo na fakturu. MVK vzhledem k účetní evidenci preferuje vyúčtování na fakturu. Přímý nákup probíhá nejčastěji ve dvou místních knihkupectvích nebo přes Internet. Vzájemný poměr mezi internetovými a kamennými knihkupectvími je vidět z grafu na obrázku 31.

Obr. 31 – srovnání akvizice v internetových a kamenných knihkupectvích za 2007-2008

Z grafu je patrné, že nákup v kamenných knihkupectvích ve sledovaných dvou letech značně převažoval. V roce 2008 je viditelný nárůst v internetových, přesto tvoří v porovnání s kamennými jednu třetinu. V internetových knihkupectvích jsou objednávány konkrétní tituly a především zvukové dokumenty, v kamenných knihkupectvích nebo prostřednictvím dealerů krásná a naučná literatura. Kladem klasických knihkupectví je možnost prohlédnout celou knihu osobně a na místě zhodnotit její přínos pro knihovnu. MVK Vsetín preferuje zejména tento způsob akvizice v kombinaci s menšinovým nákupem přes Internet.

Výměna publikací je zdrojem získávání dokumentů výměnou za dokumenty vlastního výměnného fondu, získané speciálně pro formu výměny, nebo vyloučené ze stávajícího knihovního fondu jako neprofilové. Je specifickým zdrojem akvizice netržních dokumentů a všech druhů starších dokumentů. MVK výměnu dokumentů nepraktikuje.

Povinný výtisk je tradiční pojmenování pro systém sběru dokumentů, v němž nakladatelství, vydavatelské instituce, tiskárny a autoři odevzdávají na základě právního opatření jeden nebo více exemplářů každého vydaného dokumentu, tiskoviny, rozmnoženiny knihovnicko-informačním institucím. MVK nemá ze

zákona zakotvené právo povinného výtisku, záleží na regionálních autorských a vydavatelských subjektech, zda MVK nabídnou svou produkci zdarma.

Dary jsou zcela náhodným a z hlediska kvality nejméně hodnotným zdrojem akvizice. Výhodou mohou být obtížně získatelné darované publikace, kterými lze nahradit již opotřeбенé výtisky, popřípadě svazky určité řady, které chybí v knihovním fondu. Nevýhodou je, že dokumenty se do knihovního fondu nehodí svým zaměřením, jsou zastaralé, nadbytečné duplikáty, ve špatném stavu. MVK všechny dary důkladně zvažuje a kontroluje jejich duplicitu. Uplatňuje přísné výběrové hledisko zaměřené pouze na novější přínosné dokumenty. Nevýhodou Vsetína je, že v místě není žádný antikvariát, a nabídek dárců je tak velmi mnoho.

Členství v organizacích umožňuje získávání dokumentů jinak nedostupných. MVK zatím není členem žádné organizace praktikující tento zdroj akvizice.

4.2.5 Dodávka dokumentu

Z akviziční stránky je každý dokument v MVK přijímán na základě průvodního dokladu. Pak následují další kroky. Při verifikaci je zkontrolována úplnost dodaného souboru a bezvadný stav dokumentů. Následuje adjustace – označení vlastnictví knihovny razítkem na rub titulního listu, stranu 17 a konec textu. Na knihu je nalepen čárový kód.

Účetní stránka příjmu dokumentů souvisí s evidencí získaných dokumentů na základě průvodních dokladů. Je nezbytným podkladem ekonomického přehledu akvizice. Zahrnuje verifikaci faktur, adjustaci faktur, zápis přírůstkových čísel dokumentů na faktury a evidenci, proplacení a uložení faktur v ekonomickém oddělení.

Evidence dokumentu je první etapou zpracování dokumentu v instituci. Slouží k evidenci, přesné identifikaci a vyhledání knihovní jednotky. Má povahu individuální evidence, současně vytváří základ celkové evidence knihovního fondu dokumentů. Na základě knihovního zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných a informačních služeb a vyhlášky Ministerstva

kultury ČR č. 88/2002 Sb. k provedení knihovního zákona (§ 4) ukládá knihovnám vést přírůstkový seznam a seznam úbytků.

Přírůstkový seznam je hlavní správní a účetní doklad knihovního fondu dokumentů, zachycuje v časovém sledu získávání dokumentů, eviduje pod zvláštním číslem každou knihovni jednotku a zaznamenává její důležité identifikační, akviziční, finanční a lokační údaje. Dokumenty se evidují v pořadí jejich získávání, přírůstkové číslo je jedinečné a nepřenositelné, údaje musí být věrohodné. Přírůstkový seznam slouží pro vnitřní potřebu knihovny.

Pomocná evidence periodik a seriálů je doplňkem základního přírůstkového seznamu, jedná se o prozatímní evidenci. Individuálně eviduje periodika, je podkladem pro celkovou evidenci periodik, informuje akviziční pracovníky o stavu docházení periodik.

Seznam úbytků zachycuje zdůvodněně vyřazené dokumenty z knihovního fondu knihovny a řídí se knihovním zákonem č. 257/2001 Sb. (§ 17). Vyřazují se neprofilové dokumenty, zastaralá literatura, duplikáty a multiplikáty, ztráty a opotřebované zdroje. V MVK je vyřazování dále legislativně ošetřeno vnitřní směrnici o aktualizaci a vyřazování knihovního fondu.

První kroky příjmu dokumentu verifikace a adjustace jsou v MVK prováděny manuálně. Další postup je realizován za pomoci AKS, přírůstkové číslo je vygenerováno na základě prvotní evidence v modulu akvizice. Přírůstkový a úbytkový seznam je archivován v tištěné svazkové podobě na základě evidence prostřednictvím AKS.

4.3 Okolí systému akvizice

4.3.1 Knižní trh

Knižní trh tvoří tři složky. Nakladatelství, knižní distributor (dodavatel, velkoobchod) a knihkupectví. K nim by měla patřit i tiskárna, ale ta nemá pro akvizici dokumentů význam. Český knižní trh patří mezi střední trhy. Jeho velikost se určuje podle počtu obyvatel. Po roce 1989 došlo k jeho zásadní proměně. Nastal

obrovský nárůst nakladatelů. Vychází více titulů, ale v mnohem menším nákladu. Změnila se i obsahová struktura a cena knihy [STÖCKLOVÁ, 2008c].

MVK Vsetín má ve své databázi dodavatelů 242 položek. Od některých byl získán jeden titul, ostatní jsou pravidelnými obchodními partnery. MVK v největší míře využívá služeb místních dodavatelských firem, u kterých má nasmlouvané výhodné rabaty, dodání vybraných dokumentů je realizováno okamžitě a spolupráce je oboustranně velmi výhodná. Jedná se o knihkupectví Knihy-učebnice Pavel Kalouš, knihkupectví Knihy Malina a prodej hudebních cd Song Vsetín.

Do knihovny pravidelně v různých intervalech dojíždí se svou nabídkou knih několik dealerů, zastupujících různé knižní distributory. Libor Paleček, Leona Bauerová, Jiří Pařízek, Karel Hoza, Ctirad Havelka, Petr Olšanský, Rebo production, Thovt, OPA.

Z internetových knihkupectví se osvědčil Kosmas, Knihy.cz, Knihy.abz. Vltava přestala vyhovovat z důvodu dlouhých dodacích lhůt a nesrovnalostí při fakturaci.

Převažujícím zdrojem akvizice zvukových knih je Knihovna a tiskárna pro nevidomé Karla Emanuela Macana v Praze.

Knihovní fond je získáván nejčastěji nákupem, povinný výtisk je zastoupen minimálně a týká se regionálních publikací, výměna a získávání dokumentů z titulu členství v organizacích není realizována, dary jsou přijímány přísně výběrově. Tabulka na obr. 32 ukazuje, jakým způsobem byly získávány dokumenty v MVK v roce 2008.

způsob nabytí – město Vsetín bez cirkulace		
	monografie	ostatní dokumenty
nákup	4 747	621
dar	220	3

Obr. 32 – způsob nabytí dokumentů v MVK Vsetín v roce 2008

4.3.2 Finanční možnosti knihovny

Finance patří na první místo ve faktorech, které ovlivňují akviziční politiku. Nedostatečné financování se projevuje především v omezení nákupu nových dokumentů. Tím dochází k zastarávání knihovních fondů a snižuje se i kvalita poskytovaných základních knihovnických služeb. Výpadek v nákupu knihovního fondu se zpětně těžce realizuje. Prostředky na nákup klesají většinou na úkor jiných položek v rozpočtu (nárůst mezd, ceny energií, poštovné). Rozpočet většinou není navyšován podle skutečných potřeb knihovny [FOBEROVÁ, 2006].

Cena knihy je dalším z faktorů ovlivňujících akviziční politiku a úzce souvisí s využitím finančního rozpočtu knihovny. Od roku 1989 stoupla podle údajů z knihkupecké sféry cena knihy v průměru o 500%. Řešením mohou být nasmlouvané rabaty pro knihovny. Po roce 1989 knihovny investovaly do informačních a komunikačních technologií, což činilo značný objem finančních prostředků. Rozšiřovala se nabídka fondu o CD-ROM, zvukové knihy a hudební nosiče, které se nakupovaly částečně na úkor knih a periodik. Navíc byly tyto typy dokumentů již od počátku v 19% sazbě DPH, což se také projevilo na jejich vyšší ceně.

Rozpočet na nákup knihovního fondu je každoročně navrhován knihovnou a upravován zřizovatelem knihovny. Na obr. 33 je vidět konkrétní rozpis finanční dotace v korunách na nákup knihovního fondu MVK v roce 2009.

celková částka na nákup knihovního fondu	1 330 000,-
nákup časopisů	200 000,-
nákup ostatních dokumentů	130 000,-
nákup knih	1 000 000,-
ostatní dokumenty	130 000,-
z toho CD-ROM pro všechna oddělení	15 000,-
CD	95 000,-
DVD	10 000,-
zvuková knihovna	10 000,-

nákup knih – půjčovny	
centrální půjčovna	705 000,-
studovna a region	25 000,-
dětská pobočka Luh	90 000,-
dětská pobočka Rokytnice	90 000,-
dětská pobočka Trávníky	90 000,-

Obr. 33 – rozpis finanční dotace v Kč na nákup knihovního fondu MVK Vsetín v roce 2009

4.3.3 Spolupracující knihovny

MVK Vsetín spolupracuje při akvizici s knihovnami vsetínského regionu zejména při doplňování regionální literatury, kterou vydávají instituce v jednotlivých místech okresu. Spolupráce probíhá jak s knihovnami veřejnými, tak s knihovnami muzejními – Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, Muzeum regionu Valašsko ve Vsetíně a jeho pobočka ve Valašském Meziříčí.

Samozřejmostí je také spolupráce s Krajskou knihovnou Františka Bartoše ve Zlíně. Pravidelný kontakt je udržován i s Knihovnou Kroměřížska v Kroměříži a Knihovnou Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti.

V oblasti akvizice odborných knihovnických dokumentů je partnerem Národní knihovna ČR v Praze.

5 OBRAT KNIHOVNÍCH FONDŮ

Knihovní fondy jako statický prvek patří k základním stavebním kamenům každé knihovny. Knihovní fond je soubor vybraných, uspořádaných, evidovaných a odborně knihovnický zpracovaných dokumentů, shromážděných a uchovávaných v knihovně, který je k dispozici uživatelům pro absenční a prezenční půjčování a poskytování dalších knihovnických a informačních služeb. Budování knihovních fondů knihoven je nikdy nekončící děj. Pokud chceme získat zpětnou vazbu tohoto procesu, musíme si nevyhnutelně položit otázku, jaký je obrat knihovních fondů.

Termín „obrat knihovního fondu“, který je uveden v Terminologické databázi knihovnictví a informační vědy [ŠNÝDR, 2005] stanoví, že se jedná o statistický ukazatel, který udává počet výpůjček z knihovního fondu za určité období.

Obrat knihovních fondů můžeme posuzovat podle několika kritérií. Jedním ze základních je u veřejných knihoven množství výpůjček registrovanými čtenáři. Mezi další hlediska můžeme zahrnout meziknihovní výpůjční službu. Zajímavým aspektem je titulová frekvence výpůjček a obrat profilace knihovních fondů prostřednictvím výpůjček.

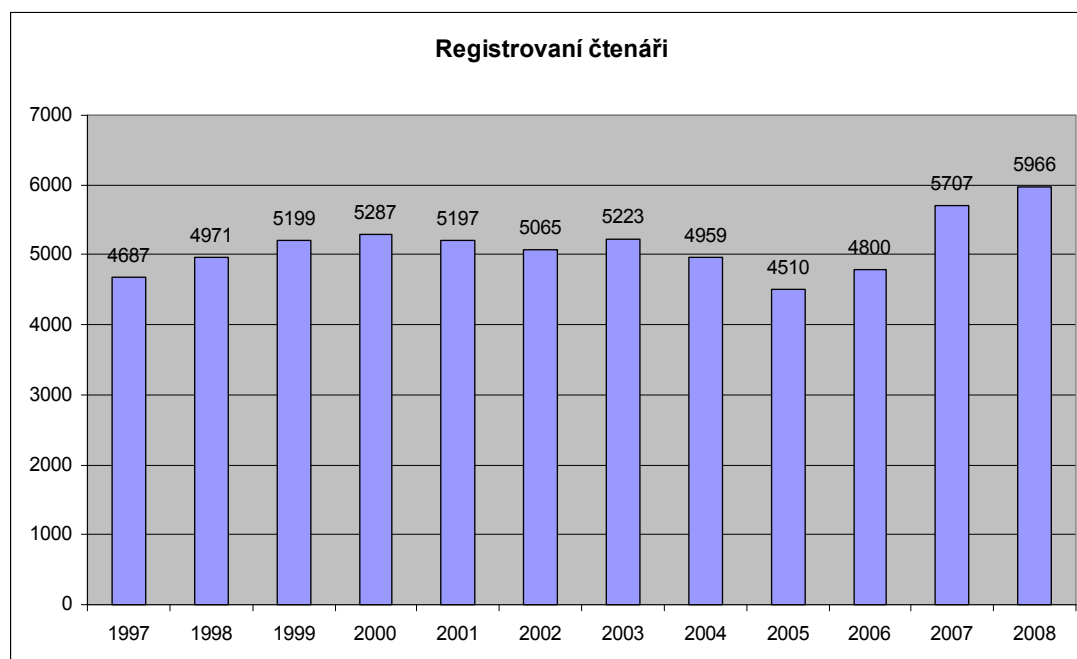
5.1 Výpůjčky

Výpůjčka je uskutečněné a zaevidované půjčení jedné knihovní jednotky jednomu uživateli prezenčně nebo absenčně. U nevázaných periodik je výpůjčkou každý jednotlivý sešit nebo číslo, bez ohledu na ročník. Výpůjčky kopií se evidují a vykazují ve svazcích originálních dokumentů. Zahrnuje i uživatelem požadované prodloužení výpůjčky po uplynutí výpůjční doby [Národní, 2008]. Výpůjčky jsou organizačně zajištěny knihovním a výpůjčním řádem, který upravuje podmínky poskytování služeb každé jednotlivé knihovny, včetně práv a povinností uživatelů knihovny. Knihovní řád vychází z knihovního zákona č. 257/2001 Sb. (§ 3), kde je uvedeno, že provozovatel knihovny vydá knihovní řád, v němž stanoví podrobnosti poskytování knihovnických a informačních služeb [Zákon, 2001].

Výpůjčky dokumentů jsou nedílnou součástí knihovnicko-informačních služeb každé veřejné knihovny. Patří mezi dynamické prvky. Nesporná je jejich

vazba na registrované uživatele, jeden ze základních statických prvků knihovny. Počet čtenářů přímo ovlivňuje počet výpůjček. Registrovaný uživatel je fyzická nebo právnická osoba, která byla během vykazovaného období nově zaregistrována v knihovně nebo její registrace byla obnovena, a která je oprávněná půjčovat si dokumenty (absenčně i prezenčně) z fondů knihovny a využívat další knihovnické a informační služby. Započítává se pouze první registrace uživatele v knihovně ve vykazovaném roce [Národní, 2008].

Počet registrovaných uživatelů v MVK Vsetín za sledované období (viz graf na obr. 34) si udržuje zhruba stejnou úroveň s určitými výkyvy a od roku 2000 do roku 2006 s mírně klesající tendencí způsobenou zejména úbytkem dětských čtenářů v důsledku demografické situace. Dalším faktorem byl pokles počtu obyvatel ve městě Vsetíně. Byly také zrušeny duplicity v evidenci čtenářů a čtenář je registrován pouze jednou a má jeden čtenářský průkaz, který jej opravňuje k návštěvě centrální půjčovny i poboček na jednotlivých sídlištích. Prudký nárůst čtenářů v roce 2007 byl ovlivněn zejména přestěhováním knihovny do nových prostor a stoupal i v roce 2008.

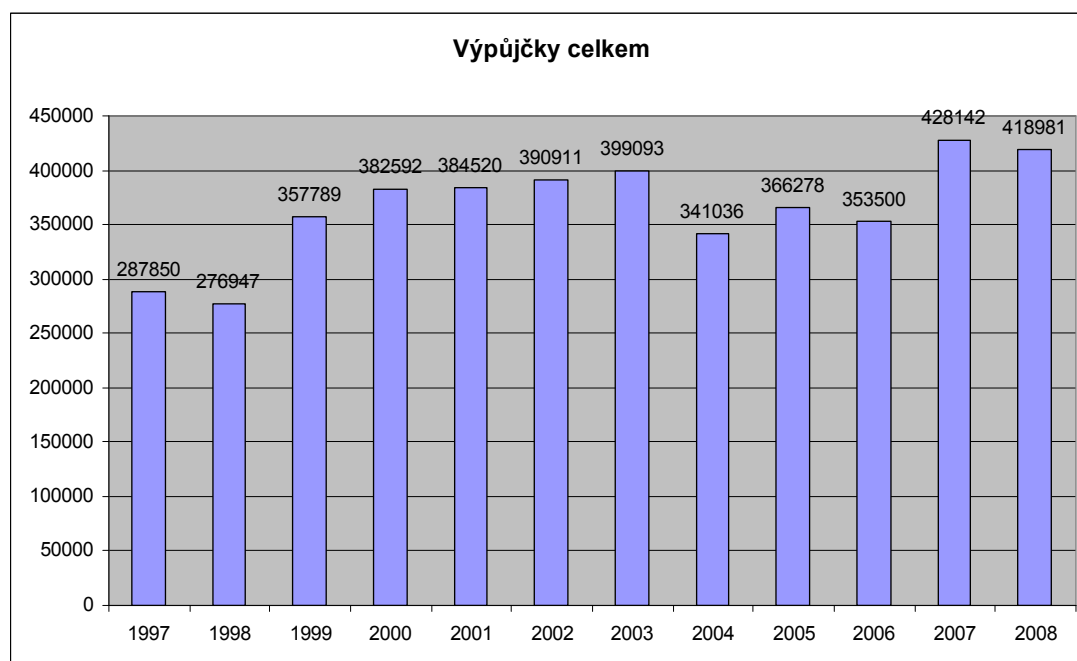
Obr. 34 – registrovaní čtenáři MVK Vsetín za 1997-2008

Stav výpůjček MVK Vsetín k 31.12. 2008 je vidět v tabulce na obr. 35.

výpůjčky celkem	418 981
naučná literatura	157 049
krásná literatura	237 904
ostatní dokumenty	24 028
počet registrovaných čtenářů	5 966

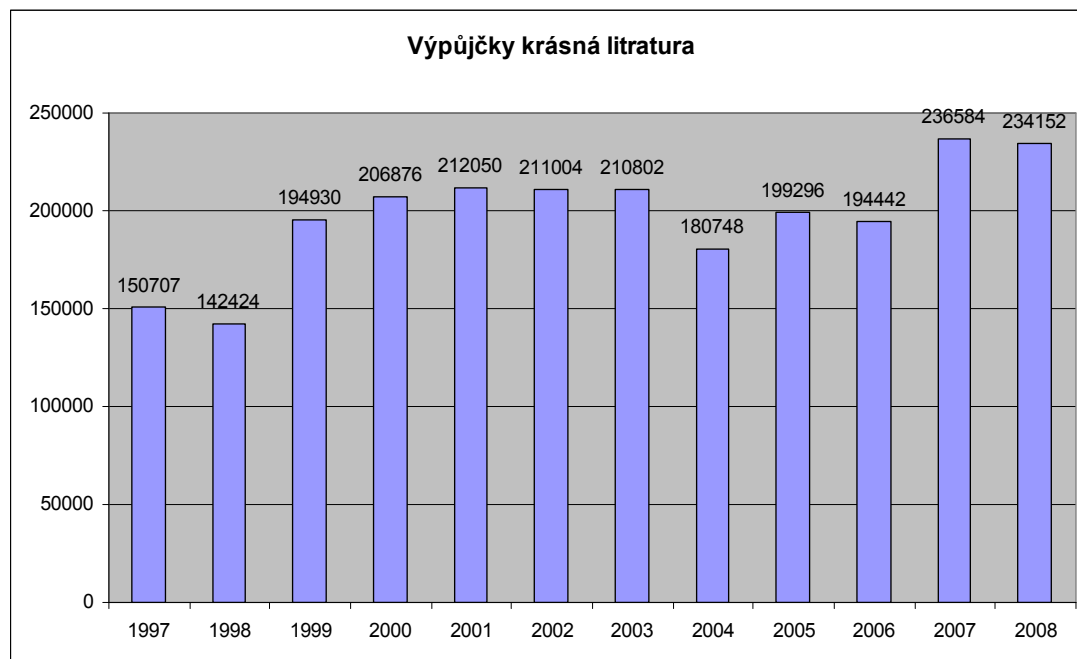
Obr. 35 – stav výpůjček MVK Vsetín k 31.12. 2008

Výpůjčky celkem (viz graf na obr. 36) za sledované období svým způsobem kopírují křivku registrovaných čtenářů. Do roku 2003 stoupají, v roce 2004-2006 dochází k snížení a v roce 2007 k dosažení nejvyšších hodnot, rok 2008 mírné snížení. Pokles byl zastaven v souvislosti s přestěhováním knihovny, jak již bylo zmíněno u registrovaných čtenářů. Jedním z důvodů úbytků výpůjček v roce 2004 byl pokles výpůjček zvukových nosičů, který je zdůvodněn dále u výpůjček ostatních dokumentů.

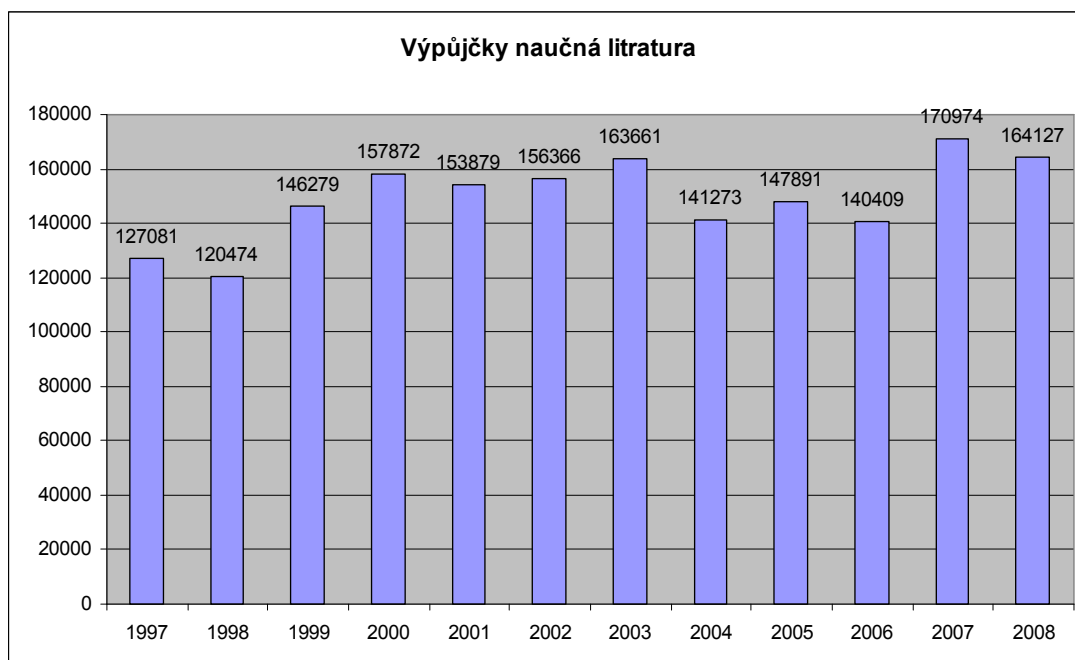
Obr. 36 – výpůjčky MVK Vsetín za 1997-2008 celkem

Výpůjčka krásné literatury je výpůjčka beletrie, tj. prózy, poezie, divadelních her a filmových scénářů dospělému uživateli a dětskému uživateli do 15 let. Křivka výpůjček krásné literatury (viz graf na obr. 37) kopíruje výpůjčky celkem s poklesem v letech 2004-2006 a nárůstem v roce 2007. Krásná literatura ve výpůjčkách zřetelně převažuje a neustále si udržuje své silné postavení.

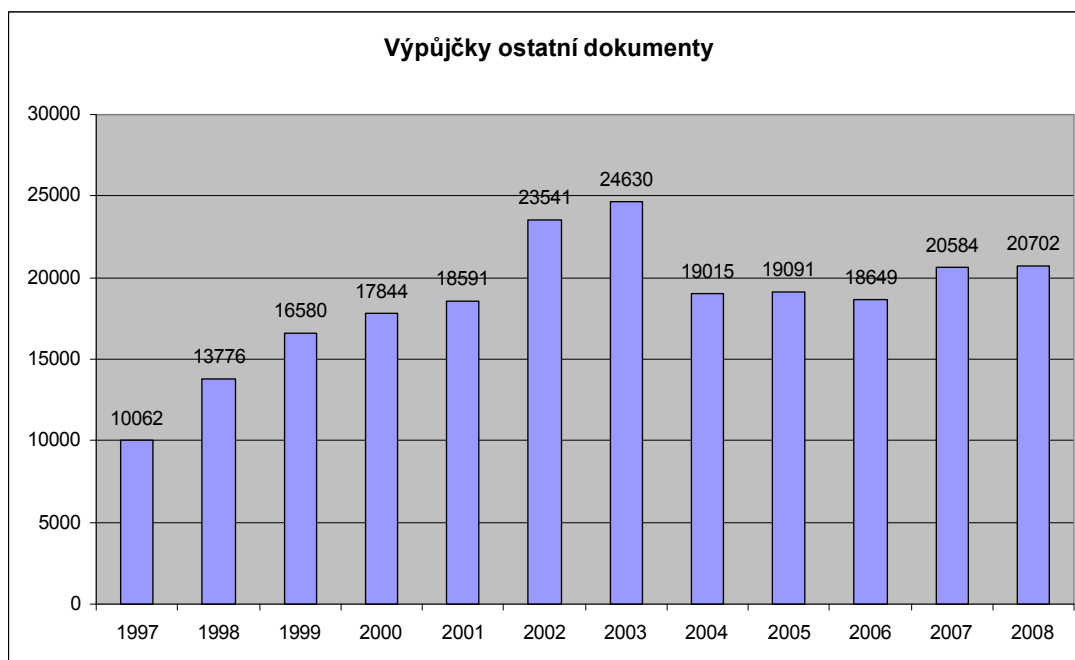
Obr. 37 – výpůjčky krásné literatury MVK Vsetín za 1997-2008

Výpůjčka naučné literatury je výpůjčka vědecké, odborné, populárně-naučné a encyklopedické literatury dospělému uživateli a dětskému uživateli do 15 let. Výpůjčky naučné literatury (viz graf na obr. 38) jsou za sledované období pravidelně nižší než krásné literatury, přesto se udržují na zhruba stejné výši a kopírují křivku výpůjček krásné literatury s poklesem v letech 2004-2006 a prudkým nárůstem v roce 2007 a mírným poklesem v roce 2008.

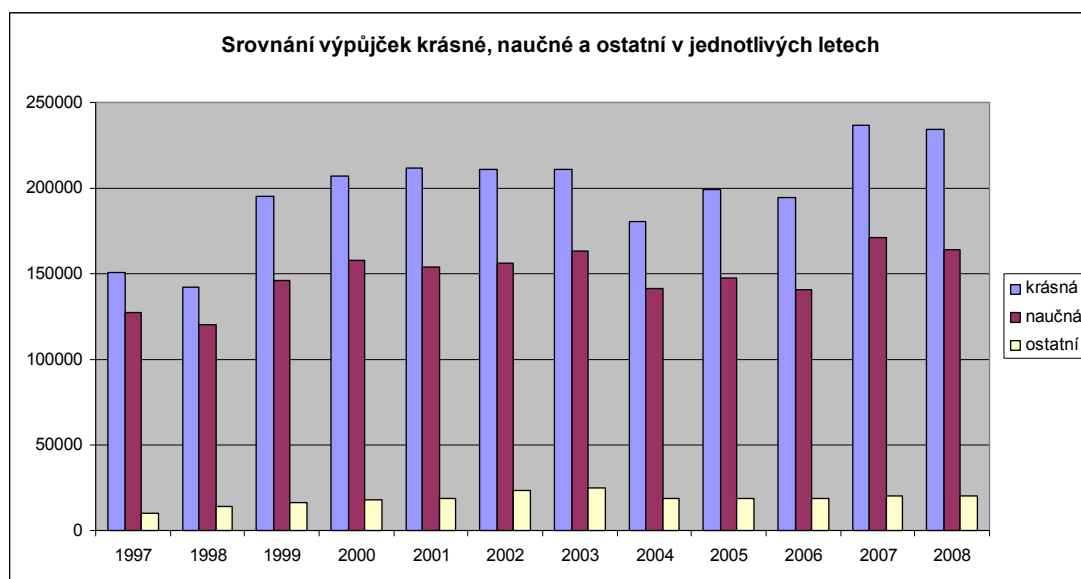
Obr. 38 – výpůjčky naučné literatury MVK Vsetín za 1997-2008

Výpůjčka ostatních dokumentů je výpůjčka rukopisů, mikrografických dokumentů, kartografických dokumentů, tištěných hudebnin, elektronických dokumentů, jiných dokumentů a audiovizuálních dokumentů, které jsou dále členěny na zvukové, zvukově obrazové a obrazové dospělému uživateli a dětskému uživateli do 15 let. U ostatních dokumentů (viz graf na obr. 39) je situace ve výpůjčkách velmi odlišná od výpůjček krásné a naučné literatury. Především jde o množství výpůjček, které je v průměru až desetinásobně nižší. Důvod je samozřejmě také v tom, že ostatní druhy dokumentů mají v knihovních fondech velmi nízké zastoupení, viz kapitola 3.4.4. Od roku 1997 do roku 2003 výpůjčky pravidelně stoupaly, v roce 2004 došlo k poklesu o více než 50000 výpůjček a od té doby jsou zhruba na stejné výši. K nárůstu došlo v roce 2007, rok 2008 se udržel na stejné výši. Jedním z důvodů úbytků výpůjček v roce 2004 byl pokles výpůjček zvukových nosičů v souvislosti s platností Kolektivní licenční smlouvy o půjčování zvukových záznamů zachycujících autorská díla, umělecké výkony výkonných umělců a jiné zvuky uzavřená mezi společnostmi OSA, DILIA a INTEGRAM na jedné straně a Národní knihovnou České republiky, zastupující knihovny půjčující hudební nosiče na straně druhé.

Obr. 39 – výpůjčky ostatních dokumentů MVK Vsetín za 1997-2008

Ve srovnání výpůjček krásné a naučné literatury a ostatních druhů dokumentů za sledované období v MVK Vsetín v jednotlivých letech (viz graf na obr. 40) převažují v každém roce výpůjčky krásné literatury, podíl ostatních druhů dokumentů je minimální. Největší nárůst jak krásné, tak naučné je v roce 2007 v souvislosti s přestěhováním knihovny do nových prostor. Hodnoty roku 2008 jsou nepatrně nižší než předcházejícího roku. Výpůjčky ostatních dokumentů dosáhly svého maxima v roce 2003 a od té doby ve sledovaném období stagnují, situace se nepatrně zlepšila v letech 2007 a 2008. Tento stav potvrzuje situaci, která je převažující ve většině veřejných knihoven.

Obr. 40 – srovnání výpůjček krásné, naučné a ostatní v MVK Vsetín za 1997-2008 v jednotlivých letech

V celkovém srovnání výpůjček za celé sledované období (viz graf na obr. 41) nadpoloviční většinu zaujímají výpůjčky krásné literatury, o 13% nižší jsou výpůjčky naučné literatury, což není v celku tak výrazný rozdíl a výpůjčky ostatních dokumentů zaujímají pouhých 5%. Tato skladba odpovídá i složení knihovního fondu. Zvyšování počtu výpůjček a uspokojování uživatelských potřeb je základní prioritou každé veřejné knihovny.

Obr. 41 – srovnání výpůjček krásné, naučné a ostatní v MVK Vsetín za 1997-2008 celkem

5.2 Titulová frekvence výpůjček

Dalším z kritérií obratu konkrétního knihovního fondu může být frekvence výpůjček. MVK Vsetín používá knihovnický software KpWin SQL jehož prostřednictvím lze zjistit nejčastěji půjčované konkrétní tituly. Započítávány jsou všechny výpůjčky, bez ohledu na to, jestli se jedná o absenční či prezenční. Tato funkce se nachází ve výpůjčním modulu, podmodul čtenáři a výpůjčky, podmodul statistika nejpůjčovanějších titulů (viz obr. 42). Výběr lze omezit několika kritérii:

- počet nejfrektovanějších titulů
- zadání časového hlediska od do
- možnost započítat čísla časopisů
- možnost započítat prolongace
- dělit počet výpůjček počtem kusů jednotlivého titulu
- vybrat všechny nebo konkrétní půjčovnu

Kp-Win SQL 1.1 - server ver. Firebird 2.1 - uživatel - Riedlová Dana - Plná verze (21)

System Akvizice Katalogizace Katalog Statistika Výpůjční modul Servisní modul Nápověda

Monografie AV média Čtenáři a výpůjčky

Název Fond

Náhled záznamu Svazky

Statistika nejpůjčovanějších titulů

Počet titulů 10

Od 1. 1. 1999

Do 31.12.1999

Včetně čísel časopisů

Včetně titulových výpůjček

Započítávat prolongace

Dělit počet výpůjček počtem kusů

Všechny půjčovny

Půjčovna centrální (2. pal)

Název	Fond	Počet výpůjček
Nevada (10) / Zane Grey / z anglického originálu ... přeloženo /	AV média	14,00
Správná pětka / Enid Blyton / Z angl. orig. přel. Jaroslav Piskáče	Monografie	12,00
Zkrocení / Jude Deveraux / [z anglického originálu ... přeložila O	Monografie	11,00
Dumbo / Walt Disney	Monografie	9,00
Zuzanka a její pes Ňulka / scénář a text A. Lansmanne / ilustrac	Monografie	9,00
O zvědavém štěňátku / Zdeněk Miler	Monografie	9,00
Dítě jitra / Pauline Gedge / [z anglického originálu ... přeložila Ha	Monografie	9,00
Obratník Raka (9) / Henri Müller / z anglického originálu ... přelož	AV média	9,00
Nevěsta / Julie Garwood / Z angl. orig. přel. Magda Cindričová	Monografie	8,00
Ferda a konik Chuchlík / Kryštof Matouš	Monografie	8,00

Zobrazit

Exportovat

Zavít

Obr. 42 – statistika nejpůjčovanějších titulů v MVK Vsetín v roce 1999

Pro tuto práci byl pro větší přehlednost navolen počet titulů 10, z kterých jsou v příslušných tabulkách uvedeny první tři tituly. Období bylo zadáno podle jednotlivých sledovaných let 1997-2008. Tituly časopisů nebyly započítávány pro jejich velkou frekvenci, protože by docházelo k porovnávání neporovnatelného. Taktéž prolongace nebyly vybrány jako ukazatel, jejich zapojením by došlo ke značnému zkreslení statistiky. Kritérium dělit počet výpůjček počtem kusů v knihovně byl naopak brán v potaz jako důležitý, protože je rozdíl, jestli je příslušný titul k dispozici v jednom nebo více exemplářů. Možnost volby půjčovny byla vybrána jak ve variantě všechny půjčovny, tak ve variantě centrální půjčovna, pro lepší srovnání zájmu uživatelů. Jak se ukázalo, díky tomuto hledisku, bylo pořadí nejfrekventovanějších titulů značně rozdílné. Příčinou bylo převažující složení čtenářů. Všechny půjčovny zahrnovaly tři dětské pobočky, zvukovou knihovnu pro nevidomé, studovnu, čítárnu a centrální půjčovnu, v kterých je znatelné zastoupení dětských čtenářů. Naopak samostatnou centrální půjčovnu navštěvují v převážné míře především dospělí čtenáři. Zkratka ve druhém sloupci znamená druh dokumentu, MON – monografie, AVM – audiovizuální dokumenty (zvukové kazety, hudba a mluvené slovo na CD, CD-ROM, DVD-video, DVD-ROM, hudebniny). Číslo ve třetím sloupci značí frekvenci dokumentu za příslušný rok.

Kritérium nejčastěji půjčovaných titulů může sloužit jako významný nástroj akvizice a zároveň nám podává obraz toho, o jaký typ literatury je mezi uživateli knihovny největší zájem.

Frekvence výpůjček jednotlivých titulů není za celý rok 1997 (viz obr. 43) příliš vysoká. Na prvních příčkách se objevují tituly pro mládež, jako první je titul z naučné literatury, což se nebude v dalším sledovaném období již opakovat. Frekventované tituly jsou pouze monografie. V tomto a dalším roce sledovaného období nebylo v možnostech systému oddělit data centrální půjčovny od všech půjčoven celkem.

1997					
všechny půjčovny			centrální půjčovna		
Průkopníci vědy a techniky v českých zemích / Martin Kvítek	MON	5x			
V říši pohádek / J. Barnabé	MON	4x			
Alenka v kraji divů	MON	4x			

Obr. 43 – titulová frekvence výpůjček MVK Vsetín v roce 1997

V roce 1998 se začíná frekvence nepatrně zvyšovat, na prvních příčkách se opět jedná pouze o beletristické monografické tituly pro děti (viz obr. 44).

1998					
všechny půjčovny			centrální půjčovna		
Robin Hood / Walt Disney	MON	12x			
Mickey a kouzelná fazole / Walt Disney	MON	12x			
Super Tom a Jerry. D.11	MON	12x			

Obr. 44 – titulová frekvence výpůjček MVK Vsetín v roce 1998

Frekvence výpůjček jednotlivých titulů začíná mírně stoupat a poprvé za sledované období se objevuje jiný druh dokumentu než monografie. Jedná se o dobrodružný román Nevada namluvený na zvukových kazetách. Převažují tituly pro mládež, na třetích příčkách se objevují historický milostný román a román podle scénáře vycházejícího z divadelní hry (viz obr. 45).

1999					
všechny půjčovny			centrální půjčovna		
Nevada / Zane Grey	AVM	14x	Já, písnička. D. 1	MON	4x
Správná pětka / Enid Blyton	MON	12x	Zvířátka jsou naši přátelé	MON	4x
Zkrocení / Jude Deveraux	MON	11x	Krajina stínů / Leonore Fleischer	MON	3x

Obr. 45 – titulová frekvence výpůjček MVK Vsetín v roce 1999

Frekvence výpůjček jednotlivých titulů plynule stoupá v obou sledovaných ukazatelích (viz obr. 46). Poprvé se objevuje počítačové médium, dětský CD-ROM

Gordiho kouzelné hračky, nadále převažují monografie. Všechny ostatní tituly spadají do kategorie literatura pro mládež.

2000					
všechny půjčovny			centrální půjčovna		
Gordiho kouzelné hračky	AVM	18x	Martinka malou maminkou	MON	7x
Modrý přízrak / Ljuba Štíplová	MON	16x	Živý svět : dětská encyklopedie	MON	6x
Super Tom a Jerry. D.11	MON	12x	Tábor pod modrou hvězdou / Mirko Juna	MON	6x

Obr. 46 – titulová frekvence výpůjček MVK Vsetín v roce 2000

Frekvence na prvních příčkách se udržuje na úrovni předcházejícího roku, monografie a ostatní druhy dokumentů jsou již zastoupeny rovnoměrně. Hry pro děti na CD-ROM začínají získávat velkou oblibu (viz obr. 47). Monografické tituly jsou opět zaměřeny zejména pro děti a mládež.

2001					
všechny půjčovny			centrální půjčovna		
Klubíčko her	AVM	17x	Dívka na koštěti / Hermína Franková	MON	14x
Pohádka o Mrazíkovi, Ivanovi a Nastěnce	AVM	16x	Nosatá Natálie / Jana Freyová	MON	8x
Gordiho kouzelné hračky	AVM	16x	Po Amazonce bez pádla / Walt Disney	MON	8x

Obr. 47 – titulová frekvence výpůjček MVK Vsetín v roce 2001

V roce 2002 nastává prudký nárůst ve frekvenci vypůjčených titulů, zejména pokud se týká ostatních druhů dokumentů (viz obr. 48). Poměr monografie versus ostatní druhy zůstává zachován 50:50. Nejedná se již pouze o počítačové hry pro děti, ale objevují se zde hudební tituly na CD českých kapel Kryštof a MIG 21. Dětské tituly jsou odsunuty znatelným nástupem tzv. „románů pro ženy“ s milostnou tematikou, případně v kombinaci s historickou či dobrodružnou.

2002					
všechny půjčovny			centrální půjčovna		
Lego racers	AVM	77x	Hřích / Josephine Hart	MON	38x
Magnetické pole / Kryštof	AVM	50x	Noční pláč / Mary Higgins-Clark	MON	34x
Snadné je žít / MIG 21	AVM	42x	Miluj pouze jednou / Johanna Lindsey	MON	34x

Obr. 48 – titulová frekvence výpůjček MVK Vsetín v roce 2002

Rok 2003 potvrzuje tvrdý nástup a stoupající oblibu autorek typu Danielle Steelové či Mary Higgins-Clarkové (viz obr. 49). Frekvence se udržuje zhruba na stejné výši jako minulý rok, zastoupen je opět dětský CD-ROM a jedno hudební CD.

2003					
všechny půjčovny			centrální půjčovna		
Lego racers	AVM	56x	Julie se nevzdává / Sveva Casati Modignani	MON	50x
Julie se nevzdává / Sveva Casati Modignani	MON	56x	Noční pláč / Mary Higgins-Clark	MON	38x
Escapology / Robbie Williams	AVM	39x	Ztrácím tě, lásko / Danielle Steel	MON	38x

Obr. 49 – titulová frekvence výpůjček MVK Vsetín v roce 2003

Romány pro ženy začínají převažovat ve všech ukazatelích a udržují si vysokou frekvenci výpůjček. První příčka je již pravidelně obsazena dětskou hrou na CD-ROM s velmi vysokou frekvencí (viz obr. 50).

2004					
všechny půjčovny			centrální půjčovna		
Rally championship	AVM	73x	Ztrácím tě, lásko / Danielle Steel	MON	47x
Ztrácím tě, lásko / Danielle Steel	MON	47x	Miluj pouze jednou / Johanna Lindsey	MON	39x
Miluj pouze jednou / Johanna Lindsey	MON	39x	Noční pláč / Mary Higgins-Clark	MON	39x

Obr. 50 – titulová frekvence výpůjček MVK Vsetín v roce 2004

V roce 2005 dosahuje frekvence výpůjček dětských titulů a her na CD-ROM nejvyšších čísel za sledované období (viz obr. 51), poprvé překračuje hranici 100 výpůjček rovnou u dvou titulů. Také na třetí příčce je CD-ROM, v centrální půjčovně pokračuje nastoupený trend velké obliby ženských románů.

2005					
všechny půjčovny			centrální půjčovna		
The Sims 2	AVM	108x	Miluj pouze jednou / Johanna Lindsey	MON	39x
Rally championship	AVM	103x	Ztrácím tě, láska / Danielle Steel	MON	38x
Zanzarah	AVM	77x	Nevýslovná láska / Danielle Steel	MON	37x

Obr. 51 – titulová frekvence výpůjček MVK Vsetín v roce 2005

Frekvence výpůjček ostatních druhů dokumentů začíná vykazovat klesající tendenci vzhledem k dostupnosti počítačových her rovnou z Internetu. Nadále si však tyto tituly udržují první dvě příčky. Monografie jsou zastoupeny již pátým rokem stejným typem titulů, některé se objevují pravidelně každý rok pouze v jiném pořadí (viz obr. 52).

2006					
všechny půjčovny			centrální půjčovna		
Zanzarah	AVM	55x	Miluj pouze jednou / Johanna Lindsey	MON	36x
Rex : Rex hledá cestu domů	AVM	38x	Ztrácím tě, láska / Danielle Steel	MON	36x
Miluj pouze jednou / Johanna Lindsey	MON	36x	Únos / Danielle Steel	MON	35x

Obr. 52 – titulová frekvence výpůjček MVK Vsetín v roce 2006

V roce 2007 je situace velmi obdobná předcházejícímu roku. Průměrná frekvence výpůjček monografií je 39x, ostatní druhy dokumentů mají frekvenci vyšší, jsou však celkově zastoupeny menším počtem titulů (viz obr. 53).

2007					
všechny půjčovny			centrální půjčovna		
The Sims 2 family fun	AVM	80x	Únos / Danielle Steel	MON	39x
Zanzarah	AVM	49x	Miluj pouze jednou / Johanna Lindsey	MON	39x
Únos / Danielle Steel	MON	39x	Zášť / Danielle Steel	MON	38x

Obr. 53 – titulová frekvence výpůjček MVK Vsetín v roce 2007

Rok 2008 je na centrální půjčovně rokem Danielly Steelové a jejich románů, frekvence je oproti předcházejícímu roku nepatrně nižší, stále však na celkem vysoké hodnotě. Průměrná frekvence výpůjček monografií je 36x, ostatní druhy dokumentů mají frekvenci vyšší, jsou však celkově zastoupeny již pouze jedním titulem (viz obr. 54).

2008					
všechny půjčovny			centrální půjčovna		
Lego – Star wars	AVM	61x	Únos / Danielle Steel	MON	38x
Únos / Danielle Steel	MON	38x	Tichá hrdost / Danielle Steel	MON	35x
Tichá hrdost / Danielle Steel	MON	35x	Dar / Danielle Steel	MON	34x

Obr. 54 – titulová frekvence výpůjček MVK Vsetín v roce 2008

Za sledované období 1997-2008 se objevilo mezi nejvíce frekventovanými výpůjčkami 43 titulů, z toho 26 monografií a 17 ostatních druhů dokumentů.

Monografie obsahovaly ze dvou třetin dětskou beletristickou literaturu, z velké části bohatě ilustrovanou s minimem textu, část byla komiksového typu.. Zbývající třetina měla nejvyšší frekvenci a jednalo se o idealizované milostné romány. Tento druh literatury tvoří ve veřejné knihovně stabilní základnu velkého počtu výpůjček. O kvalitě a přínosu této literatury můžeme vést nekonečné spory, faktem však zůstává, že je čtenáři oblíbena a vyžadována. Zajímavým námětem ke studii by bylo zjištění, jaká kategorie uživatelů tuto literaturu nejvíce vyhledává. V této situaci je nezávidění hodná práce akvizitérů, kteří musí najít kompromis mezi literaturou nejfrekventovanější a tzv. literaturou hodnotnou.

Ostatní druhy dokumentů tvořily tituly dětských počítačových her na CD-ROM, zastoupeny byly také tři hudební CD a jeden titul na zvukových kazetách.

Tyto dokumenty prokázaly za velmi krátké období v porovnání s klasickou literaturou obrovský nárůst, související s rozvojem nových médií. Ke konci sledovaného období se projevil mírný pokles ve frekvenci výpůjček titulů na CD-ROM, který lze připsat stoupajícímu zájmu mládeže o počítačové hry dostupné přímo z Internetu.

V první desítce je 5 monografií a 5 ostatních druhů dokumentů (viz obr. 55). Všech pět monografií je beletristického charakteru, tzv. ženské romány, oblíbených autorek tohoto žánru. Danielle Steelová je zastoupena dvěma tituly. Ve všech případech se jedná o absenční výpůjčky.

Ostatní druhy dokumentů jsou zastoupeny pouze tituly dětských počítačových her na CD-ROM. Jedná se o prezenční výpůjčky. Tematicky jde o prostředí automobilových závodů (Rally championship, Lego racers), sci-fi (Zanzarah) a simulátor reálného života jedné z nejprodávanějších her na PC všech dob (Sims 2).

1997 - 2008		
titul	druh dokumentu	frekvence výpůjčky
1. Miluj pouze jednou / Johanna Lindsey	MON	187x
2. Zanzarah	AVM	181x
3. Rally championship	AVM	176x
4. Ztrácím tě, lásko / Danielle Steel	MON	159x
5. Lego racers	AVM	113x
6. Únos / Danielle Steel	MON	112x
7. Noční pláč / Mary Higgins-Clark	MON	111x
8. The Sims 2	AVM	108x
9. The Sims 2 family fun	AVM	80x
10. Julie se nevzdává / Sveva Casati Modignani	MON	56x

Obr. 55 – titulová frekvence výpůjček MVK Vsetín za 1997-2008 celkem

5.3 Meziknihovní výpůjční služba

Meziknihovní výpůjční služba je zakotvena v knihovním zákoně 257/2001 Sb. (§ 14) o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb.

Meziknihovní služby

(1) Pokud v knihovním fondu knihovny není knihovní dokument, jehož zpřístupnění si její uživatel vyžádal, má provozovatel této knihovny (dále jen "žádající knihovna") povinnost v rámci meziknihovních služeb požádat provozovatele jiné knihovny o zprostředkování tohoto knihovního dokumentu, popřípadě o poskytnutí informace o něm (dále jen "dožádaná knihovna").

(2) Dožádaná knihovna je povinna žádající knihovně pro jejího uživatele knihovní dokument ze svého knihovního fondu zprostředkovat tak, že požadovaný knihovní dokument žádající knihovně zapůjčí nebo jí poskytne jeho kopii, popřípadě jí poskytne informace, kde se požadovaný knihovní dokument nalézá.

(3) Pokud je žádost o zprostředkování knihovního dokumentu vyřízena jeho zapůjčením, je žádající knihovna povinna vrátit zapůjčený knihovní dokument dožádané knihovně v dohodnuté lhůtě a odpovídajícím stavu. Po dobu výpůjčky knihovního dokumentu nese odpovědnost za jeho poškození nebo ztrátu.

(4) Meziknihovní výpůjční a informační služby je knihovna povinna poskytovat bezplatně. Za poskytnutí kopie knihovního dokumentu v rámci meziknihovních reprografických služeb může dožádaná knihovna požadovat úhradu vynaložených nákladů. Provozovatelé knihoven mohou požadovat úhradu nákladů na dopravu knihovního dokumentu.

(5) Provozovatel knihovny je povinen vést evidenci meziknihovních služeb, které poskytl.

(6) Náležitosti žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu stanoví prováděcí právní předpis. Prováděcí právní předpis určí, kteří provozovatelé knihoven jsou povinni předávat žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu v rámci meziknihovní služby zahraničním knihovnám, popřípadě poskytnout provozovateli knihovny účastníci se mezinárodní meziknihovní služby metodickou pomoc [Zákon, 2001].

Meziknihovní výpůjční služba (MVS) je typ výpůjční služby, která umožňuje knihovně vyžádat si a půjčit pro svého uživatele od jiné knihovny v rámci státu ty dokumenty, které nemá ve svém fondu, a naopak půjčovat na vyžádání dokumenty

z vlastních fondů jiným knihovnám. Může být realizována výpůjčkou fyzického dokumentu, kopií nebo elektronickou formou.

Mezinárodní meziknihovní výpůjční služba (MMVS) je meziknihovní výpůjční služba, která se realizuje mezi knihovnami různých států. Může být realizována výpůjčkou fyzického dokumentu, kopií nebo elektronickou formou.

Požadavkem v rámci MVS i MMVS se rozumí tištěná nebo elektronická žádanka o poskytnutí výpůjčky dokumentu (nebo jeho kopie) zasláná do jiné knihovny nebo obdržena z jiné knihovny.

Kladně vyřízený požadavek v rámci MVS i MMVS je zaslání (nebo obdržení) dokumentu (nebo jeho kopie) na základě obdržené (zaslané) žádanky [Národní, 2008].

MVK Vsetín zprostředkovává tuto službu prostřednictvím pověřeného pracovníka v centrální půjčovně, který zodpovídá za příjem a vyřízení žádanek. Tyto jsou podchyceny a zpracovány v používaném knihovnickém systému KpWin SQL v modulu MVS. Výpůjčky jsou realizovány z 99% formou fyzického dokumentu.

V meziknihovní výpůjční službě převažují požadavky na naučnou literaturu. Mezi nejčastější témata patří:

- sociální oblast – většina požadavků se shoduje, jedná se zejména o autory Mareš, Matoušek, Řezníček, Kopřiva
- oblast ekonomie – management, marketing, personalistika, shodná jména autorů jako např. Foret, Armstrong
- oblast psychologie – tituly se shodují málokdy, jsou různé i od různých autorů, liší se podle oborů, velmi často žádaná je autorka Čírtková
- oblast pedagogiky – kapitoly z dějin pedagogiky nebo týkající se základů pedagogiky, dále práce s dětmi ve školách, volnočasové aktivity, vzdělávání dospělých

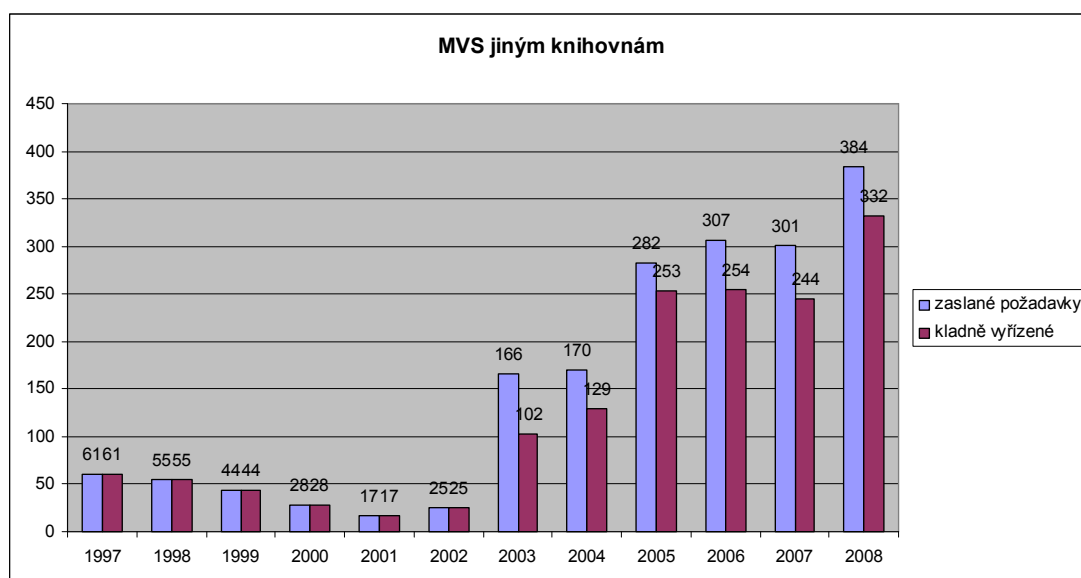
Obsahové požadavky na meziknihovní výpůjční službu podléhají trendům. Např. v roce 2006 byla v popředí zájmu sociální témata – autoři Kopřiva, Matoušek, Řezníček, metody práce v pomáhajících profesích. V pozdějších letech byla

v popředí zájmu literatura týkající se péče o seniory, práce a soužití s nimi, vzdělávání seniorů, volnočasové aktivity. V tématech se odráží stav a priority společnosti, ve které žijeme.

Zvláštní skupinu tvoří požadavky na regionální literaturu, týkající se zejména starších, těžce dostupných titulů.

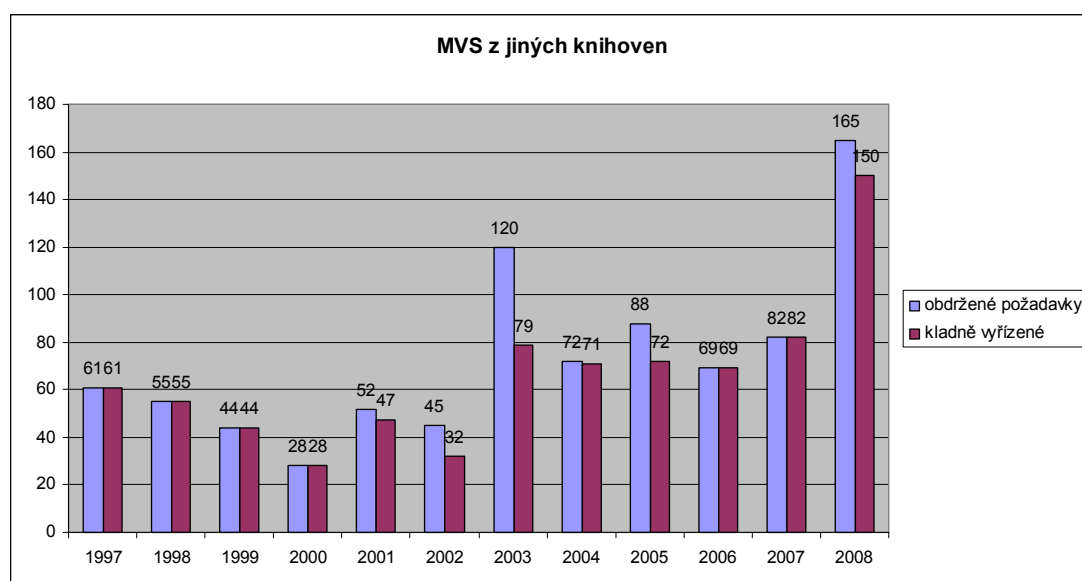
Z beletrie se objednávají tituly, které uživatelé chtějí z nostalgie, četli je před mnoha lety a rádi by se ke knize vrátili. Dále dílové knihy, jejichž díl v příslušné knihovně z různého důvodu chybí a jednotlivé knihy, které čtenáře natolik zaujaly, že se rozhodli využít meziknihovní výpůjční službu – fantasy literatura, historie, atd.

Meziknihovní výpůjční služba realizovaná v MVK Vsetín prostřednictvím požadavků jiným knihovnám (viz graf na obr. 56) má od roku 2003 stoupající tendenci, od roku 2005 prudce stoupající. Hlavní příčinou tohoto stavu byla změna v personálním obsazení zodpovědného pracovníka, jeho pracovní nasazení a propagace této služby. Přínosem bylo také zavedení elektronických žádanek MVS, které značně urychlily tuto službu. Požadavky byly kladně vyřízeny v průměru v 82%. Velmi nízký a klesající počet MVS v letech 1997-2002 měl podstatu v nekvalitně vedené evidenci.

Obr. 56 – srovnání MVS jiným knihovnám MVK Vsetín za 1997-2008 v jednotlivých letech

Požadavky na meziknihovní výpůjční službu z jiných knihoven směřující na MVK Vsetín za sledované období (viz graf na obr. 57) mají od roku 2003 stoupající tendenci, spočívající zejména v personálním obsazení, jak již bylo zmíněno výše. V roce 2008 došlo k dvojnásobnému nárůstu požadavků oproti předchozímu roku. Svůj podíl má také částečná změna akviziční politiky organizace související taktéž se změnou v personálním obsazení. Požadavky byly vyřízeny v průměru na 80%, v posledních dvou sledovaných letech na 100%.

Obr. 57 – srovnání MVS z jiných knihoven MVK Vsetín za 1997-2008 v jednotlivých letech

Z požadavků oběma směry je možné vysledovat zájem čtenářů o jednotlivé tituly a tím akvizitérům přímo konkretizovat žádanou literaturu. Praxe v MVK Vsetín je taková, že asi 15% knih, o které mají uživatelé nejčastější zájem, je zakoupeno přímo do knihovního fondu, v některých případech i v několika exemplářích. Zbytek požadavků je natolik rozdílný nebo se jedná o tituly velmi úzce specializované nebo natolik odborné, že by se v knihovním fondu využily velmi minimálně a je proto i nadále vhodnější i výhodnější knihy objednávat v rámci meziknihovní výpůjční služby. Velmi důležitou a také výhodnou pro obě strany je úzká spolupráce pracovníka odpovědného za meziknihovní výpůjční službu a akvizitéra.

Ve veřejných knihovnách lze sledovat setrvalý a stoupající zájem o tuto službu. Spektrum uživatelů je široké, od studentů po řadové čtenáře. Pomineme-li

finanční úhradu za poštovné, jedná se o velmi pohodlnou službu. Knihovník zařídí vše potřebné a žadatel není nucen mimo vlastního přečtení vyvinout žádnou jinou aktivitu, na rozdíl např. od vyhledávání informací v databázových centrech.

Mezinárodní meziknihovní výpůjční služba je ve veřejných knihovnách bývalého okresního typu rozšířena minimálně, procento jejího obratu je zanedbatelné a objevuje se teprve v posledních letech. Realizována bývá přes zprostředkující knihovnu [HAPLOVÁ, 2009].

5.4 Obrat profilace knihovního fondu se specializací

Masarykova veřejná knihovna je veřejná knihovna s univerzálním knihovním fondem. Tomu také odpovídá jeho profil. Knihovní fond tvoří dvě velké skupiny dokumentů – 58% bez specializace a 42% se specializací. Analýza se zaměřila na specializovanou část fondu (viz kapitola 3.5). Profilace byla stanovena na základě užití selekčního jazyka MDT, bylo vybráno 25 nejvíce se vyskytujících oborů a poměr profilace byl vyjádřen v procentech. V tabulce na obr. 58 jsou obory seřazeny sestupně od nejvíce zastoupených po nejméně.

Obrat profilace knihovního fondu se specializací se zaměřil na sledování počtu výpůjček z daných jednotlivých oborů (tabulka na obr. 59) a jejich srovnání za sledované období. Vytěžení dat nebylo jednoduché, protože nešlo použít žádnou ze standardních uživatelských funkcí KpWin SQL. Data byla získána z databázového uložiště (Firebird) KpWin pomocí SQL dotazů databázových pohledů a dočasných datových tabulek.

Výsledky přinesly zajímavé skutečnosti. Pouze 3 z 25 sledovaných skupin si udržely svou pomyslnou příčku co se týká procentuálního zastoupení a počtu výpůjček. Byly to tělesná výchova, sport a rekreace; výchova a vzdělávání a fyzika a příbuzné obory. Některé další si své umístění prohodily pouze o jednu pozici, u ostatních byl propad nebo vzestup markantnější. Nejvíce výpůjček a tím i největší zájem byl o literaturu týkající se historie, historických věd a zejména biografických studií. Do biografických studií jsou zařazovány životopisy slavných a populárních osobností a tento žánr je ve veřejných knihovnách velmi žádaný. Také vydavatelská politika vychází tomuto zájmu vstříc jak výší nákladu, tak spektrem nejrůznějších „celebrit“. Dalším velmi slušně využívaným okruhem je literatura zahrnující geografii, geologii a vědy o Zemi. Zařazení zeměpisných průvodců a cestopisů do této skupiny ve veřejných knihovnách bude jedním z důvodů velké obliby tohoto oboru. Nad hranicí 10 000 výpůjček se ještě umístily obory lékařství a zemědělství. Tyto pojmy jsou velmi široké a zahrnují celou škálu literatury, která je pro uživatele lákavá a je jimi žádaná. Velkou oblibu mají zejména v posledních letech knihy, které se týkají alternativní medicíny a všeho, co je s ní spojené. Pod pojmem zemědělství jsou zařazeny tituly týkající se zahradnictví, pěstování rostlin, ovoce, pokojových květin,

zakládání zahrad. O tyto knihy je ve veřejných knihovnách setrvalý zájem. Rozdíl mezi obory s největším a nejmenším počtem výpůjček je velmi vysoký. Obory na konci tabulky jsou poměrně specializované a jsou využívány úzkým okruhem uživatelů, zejména z řad studentů.

Výsledky tohoto zjištění byly velmi zajímavé a budou určitě důležitým podkladem pro akviziční politiku organizace. Knihovní fond MVK Vsetín nabízí široké spektrum oborů.

obor	%
Lékařství	11,86
Jazyk, lingvistika a literatura	10,34
Historie a pomocné historické vědy. Biografické studie	9,33
Politické vědy, veřejná správa, vojenství	8,65
Zemědělství	6,63
Geografie. Geologie. Vědy o Zemi	6,38
Tělesná výchova a sport. Rekreace	5,30
Psychologie	5,04
Výchova a vzdělávání	4,79
Technika, technologie, inženýrství	4,54
Sociologie	3,64
Divadlo, film, tanec	3,35
Právo	3,28
Umění, architektura	2,59
Filozofie a náboženství	2,24
Ekonomické vědy, obchod	2,09
Antropologie, etnografie	1,99
Biologické vědy	1,91
Hudba	1,47
Výpočetní technika	1,43
Matematika	0,90
Fyzika a příbuzné vědy	0,80
Knihovnictví, informatika, všeobecné, referenční literatura	0,80
Chemie. Krystalogie. Mineralogické vědy	0,65
celkem	100

Obr. 58 – profilace knihovního fondu se specializací MVK Vsetín

obor	počet výpůjček
Historie a pomocné historické vědy. Biografické studie	19002
Geografie. Geologie. Vědy o Zemi	15001
Lékařství	11567
Zemědělství	11381
Psychologie	9410
Politické vědy, veřejná správa, vojenství	5566
Tělesná výchova a sport. Rekreace	4945
Právo	4833
Výchova a vzdělávání	4484
Sociologie	4374
Filozofie a náboženství	4303
Technika, technologie, inženýrství	3561
Výpočetní technika	3056
Antropologie, etnografie	2033
Divadlo, film, tanec	2002
Jazyk, lingvistika a literatura	1878
Hudba	1722
Ekonomické vědy, obchod	1642
Umění, architektura	1566
Chemie. Krystalogie. Mineralogické vědy	521
Biologické vědy	519
Fyzika a příbuzné vědy	454
Matematika	423
Knihovnictví, informatika, všeobecné, referenční literatura	202

Obr. 59 – obrat profilace knihovního fondu se specializací MVK Vsetín za 1997-2008

6 SROVNÁNÍ S INSTITUCEMI OBDOBNÉHO TYPU

Skladba knihovního fondu a jeho obrat se zákonitě liší, pokud se jedná o knihovnu specializovanou a knihovnu veřejnou. Může však být odlišná, i když se jedná o dvě knihovny stejného typu. Pro srovnání Masarykovy veřejné knihovny jsem vybrala několik veřejných knihoven bývalého východního bloku, kde vývoj společnosti a knihovnictví probíhal zhruba stejně jako v České republice: dvě veřejné knihovny české, Šumperk a Kroměříž, dvě slovenské – Čadca a Piešťany, a jednu polskou – Śrem. Základním kritériem výběru byl počet obyvatel města, všechna jsou přibližně stejně velká.

Čadca je město ležící na severozápadě Slovenska na soutoku řek Kysuce a Čierňanky, obklopená horským masivem Javorníků a Slovenských Beskyd. Do metropole Bratislavy je to odsud přibližně 230 kilometrů. Město je metropolí Kysuc a symbolicky otvírá brány hranic z Polska a České republiky na Slovensko. Krajina je zajímavá svým členitým povrchem a bohatými lesy.

Čadca patří mezi středně velká okresní města, počet obyvatel je 26 500 ke konci roku 2009. První písemná zmínka o zdejším osídlení pochází z roku 1565. Původně zemědělská osada byla roku 1778 povýšena na městečko s právem konat čtyři výroční trhy. Když byl v roce 1871 zahájen provoz na bohumínsko-košické železniční trati, stala se Čadca dopravním uzlem mezinárodního významu. Z administrativního hlediska leží Čadca v Žilinském kraji.

Nejvýznamnějšími památkami jsou barokní kostel svatého Bartoloměje z první poloviny 18. století se vzácným oltářním obrazem, Městský dům postavený v meziválečném období, který je jedinou budovou svého druhu na Slovensku, Památník Slovenského povstání z roku 1848, s plastikou bojovníka od sochaře Vojtecha Ihriského. [Čadca, 2008].

Śrem je polské město ve vojvodství Wielkopolském a okrese Śremském. Rozprostírá se v zákrutu řeky Warty, třetí největší řeky v Polsku, a v Śremské kotlině. Je průmyslovým a dopravním centrem a správním střediskem okresu. V letech 1975-1998 město administrativně patřilo do Poznaňského vojvodství. Ke konci roku 2009 měl Śrem 29 880 obyvatel.

První zmínka o Šremu pochází z roku 1136, kdy byl důležitou tvrzí. V pozdním středověku dochází k rychlému růstu města, období slávy skončilo v 17. století. V tomto období došlo k řadě velkých katastrof, od epidemií po válečné útrapy a velké požáry. Město se začalo postupně rozvíjet až po druhé světové válce, kdy byla zahájena výstavba železáren. Ve městě je řada historických památek chráněných zákonem. [Šrem, 2008].

Město Šumperk se rozkládá v malebném údolí řeky Desné, chráněné od severu masívem jesenických hřebenů. Město je správním, politickým a hospodářským centrem severozápadní Moravy. Město Šumperk je jednou ze vstupních bran pohoří Jeseníky, které je členěno na Hrubý a Nízký Jeseník. Šumperk je právem označován za „Bránu Jeseníků“, protože leží na křižovatce cest, které vedou k nejvýznamnějším horským výchozím základnám - Skřítku, Červenohorskému sedlu, Ramzové a také k úpatí masivu Kralického Sněžníku.

Šumperk byl založen ve 13. stol. jako správní centrum oblasti, kde se těžily drahé kovy. Postupně se jeho ekonomická síla začala opírat o řemesla, zejména textilní výrobu. Město bylo královským majetkem, často však zastavovaným nejprřednějším šlechtickým rodům. V 16. století se načas stal sídlem Žerotínů. V 17. stol. upadlo do lichtenštejnského poddanství, zažilo hrůzy třicetileté války, v roce 1669 zcela vyhořelo a deset let poté bylo poznamenáno čarodějnickými procesy, jimž padlo za oběť 25 lidí. Textilní průmysl přinesl městu v 19. stol. neobyčejný rozkvět. Na moderní podobě města se od 2. poloviny 19. století podíleli přední vídeňští architekti, jejichž díla nalezneme v nejrůznějších částech města. Pro svou výstavnost bylo tehdy město nazýváno "Malou Vídní". Po druhé světové válce došlo k odsunu německých obyvatel města, kteří zde tvořili drtivou většinu. Ke konci roku 2009 mělo 27 862 obyvatel.

Jednou z nejdůležitějších historických památek města je bývalý klášterní kostel Zvěstování Panny Marie. K nejvýznamnějším šumperským památkám patří také tzv. Geschaderův dům, kostel sv. Jana Křtitele, kostelík sv. Barbory, zbytky městských hradeb [Šumperk, 2007].

Město Kroměříž vzniklo a rozvíjelo se v místě s výhodnou geografickou polohou a velmi příznivými přírodními podmínkami, na nížinné ploše břehů toku

řeky Moravy. Směrem na východ se otevírá úrodnému střednímu Pomoraví, ostatní pahorkaté okolí vytvořilo přirozenou hranici prvních lidských sídel. Údolní zářezy v pahorkatinách vymezily vznik přirozených komunikací, na kterých se vytvářely v raně historických dobách obchodní cesty a stezky. Zde je střed Moravy; nejen v geografickém slova smyslu. Kroměříž vyrostla v úrodné zemědělské krajině. Neznámý autor národopisné mapy Hané z přelomu 18. a 19. století zakreslil Kroměříž u jižní hranice oblasti, kterou nazval "Terra promissa vulgo sacra Hana" – "Země zaslíbená neboli Svatá Haná". Dějiny Kroměříže se však ubíraly jinými cestami než tomu bylo u řady podobných českých a moravských měst. Město, vstřebávajíc pokrok a přispívajíc k němu vlastním úsilím, stalo se centrem duchovní kultury a umění. Počet obyvatel ke konci roku 2009 byl 29 395.

Historické město v krajině, osídlené od počátků dějin. Původní tržní osada na křižovatce obchodních cest se stala v první čtvrtině 12. století majetkem olomouckých biskupů. Slovanská ves byla kolem roku 1260 povýšena na město. Biskupové vybudovali v Kroměříži reprezentační letní rezidenci a umístili v ní správu rozsáhlého majetku diecéze. Středověké a raně novověké město utrpělo husitskými válkami, v 17. století hlavně švédskými vpády v třicetileté válce. Dočkalo se velkorysé obnovy, historické jádro Kroměříže zůstalo v podstatě uchováno i v průmyslovém období. Významnou kapitolu dějin města tvoří rok 1848, kdy byl do Kroměříže přeložen ústavodárný říšský sněm rakouské monarchie. Návrh ústavy s výraznými demokratickými prvky vstoupil do dějin české státnosti a počátků demokracie ve střední Evropě.

Město historických památek, škol, umění a kultury je nazýváno "Hanáckými Aténami". Je vyhledáváno návštěvníky zejména pro bohatství památek. Kroměříž byla vyhlášena nejkrásnějším historickým městem České republiky za rok 1997. Komplex historických zahrad a Arcibiskupského zámku byl v prosinci 1998 zapsán do seznamu světového dědictví UNESCO. Město je dějištěm každoročních hudebních festivalů, výstav, odborných konferencí, symposií a kongresů. Na tradice kroměřížského školství navazují všeobecné, odborné, pedagogické a umělecké školy [Kroměříž, 2010].

Světově známé lázeňské město Piešťany se nachází v západní části Slovenské republiky, v Trnavském kraji, v údolí dolního toku nejdelší slovenské řeky Váh.

Rozprostírá se pod západními svahy Považského Inovca. Město je sídlem okresu Piešťany, který tvoří 27 obcí. Piešťany se nachází na spojnici mezinárodních dopravních koridorů (vzdušného, dálničního a železničního). Počet obyvatel města byl 29 606 ke konci roku 2009.

Osídlení Piešťan a jeho okolí sahá až do dávného pravěku, kdy se v blízkosti horkých termálních pramenů usídlil lovec mamutů, což potvrdil i archeologický nález Moravanské Venuše – plastika ženy vyřezaná z mamutího klu z mladšího období starší doby kamenné. První zmínka o Piešťanech je z roku 1113. Později byly součástí panství Matúša Čáka Trenčanského, pána Váhu a Tater. Piešťany byly i královským majetkem. Začátkem 19. století dal Jozef Erdödy vybudovat první lázeňské budovy. Největší rozmach lázní nastal po roce 1889. Po skončení 2. světové války byl Piešťanům přidělený statut města [Piešťany, 2006].

6.1 Kysucká knižnica v Čadci

Obr. 60 – Kysucká knižnica v Čadci

Kysucká knižnica v Čadci (www.kniznica-cadca.sk/) shromažďuje, zpracovává a uchovává knihy a zprostředkovává informace prostřednictvím nejnovějších informačních a komunikačních technologií. Je pilířem kultury nejen v Čadci, ale i na Kysucách. Patří k nejnavštěvovanějším kulturním zařízením regionu. Jejím hlavním posláním je budovat a uchovávat univerzální knihovní fond bez ohledu na nosiče informací, poskytovat uživatelům knihovnicko-informační služby a zabezpečovat všeobecný a neomezený přístup občanů k informacím.

Knihovna plní funkci veřejné městské knihovny pro město Čadca a regionální knihovny pro území okresů Čadca a Kysucké Nové Město.

Je situovaná v centru města Čadca na ulici 17. listopadu (viz obr. 60).

Počátky Kysuckej knižnice v Čadci sahají do roku 1919, kdy vznikl vzdělávací spolek Čadčianska beseda. Členové Besedy vytvořili spolkovou knihovnu, která byla později včleněna do Obecné knižnice, která byla založena asi v roce 1922. Působila souběžně s knihovnou místního odboru Matice slovenskej, po dvou letech se obě knihovny sloučily. Významnou událostí v životě knihovny bylo otevření první veřejné zahradní čítárny na Slovensku v roce 1940. V roce 1952 mění knihovna svůj status z městské na okresní. Byla postavena na velmi skromných základech, knihovní fond obsahoval 2 000 svazků a zaregistrovaných bylo 370 čtenářů.

Po roce 1960 byly položeny základy odborné knihovnické práce, začal se zpracovávat knihovní fond, budovat katalogový systém, rozvíjet metodická činnost. Okresní knižnice začala plnit dvě funkce, byla městskou knihovnou pro město Čadca a metodickým centrem pro knihovny v celém okrese. Tyto funkce plní dodnes, i když v jiných společenských podmínkách.

Historie knihovny je poměrně pohnutá. V roce 1952 knihovna mění svůj status z městské na okresní. Prvním ředitelem Okresní knihovny v Čadci se stal Jozef Hnitka. Od roku 1952 zažila knihovna pět stěhování, změny nastaly až při šestém stěhování. Speciální částí knihovny je část, kterou lze nazvat jako Historie experimentální Okresní knihovny v Čadci. Začala se odvíjet od 16.4. 1983, kdy byl veřejnosti otevřen tzv. „Kysucký zázrak“. Tento čin posunul slovenské knihovnictví na kvalitativně vyšší stupeň.

Záměr postavit experimentální knihovnu vznikl v polovině 70. let. Důvodem byly požadavky slovenských knihovníků na konfrontaci s knihovnickými trendy ve vyspělých státech. Plánovaná novostavba knihovny byla zařazena do experimentálních staveb z hlediska uživatelského i stavebního. Základní kámen byl položen 29.8. 1979. Knihovníci s ironií připomínají i další mezník, když v roce 1981 přijaly zainteresované strany „socialistický závazek“ k předčasnému dokončení stavby. Ještě v dnešní době pociťují knihovníci i návštěvníci následky socialistického způsobu myšlení, kdy se nebral ohled na kvalitu.

Experiment spočíval ve dvou částech. Stavební, kdy ověřoval použití konstrukční soustavy Baums – 75 A, a odborné, jejímž obsahem byla informační

činnost v nové budově a využívání široce profilovaného knižního fondu. Do fondu bylo zařazeno 20 typů dokumentů a byly vytvořeny speciální sbírky, jako např. fonotéka, hračkotéka, diatéka, fototéka. Ověřovala se také 60-ti hodinová týdenní provozní doba včetně sobot a nedělí. Halový systém provozu umožnil zpřístupnění knihovních fondů prostřednictvím volného výběru, a to i ve studovnách. Zavedeny byly v té době netradiční služby, jako např. reprografické.

V současnosti lze konstatovat, že ne všechno dopadlo podle záměrů a očekávání knihovníků či uživatelů. Velká část ověřovaných částí experimentu se však osvědčila a zůstala samozřejmostí do dnešních dnů.

Dalším mezníkem byl rok 1989, který se odrazil nejen v rušení oddělení politické literatury. Úspěšně byla realizována automatizace a elektronizace knihovnicko-informačních procesů. Dnešní knihovna již nepřipomíná pouze sklad knih, ale je otevřenou institucí, která zprostředkovává zájemcům informace prostřednictvím nejnovějších informačních a komunikačních technologií. Je kulturním, vzdělávacím, informačním a sociálním centrem regionu [Kysucká, 2006a].

6.1.1 Knižní fondy

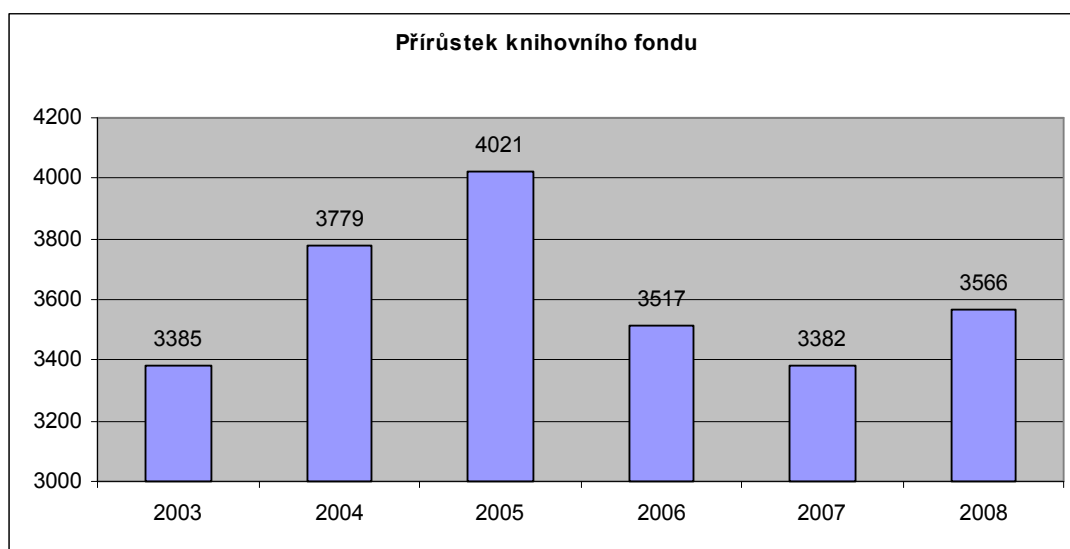
Knižní fondy jsou jedním ze základních statických prvků každé knihovny. Stav knižního fondu Kysuckej knihovny v Čadci k 31.12. 2008 je vidět v tabulce na obr. 61.

knihovní jednotky celkem	136 173
naučná literatura	52 224
krásná literatura	68 801
ostatní dokumenty	15 148
počet exemplářů docházejících periodik	157

Obr. 61 – stav knižního fondu KK v Čadci k 31.12. 2008

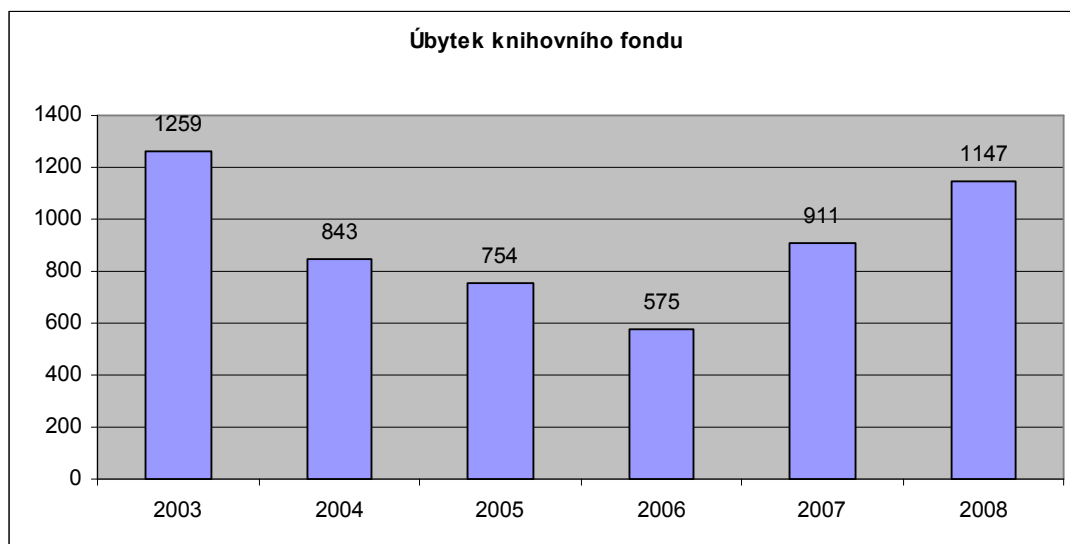
6.1.1.1 Přírůstek a úbytek knihovního fondu

K analýze knihovního fondu Kysuckej knihnice byly vybrány číselné ukazatele za období 2003-2008 [DROŠČÁKOVÁ, 2009]. Přírůstek knihovního fondu za sledované období (viz graf na obr. 62) je značně kolísavý. V letech 2003 až 2005 měl stoupající tendenci, vrcholu dosáhl v roce 2005. V roce 2006 značně poklesl, v roce 2007 se opět snížil, dokonce pod úroveň roku 2003 a v roce 2008 stoupl na hodnotu roku 2006. Příčinou kolísajícího přírůstku bylo snížení finančního rozpočtu na nákup knihovního fondu.

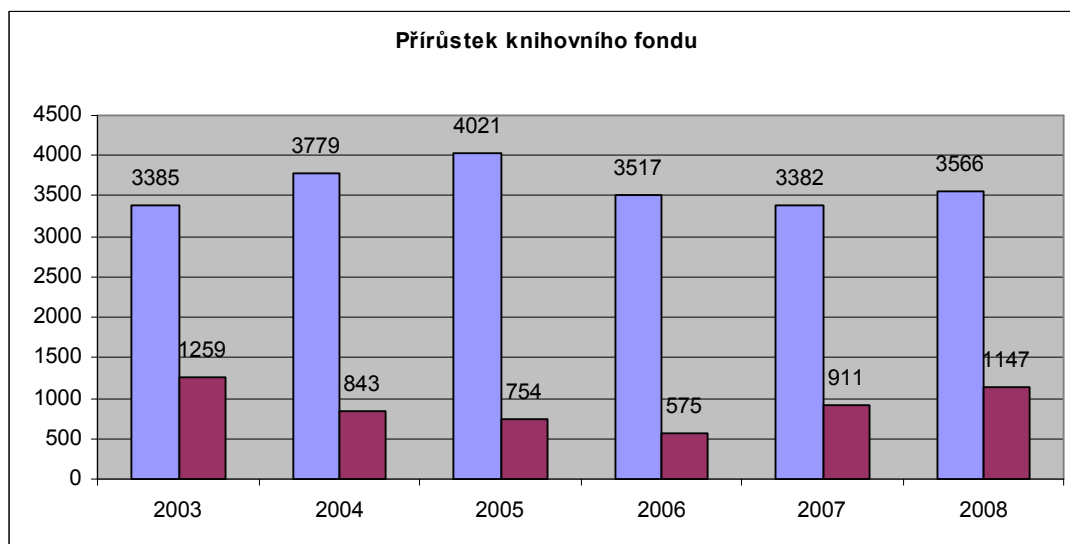
Obr. 62 - přírůstek knihovního fondu KK v Čadci za 2003-2008

Úbytek knihovního fondu za sledované období (viz graf na obr. 63) byl značně rozkolísaný. Po poměrně velkém vyřazování v roce 2003 dochází k poklesu vyřazování až na méně než polovinu roku 2003 v roce 2006, v roce 2007 se vyřazovalo více a v roce 2008 hodnoty opět stouply.

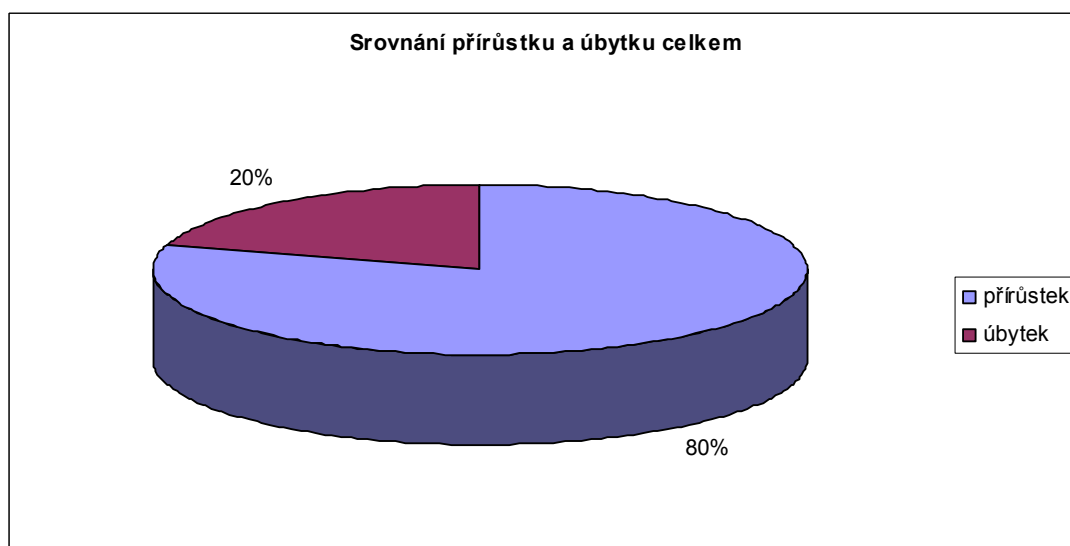
Obr. 63 – úbytek knihovního fondu KK v Čadci za 2003-2008

Pokud budeme vycházet z předpokladu, že přírůstek a úbytek knihovního fondu by měl být v knihovnách veřejného typu vyrovnaný, pohled na graf na obr. 64 hovoří zcela jinak. Jeho poměr za vybrané období 2003-2008 v Kysuckej knihovně v Čadci vypovídá o tom, že přírůstek v každém roce několika násobně převýšil úbytek. V roce 2006 více než šestkrát, v roce 2004 více než pětkrát. Tento stav jasně vypovídá o nedostatečné aktualizaci fondu a měl by být brán na zřetel. Důvodem nízkého vyřazování může být ovšem i finanční rozpočet na nákup knihovního fondu. Pokud se pravidelně nenavyšuje, knihovna se snaží zachovat stávající nabídku fondu za cenu zastarávání dokumentů a nedostatečné obměny.

Obr. 64 – srovnání přírůstku a úbytku KK v Čadci za 2003-2008 v jednotlivých letech

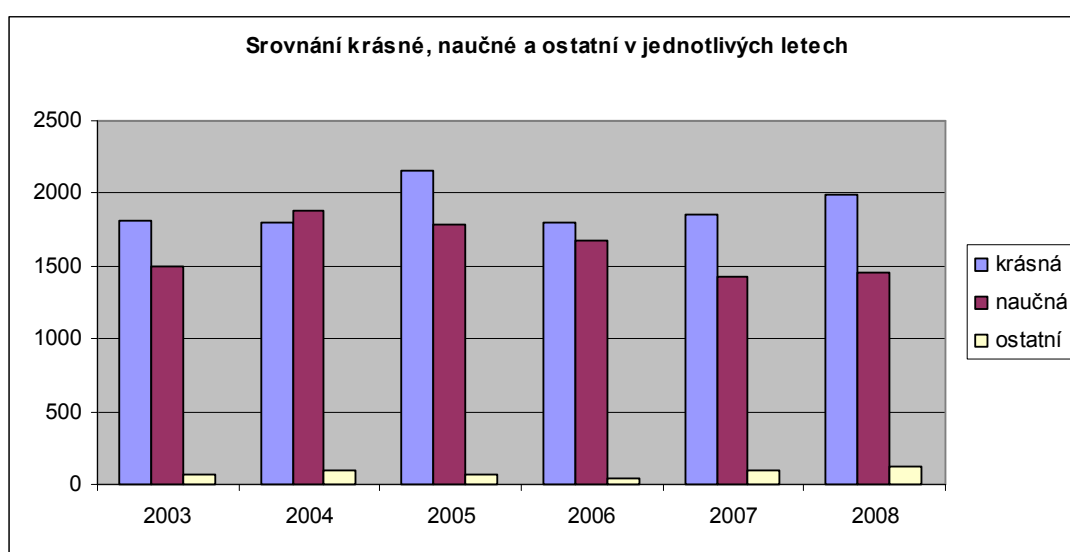
Poměr přírůstku a úbytku za celé sledované období celkem (viz graf na obr. 65) hovoří zcela přesvědčivě ve prospěch přírůstku. Aktualizace knihovního fondu je nezbytně nutná.

Obr. 65 – srovnání přírůstku a úbytku KK v Čadci za 2003-2008 celkem

6.1.1.2 Skladba přírůstku

Poměr zastoupení krásné a naučné literatury za sledované období 2003-2008 v přírůstku Kysuckej knihnice v Čadci vyznívá s výjimkou roku 2004, kdy naučná literatura mírně převýšila krásnou, ve prospěch krásné literatury. Dlouhodobě převažující zájem o krásnou literaturu ve veřejných knihovnách se potvrdil i u této organizace, jak je vidět i na tomto grafu na obr. 66. Zastoupení ostatních druhů dokumentů v přírůstku v poměru ke krásné a naučné literatuře je minimální, což bylo dáno pořizovacími cenami a nízkým rozpočtem.

Obr. 66 – srovnání krásné, naučné a ostatní v přírůstku KK v Čadci za 2003-2008 v jednotlivých letech

Na celkovém srovnání složení přírůstku knihovního fondu (viz graf na obr. 67) za sledované období 2003-2008 je vidět překvapivě téměř vyrovnaný poměr krásné a naučné literatury. Překvapivě proto, že v posledních letech krásná literatura v přírůstku značně převažovala nad naučnou. Tato situace je dána tím, že v dřívějších letech byl dán solidní základ naučné literatury. Ostatní dokumenty tvoří pouhé dvě procenta celkového složení přírůstku. Tento stav by měl vést k promyšlenější akviziční politice organizace, samozřejmě v závislosti na možnostech finančního rozpočtu a požadavcích uživatelů.

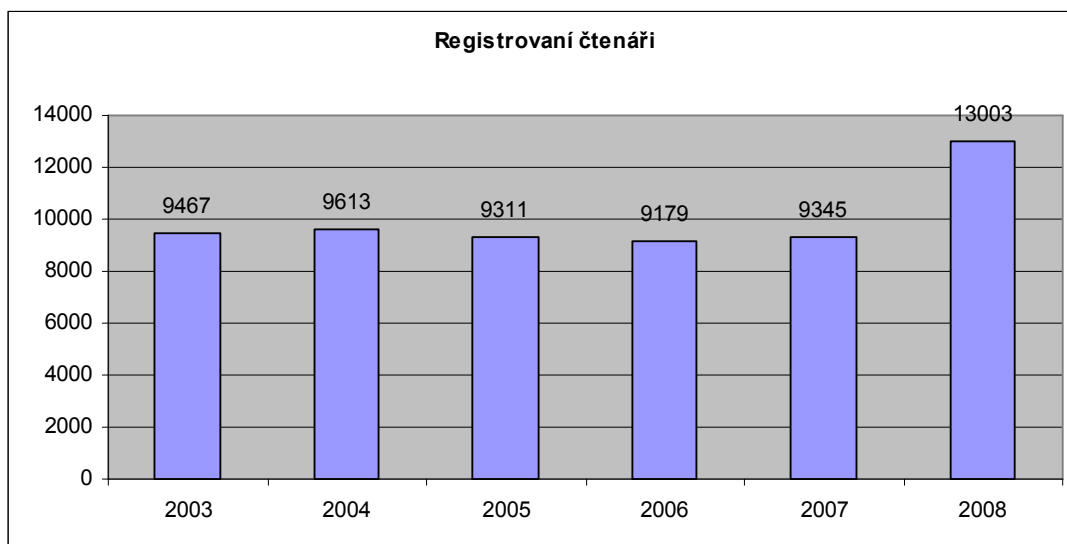
Obr. 67 – srovnání krásné, naučné a ostatní v přírůstku KK v Čadci za 2003-2008 celkem

6.1.2 Obrat knihovních fondů

Obrat knihovních fondů můžeme posuzovat podle několika kritérií. Jedním ze základních je u veřejných knihoven množství výpůjček registrovanými čtenáři. Mezi další hlediska můžeme zahrnout také meziknihovní výpůjční službu.

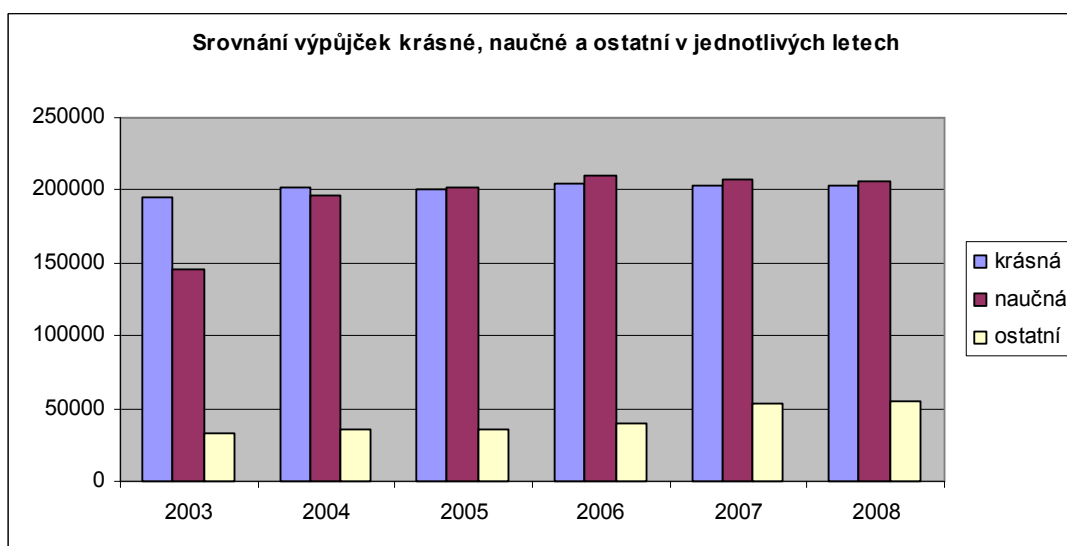
6.1.2.1 Výpůjčky

Výpůjčky dokumentů jsou nedílnou součástí knihovnicko-informačních služeb každé veřejné knihovny. Patří mezi dynamické prvky. Nesporná je jejich vazba na uživatele, jeden ze základních statických prvků knihovny. Počet čtenářů přímo ovlivňuje počet výpůjček. Kysucká knižnica v Čadci za sledované období (viz graf na obr. 68) vykazuje velmi vysoká čísla o svých registrovaných čtenářích. Číslo za pět let nekleslo pod 5 000, což je velmi úctyhodné. Knihovna není využívána jen místními, nezanedbatelný je i podíl registrovaných uživatelů, kteří nepocházejí z Čadce, ale knihovnu využívají. Graf byl nejvyšší v roce 2004, od tohoto roku klesal, v roce 2007 opět mírně stoupl. V roce 2008 vyskočil o téměř neuvěřitelné 4 000 na hodnotu 13 003. Kysucká knižnica vyvíjela během celého roku 2008 nejrůznější aktivity na zvýšení zájmu o knihovnu. V rámci těchto aktivit realizovala i bezplatný zápis do knihovny, který se projevil obrovským nárůstem registrovaných čtenářů.

Obr. 68 – registrovaní čtenáři KK v Čadci za 2003-2008

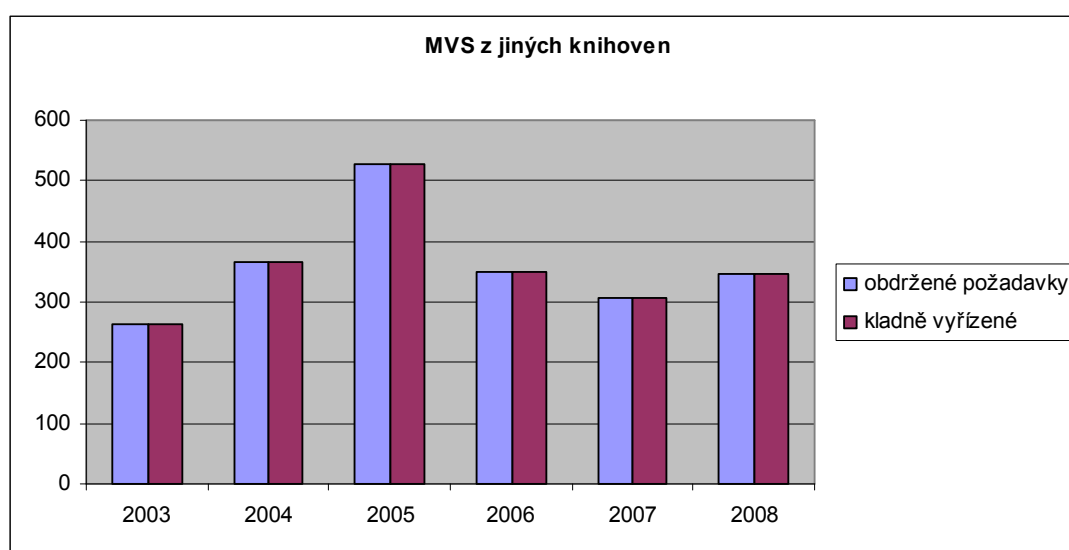
Počet výpůjček je stejně jako u registrovaných čtenářů na velmi vysoké úrovni a má mírně stoupající tendenci bez výkyvů. V roce 2003 a 2004 převažovala krásná literatura nad naučnou, od roku 2005 je poměr krásné a naučné literatury velmi vyrovnaný a mírně převažuje naučná literatura (viz graf na obr. 69). Poměr výpůjček ostatních druhů dokumentů je jako obvykle ve veřejných knihovnách velmi nízký, v tomto případě jsou však hodnoty na slušné výši a mají dokonce stoupající tendenci.

Obr. 69 – srovnání výpůjček krásné, naučné a ostatní v KK Čadca za 2003-2008 v jednotlivých letech

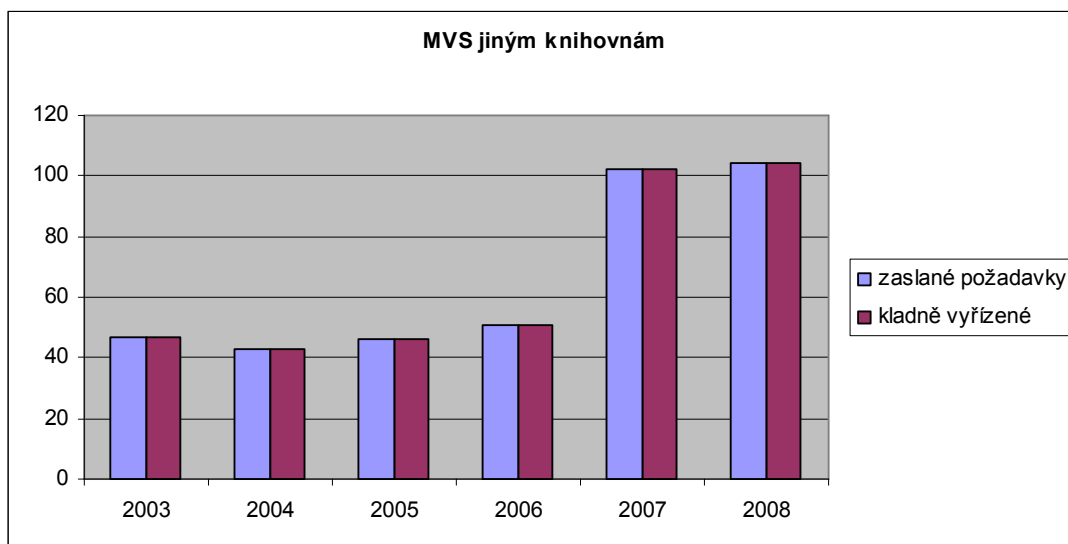
6.1.2.2 Meziknihovní výpůjční služba

Za sledované období 2003-2008 v Kysuckej knižnici v Čadci došlo v požadavcích meziknihovní výpůjční služby z jiných knihoven (viz graf na obr. 70) v roce 2005 k jejich nejvyššímu vrcholu, v následujících letech poměrně rychle klesají. Přesto jsou hodnoty na velmi slušné úrovni a svědčí o kvalitní skladbě fondu, o který je zájem i v jiných knihovnách. Pokles byl způsoben zpoplatněním této služby.

Obr. 70 – srovnání MVS z jiných knihoven KK v Čadci za 2003-2008 v jednotlivých letech

Požadavky na meziknihovní výpůjční službu jiným knihovnám na rozdíl z jiných mají za sledované období (viz graf na obr. 71) vyrovnanou tendenci s výjimkou roku 2007 a 2008, kdy došlo k dvojnásobnému nárůstu požadavků. Hodnoty jsou však na rozdíl od požadavků z jiných knihoven mnohem nižší [Kysucká, 2006b].

Obr. 71 – srovnání MVS jiným knihovnám KK v Čadci za 2003-2008 v jednotlivých letech

6.2 Veřejná knihovna Heliodora Świącickiego města a obcí Śremu

Obr. 72 – Veřejná knihovna Heliodora Świącickiego města a obcí Śremu

Knihovna (www.biblioteka.srem.com.pl) je kulturní institucí města Śrem a má právní subjektivitu. Základním posláním knihovny je vytvářet podmínky pro uspokojování potřeb veřejnosti v oblasti vzdělávání, kultury a poskytovat knihovnicko-informační služby obyvatelům města a okresu. Knihovna plní regionální funkce na základě dohody Městského úřadu v Remu a starostů okresu.

Hlavní budova se nachází na ulici Kilińskiego (viz obr. 72). Knihovnu dále tvoří pět poboček umístěných ve městě a blízkém okolí.

Śrem je město známé svou bohatou kulturní tradicí sahající až do 15. století. Významnými mecenáši školství a kultury byli bratři Jan a Ondřej Barscy, zakladatelé bohaté knihovny s 858 svazky ze sbírky krále Zikmunda Augusta. Dalšími významnými postavami byli Frantyszek Piotr Wawrzyniak, zakladatel první lidové čítárny a lékař, profesor Heliodor Świącicki, patron současné knihovny.

Heliodor Świącicki (3.6. 1854 Śrem – 10.10. 1923 Poznań). Lékař gynekolog, sociální pracovník, filantrop, zakladatel a první rektor Poznaňské univerzity. Všestranně činný vlastenec, autor řady odborných prací, a také knihovník.

Ve Śremu bylo v roce 1939 několik knihoven, městská veřejná knihovna s čítárnou časopisů a knihovny středních a vysoké školy. Během druhé světové války byly knihovny zničeny a změněny v soukromé byty vysídlených rodin.

Historie nové knihovny se píše od roku 1947, na základě vládní vyhlášky z roku 1946 o knihovnách a knihovních fondech. Knihovna začala rozvíjet svou výpůjční, kulturní a vzdělávací činnost. Pořádala kurzy cizích jazyků, přednášky, setkání se zajímavými lidmi. Významným knihovníkem a pedagogem byl Karol Gawin-Gostomski, ředitel knihovny od roku 1970. Začal zavádět nové formy činnosti, organizoval série přednášek, koncerty. V roce 1995 začala automatizace knihovnických procesů. K. Gostomski rozvíjel kontakty s ostatními knihovnami. Navázal spolupráci s Městskou knihovnou v Rožnově pod Radhoštěm, která trvá do dnešních dnů a jejím výsledkem je řada sborníků literárních prací, výstavy, divadelní představení i osobní návštěvy. Jeho snem bylo vybudování nové knihovny 21. století. Zemřel v roce 2003. Za svou dlouholetou činnost pro knihovnictví byl oceněn řadou vyznamenání [Biblioteka, 2009].

6.2.1 Knihovní fondy

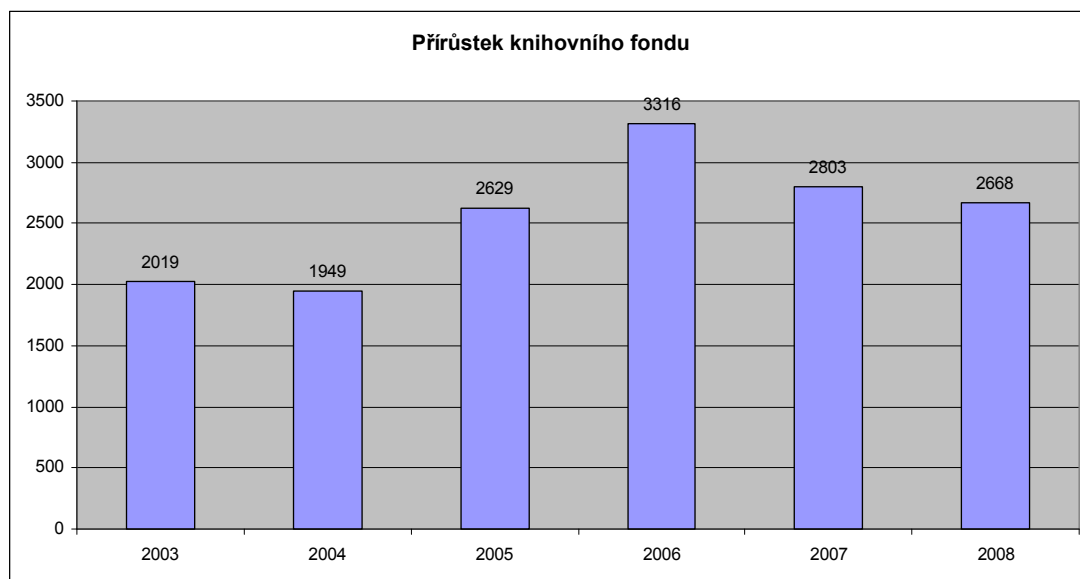
Knihovní fondy jsou jedním ze základních statických prvků každé knihovny. Stav knihovního fondu veřejné knihovny v Śremu k 31.12. 2008 je vidět v tabulce na obr. 73. Knihovna ve svých statistikách nevykazuje zvlášť ostatní dokumenty, proto zde nejsou uvedeny. Velmi malé množství odebíraných časopisů je důsledkem nedostatku finančních prostředků pro tento účel.

knihovní jednotky celkem	120 803
naučná literatura	40 619
krásná literatura	80 184
ostatní dokumenty	0
počet exemplářů docházejících periodik	34

Obr. 73 – stav KF BPHŠ v Šremu k 31.12.2008

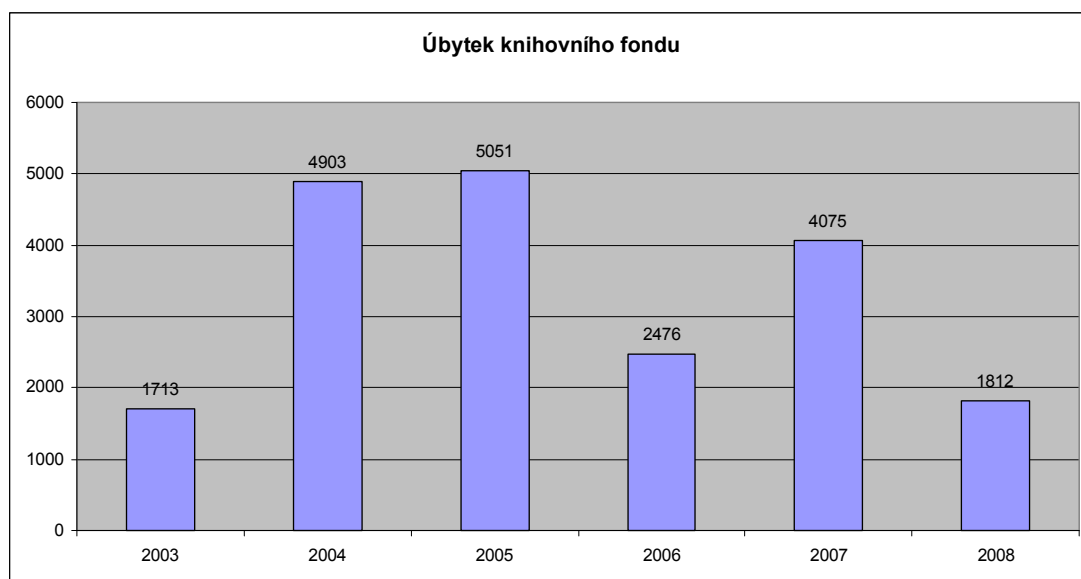
6.2.1.1 Přírůstek a úbytek knihovního fondu

K analýze knihovního fondu jsem vybrala číselné ukazatele za období 2003-2008 [MATUSZCZAK, 2009]. Přírůstek knihovního fondu za sledované období (viz graf na obr. 74) je v roce 2003 a 2004 vyrovnaný, další dva roky stoupá, aby v roce 2007 a 2008 opět poklesl. Příčinou klesajícího přírůstku bylo snížení finančního rozpočtu na nákup knihovního fondu.

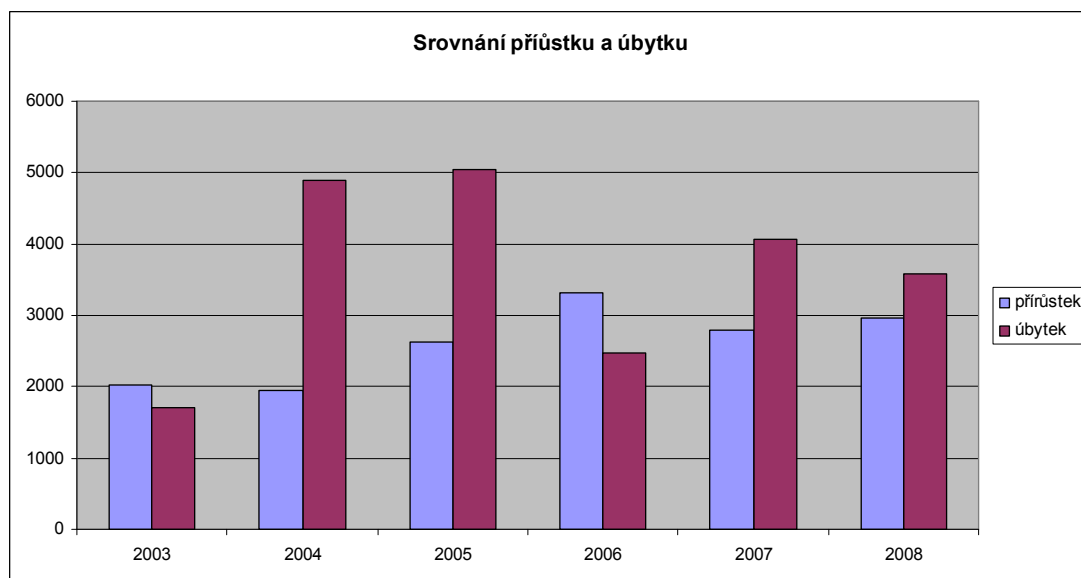
Obr. 74 – přírůstek knihovního fondu BPHŠ za 2003-2008

Úbytek knihovního fondu za sledované období (viz graf na obr. 75) byl nevyrovnaný. V letech 2004 a 2005 proběhla důkladná aktualizace fondu, jejímž výsledkem bylo značné množství vyřazených dokumentů. V roce 2006 byl úbytek o polovinu nižší oproti předcházejícímu roku, v roce 2007 byl opět vyšší a v roce 2008 poklesl na nejnižší hodnotu za sledované období.

Obr. 75 – úbytek knihovního fondu BPHŠ za 2003-2008

Pokud budeme vycházet z předpokladu, že přírůstek a úbytek knihovního fondu by měl být v knihovnách veřejného typu vyrovnaný, pohled na graf na obr. 76 hovoří odlišně. S výjimkou let 2003 a 2006 úbytek značně převyšuje přírůstek. V letech 2004, 2005, 2007 a 2008 se projevila důsledná aktualizace knihovních fondů.

Obr. 76 – srovnání přírůtku a úbytku BPHŠ za 2003-2008 v jednotlivých letech

Poměr přírůstku a úbytku za celé sledované období celkem (viz graf na obr. 77) hovoří ve prospěch úbytku 16 %. Projevilo se důkladné vyřazování knihovního fondu.

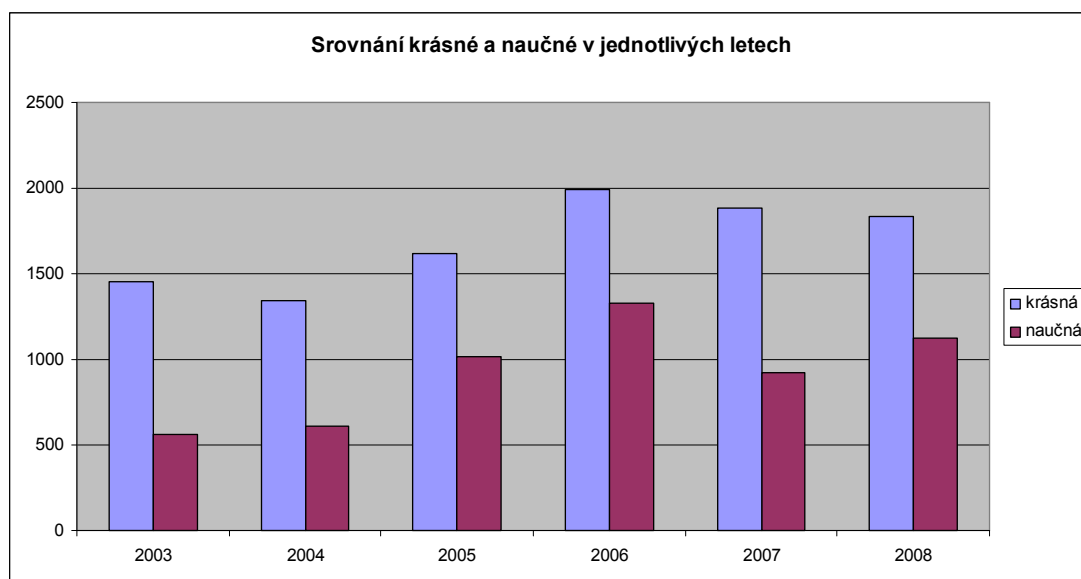

Obr. 77 – srovnání přírůstku a úbytku KF BPHŠ za 2003-2008 celkem

6.2.1.2 Skladba přírůstku

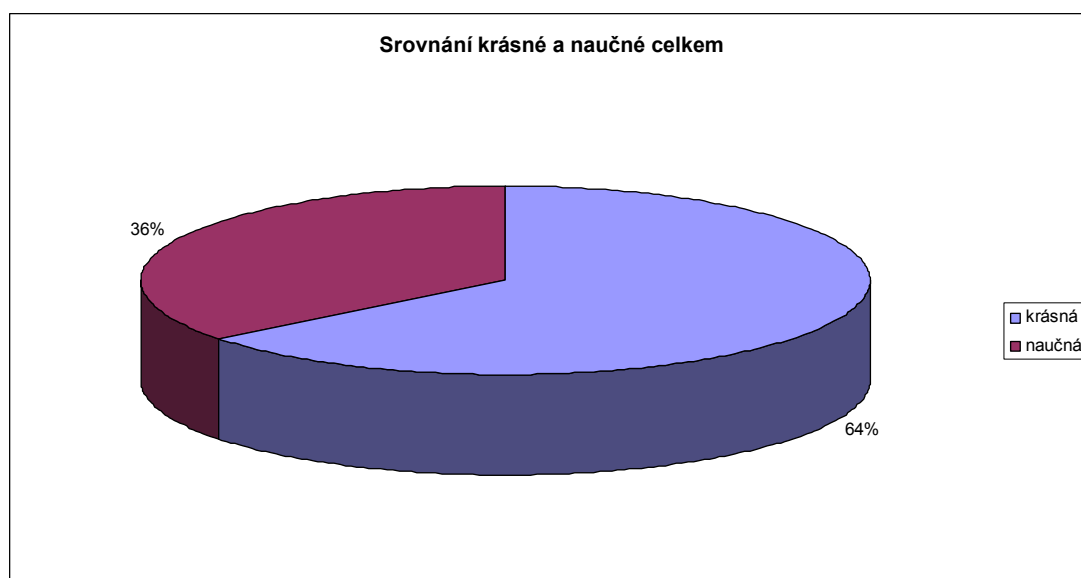
Knihovna ve svých statistikách nevykazuje zvláště ostatní dokumenty, proto zde nejsou uvedeny. Porovnáván je pouze poměr krásné a naučné literatury.

Poměr zastoupení krásné a naučné literatury za sledované období 2003-2008 v přírůstku knihovny ve Šremu vyznívá zcela jednoznačně ve prospěch krásné literatury, kterou uživatelé veřejných knihoven vyžadují, jak se projevilo i na tomto grafu na obr. 78.

Obr. 78 – srovnání krásné a naučné v přírůstku BPHŠ za 2003-2008 v jednotlivých letech

Na celkovém srovnání složení přírůstku knihovního fondu (viz graf na obr. 79) z hlediska krásné a naučné literatury za sledované období 2003-2008 je vidět dvoutřetinová převaha krásné literatury. Tato situace stojí za zvážení a měla by být impulsem k promyšlenější akviziční politice organizace. Záleží na zájmu uživatelů a propagaci naučné literatury.

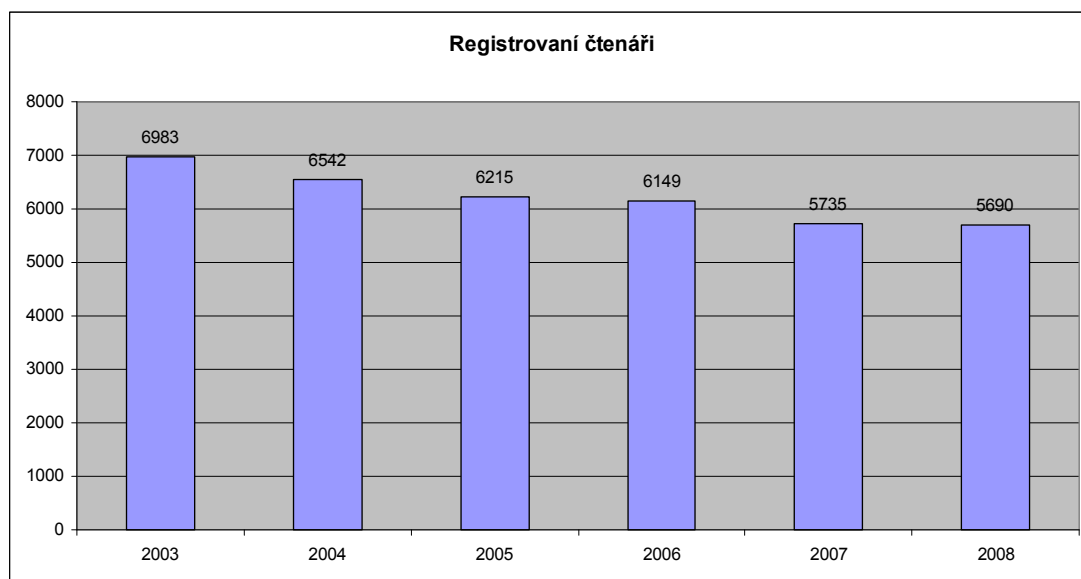
Obr. 79 – srovnání krásné a naučné v přírůstku BPHŠ za 2003-2008 celkem

6.2.2 Obrat knihovních fondů

Obrat knihovních fondů můžeme posuzovat podle několika kritérií. Jedním ze základních je u veřejných knihoven množství výpůjček registrovanými čtenáři. Mezi další hlediska můžeme zahrnout také meziknihovní výpůjční službu.

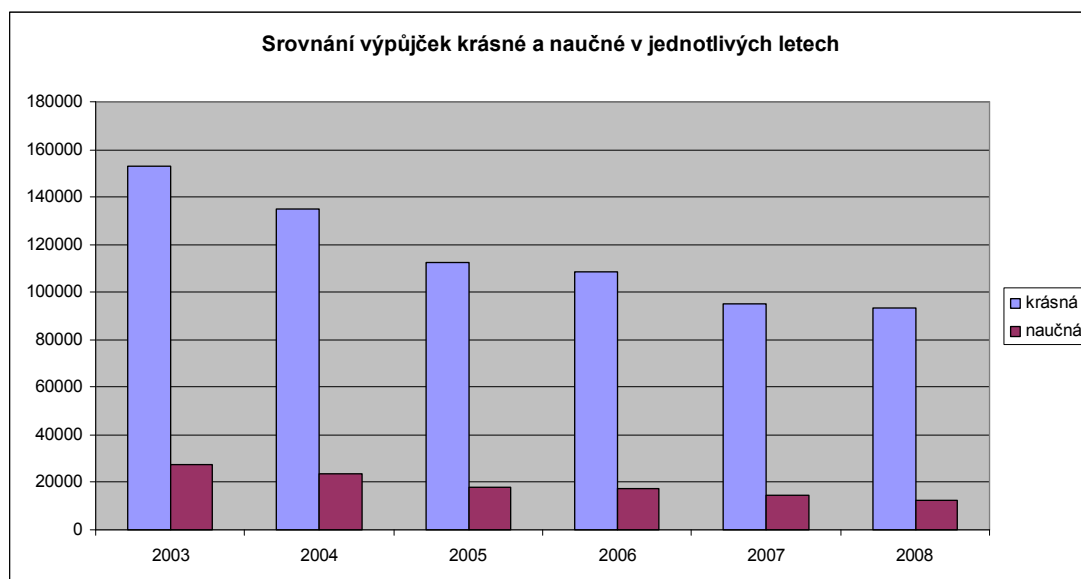
6.2.2.1 Výpůjčky

Výpůjčky dokumentů jsou nedílnou součástí knihovnicko-informačních služeb každé veřejné knihovny. Patří mezi dynamické prvky. Nesporná je jejich vazba na uživatele, jeden ze základních statických prvků knihovny. Počet čtenářů přímo ovlivňuje počet výpůjček. Registrovaní uživatelé knihovny v Šremu mají od roku 2003 klesající tendenci, jak ukazuje graf na obr. 80. Jejich pokles je zdůvodněn především úbytkem dětských čtenářů, což je i v Polsku celostátní demografický trend. Hodnoty grafu jsou i přesto vyrovnané a na slušné úrovni.

Obr. 80 – registrovaní čtenáři BPHŠ za 2003-2008

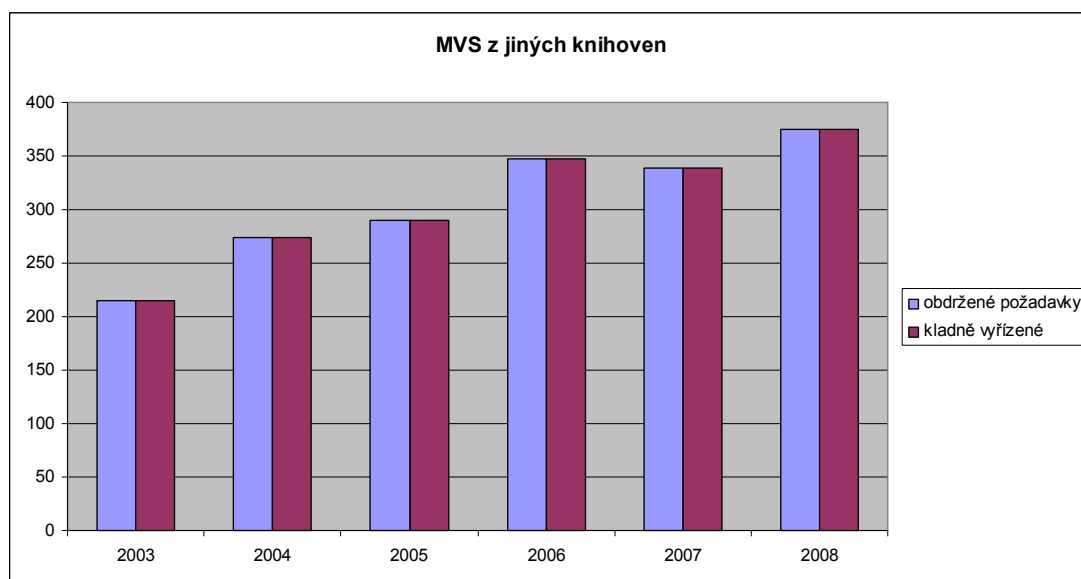
Tak jako knihovna ve svých statistikách přírůstku nevykazuje zvlášť ostatní dokumenty, tak nevykazuje ani výpůjčky ostatních dokumentů. Proto zde nejsou uvedeny. Porovnáván je pouze poměr výpůjček krásné a naučné literatury (viz graf na obr. 81). Stejně jako přírůstek krásné literatury je vícenásobně vyšší než naučné, stejná situace je i u výpůjček. Graf výpůjček krásné literatury je velmi vysoký a má od roku 2003 pravidelně klesající tendenci, výpůjčky naučné literatury jsou mnohem nižší a také mírně klesají. Jednou z příčin této velké převahy výpůjček krásné literatury je i její silné zastoupení na dětských odděleních. Naučná literatura, ať už přírůstek nebo výpůjčky, nejsou z dětských poboček vykazovány stejně jako ostatní druhy dokumentů. Další příčinou této převahy může být i způsob selekce dokumentů na krásnou a naučnou. Za jednu z příčin celkového poklesu výpůjček v této knihovně bývá uváděna i možnost širšího přístupu k Internetu

Obr. 81 – srovnání výpůjček krásné, naučné a ostatní v BPHŠ za 2003-2008 v jednotlivých letech

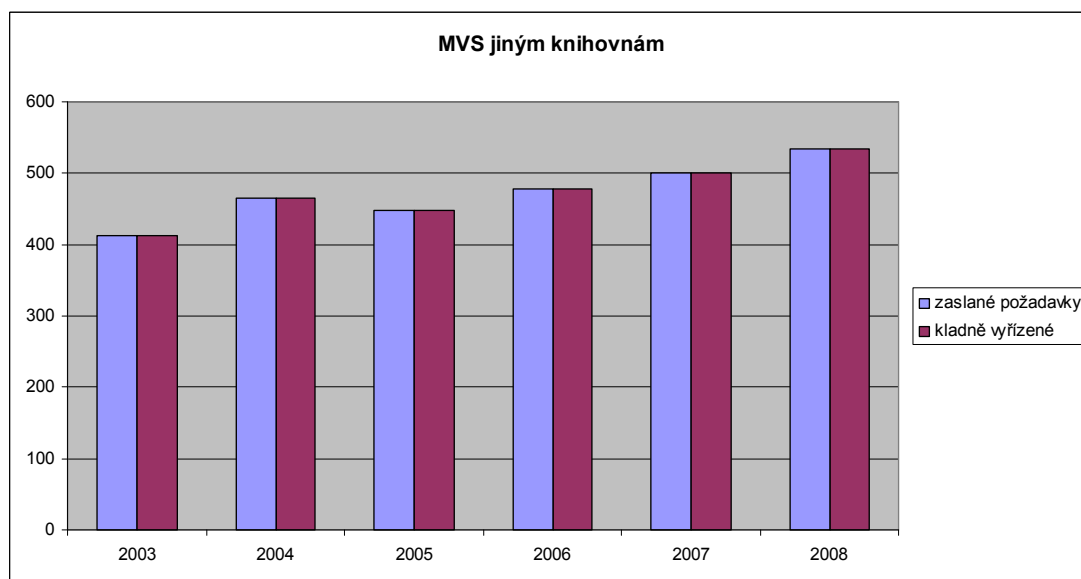
6.2.2.2 Meziknihovní výpůjční služba

Za sledované období 2003-2008 jsou hodnoty požadavků na meziknihovní výpůjční službu z jiných knihoven poměrně vysoké a mají stoupající tendenci (viz graf na obr. 82).

Obr. 82 – srovnání MVS z jiných knihoven BPHŠ za 2003-2008 v jednotlivých letech

Požadavky na meziknihovní výpůjční službu jiným knihovnám mají za sledované období (viz graf na obr. 83) vyrovnané hodnoty, které rok od roku mírně stoupají. Jejich počet je v porovnání s požadavky z jiných knihoven vyšší, což může znamenat nevyhovující skladbu knihovního fondu mateřské organizace [MATUSZCZAK, 2009].

Obr. 83 – srovnání MVS jiným knihovnám BPHŠ za 2003-2008 v jednotlivých letech

6.3 Městská knihovna Šumperk

Obr. 84 – Městská knihovna Šumperk

Městská knihovna Šumperk (www.knihovnaspk.cz), příspěvková organizace, zajišťuje knihovnické služby občanům města a okolí, současně působí jako regionální centrum pro veřejné knihovny okresu Šumperk. I přes stálé problémy s nedostatečnými prostorami knihovna pořádá výstavy a kulturní akce pro školy i pro veřejnost nejrůznějšího charakteru. Jejich výrazným rysem je propagace literatury, knihovny a čtenářství.

Hlavní sídlo knihovny je umístěno na ulici 17. listopadu a budova knihovny Sever na Temenické ulici (viz obr. 84).

Základy ke vzniku první veřejné knihovny v Šumperku položil šumperský měšťan, starosta města, poslanec zemského sněmu a známý příznivec vědy a umění Johann Friedrich Schneider v roce 1885. Značný význam měly v minulosti knihovny spolkové.

První česká veřejná knihovna v Šumperku vznikla v roce 1919, a to spojením knihoven odboru Národní jednoty, tělocvičné jednoty Sokol a jednoty Čs. obce legionářské, z darů ministerstva školství, různých spolků i jednotlivců. Prvním

knihovníkem byl prof. František Bayer a po něm až do roku 1938 prof. Jan Springer. Prvním sídlem české knihovny byla malá spolková místnost na nádraží.

Po druhé světové válce byla česká veřejná knihovna velmi rychle obnovena. První Češi, zejména vracející se starousedlíci, svědomitě vraceli všechny předválečné výpůjčky, knižními dary přispívali jednotlivci i společenské organizace v akci Dobrovolná národní daň - knihy do pohraničí. Knihovna zahájila činnost v roce 1946.

V roce 1965 vznikl systém střediskových knihoven. Střediskové knihovny zajišťovaly rozmanitou metodickou i praktickou pomoc menším neprofesionálním knihovnám ve svém okolí. V okrese Šumperk vzniklo 14 knihovnických středisek. Šumperská knihovna se stala Okresní knihovnou Šumperk. Knihovna plnila současně funkci městské, střediskové i okresní knihovny.

1996 - v rámci reorganizace státní správy (vznik samostatného okresu Jeseník) byla z okresní knihovny Šumperk k datu 1.1. 1996 delimitována knihovnická střediska Javorník, Jeseník, Mikulovice a Žulová s celkem 25 knihovnami do působnosti Knihovny Vincence Priessnitze Jeseník, kterou zřídil Okresní úřad Jeseník jako knihovnu s okresní působností.

1997 - z rozhodnutí dosavadního zřizovatele - Okresního úřadu Šumperk je zrušena Okresní knihovna Šumperk k datu 31.5. 1997. Knihovny a péče o ně předány novým zřizovatelům, kterými se staly obce a města. Okresní centralizovaný systém byl transformován. 1.června 1997 vzniká Městská knihovna Šumperk jako příspěvková organizace města Šumperka. Knihovna vykonává rovněž za přispění Okresního úřadu Šumperk funkci okresního centra veřejných knihoven.

V roce 2002 je Městská knihovna Šumperk krajskou knihovnou - Vědeckou knihovnou v Olomouci pověřena zajištěním regionálních funkcí na území okresu Šumperk [Městská, 2010a].

6.3.1 Knihovní fondy

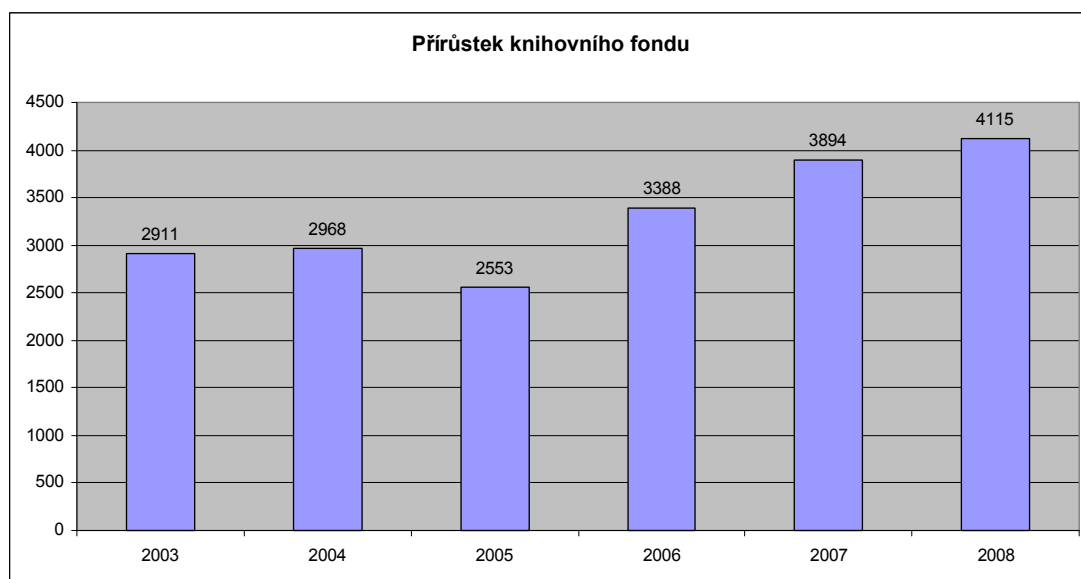
Knihovní fondy jsou jedním ze základních statických prvků každé knihovny. Stav knihovního fondu Městské knihovny v Šumperku k 31.12. 2008 je vidět v tabulce na obr. 85.

knihovní jednotky celkem	77 814
naučná literatura	32 272
krásná literatura	42 188
ostatní dokumenty	3 354
počet exemplářů docházejících periodik	156

Obr. 85 – stav knihovního fondu MěK v Šumperku k 31.12. 2008

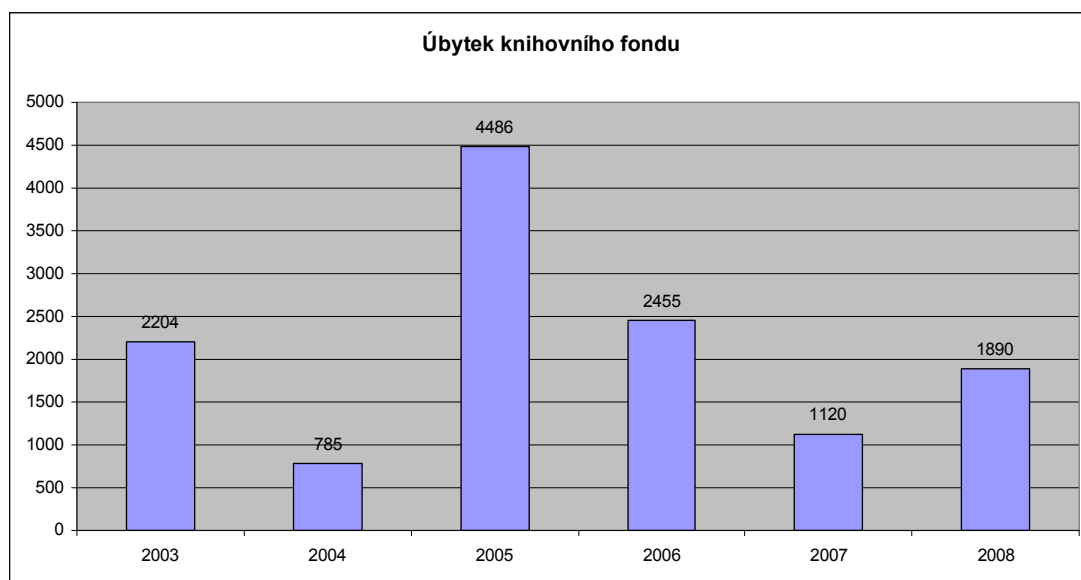
6.3.1.1 Přírůstek a úbytek knihovního fondu

K analýze knihovního fondu Městské knihovny v Šumperku byly vybrány číselné ukazatele za období 2003-2008 [GLANCOVÁ, 2009]. Přírůstek knihovního fondu za sledované období (viz graf na obr. 86) vykazuje stoupající tendenci s výjimkou roku 2005, kdy došlo k poklesu o téměř 500 knihovních jednotek z důvodu přerozdělení finančního rozpočtu.

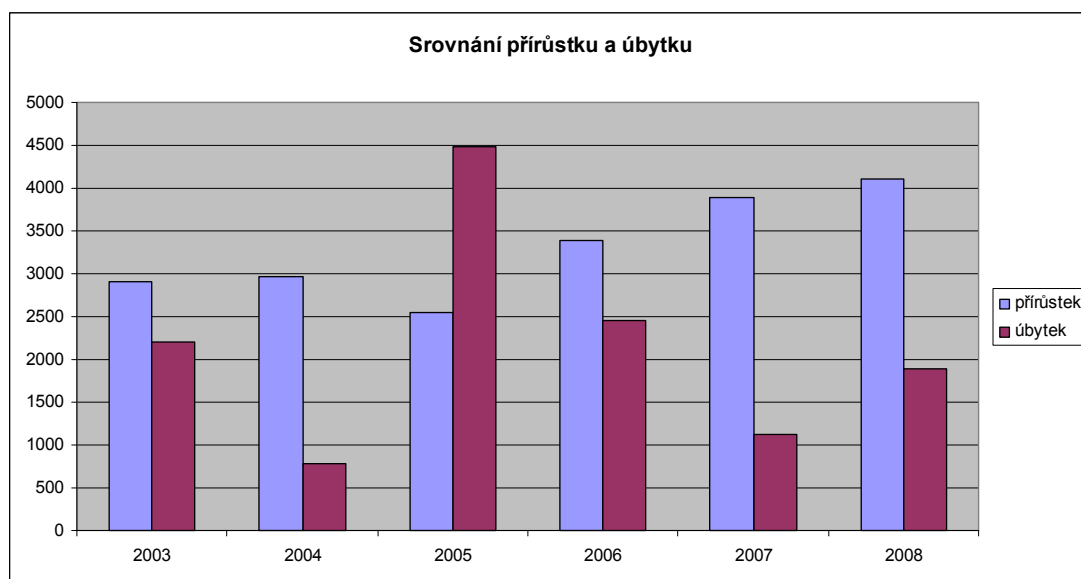
Obr. 86 – přírůstek knihovního fondu MěK Šumperk za 2003-2008

Úbytek knihovního fondu za sledované období (viz graf na obr. 87) byl značně rozkolísaný a nevyrovnaný. Rekordní vyřazování v roce 2005 bylo způsobeno tím, že se odepisovaly svazky, které 2x neprošly revizí. V roce 2007 a zejména v roce 2004 je úbytek velmi nízký.

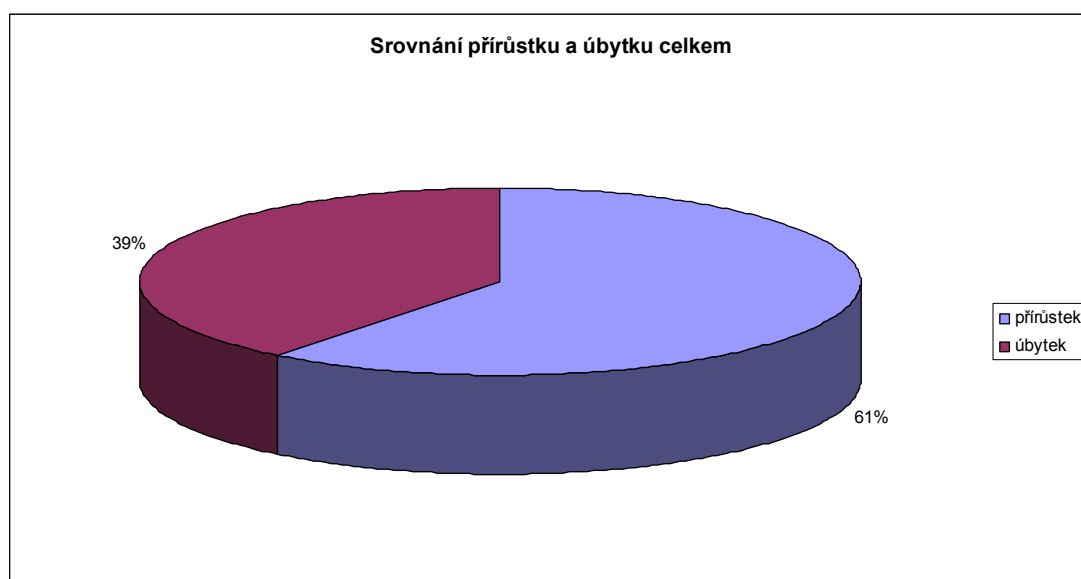
Obr. 87 – úbytek knihovního fondu MěK Šumperk za 2003-2008

Ideální stav, kdy přírůstek a úbytek knihovního fondu je ve veřejné knihovně v rovnováze, je v případě Městské knihovny Šumperk (viz graf na obr. 88) zcela nereálný. Přírůstek pravidelně převyšuje úbytek, výjimkou je rok 2005, kdy úbytek téměř dvojnásobně převýšil přírůstek z důvodu odpisu po revizi, viz výše. V letech 2004 a 2007 se přírůstek vyšplhal trojnásobně výše než úbytek. Management knihovny by se měl nad otázkou důsledného vyřazování zamyslet.

Obr. 88 – srovnání přírůstku a úbytku MěK Šumperk za 2003-2008 v jednotlivých letech

Poměr přírůstku a úbytku za celé sledované období celkem (viz graf na obr. 89) je 22% ve prospěch přírůstku. Žádoucí je pravidelná a dostatečná aktualizace knihovního fondu vzhledem k jeho přírůstku.

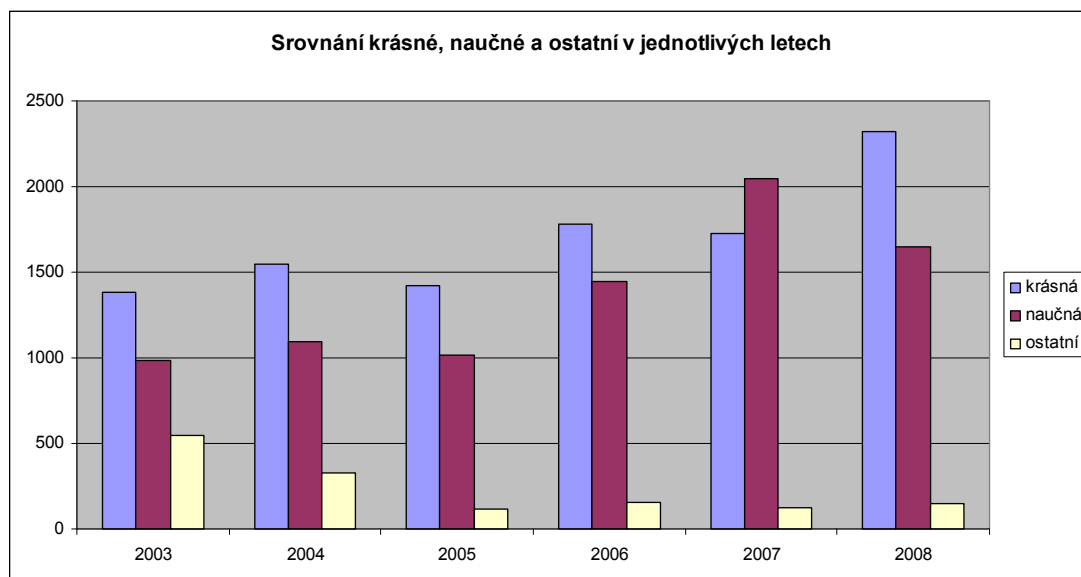

Obr. 89 – srovnání přírůstku a úbytku MěK Šumperk za 2003-2008 celkem

6.3.1.2 Skladba přírůstku

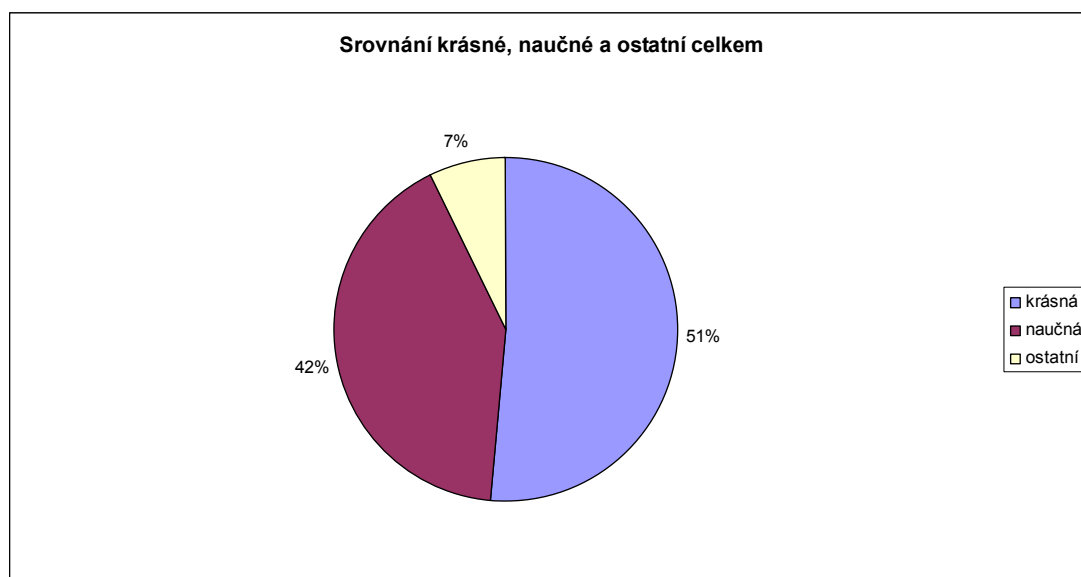
Poměr zastoupení krásné, naučné a ostatní za sledované období 2003-2008 v přírůstku Městské knihovny v Šumperku vyznívá s výjimkou roku 2004, kdy

naučná literatura mírně převýšila krásnou, ve prospěch krásné literatury. Vzhledem k dlouhodobě převažujícímu zájmu o krásnou literaturu ve veřejných knihovnách, vyznívá rok 2003 téměř ideálně, zejména co se týká ostatních druhů dokumentů. V dalších letech dochází však k jejich poklesu a naopak k nárůstu krásné a ještě více naučné literatury, jak je vidět na grafu na obr. 90.

Obr. 90 – srovnání krásné, naučné a ostatní v přírůstku MěK Šumperk za 2003-2008 v jednotlivých letech

V celkovém složení přírůstku knihovního fondu (viz graf na obr. 91) zaujímá polovinu krásná literatura, 42% naučná literatura a překvapivých 8% ostatní druhy dokumentů. Ve veřejných knihovnách je většinou toto procento mnohem nižší na úkor krásné literatury. Pro zachování optimálního složení knihovního fondu by bylo vhodné zaměřit pozornost na pravidelné získávání ostatních dokumentů, poněvadž ve statistice za jednotlivé roky je vidět klesající tendence tohoto ukazatele.

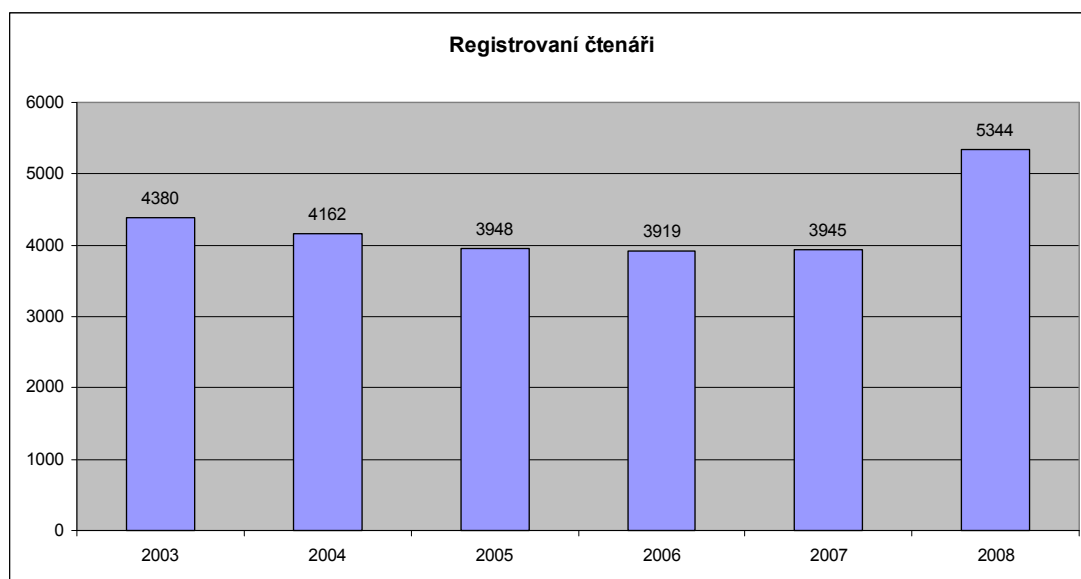
Obr. 91 – srovnání krásné, naučné a ostatní v přírůstku MěK Šumperk za 2003-2008 celkem

6.3.2 Obrat knihovnických fondů

Obrat knihovnických fondů můžeme posuzovat podle několika kritérií. Jedním ze základních je u veřejných knihoven množství výpůjček registrovanými čtenáři. Mezi další hlediska můžeme zahrnout také meziknihovní výpůjční službu.

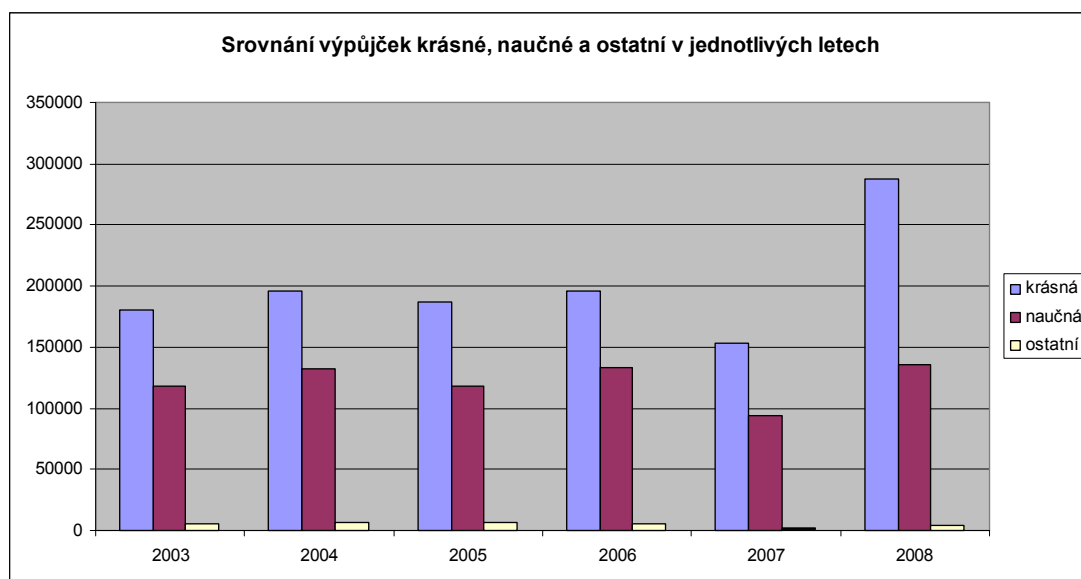
6.3.2.1 Výpůjčky

Výpůjčky dokumentů jsou nedílnou součástí knihovnicko-informačních služeb každé veřejné knihovny. Patří mezi dynamické prvky. Nesporná je jejich vazba na uživatele, jeden ze základních statických prvků knihovny. Počet čtenářů přímo ovlivňuje počet výpůjček. Počet registrovaných čtenářů za sledované období (viz graf na obr. 92) v MěK Šumperk od roku 2003 do roku 2006 klesal, v roce 2007 se pokles zastavil a v roce 2008 došlo k prudkému nárůstu, zejména díky vysokoškolským studentům. V poklesu se projevil celostátní jev úbytku zejména dětských čtenářů, spojený s demografickou situací v naší společnosti.

Obr. 92 – registrovaní čtenáři MěK Šumperk za 2003-2008

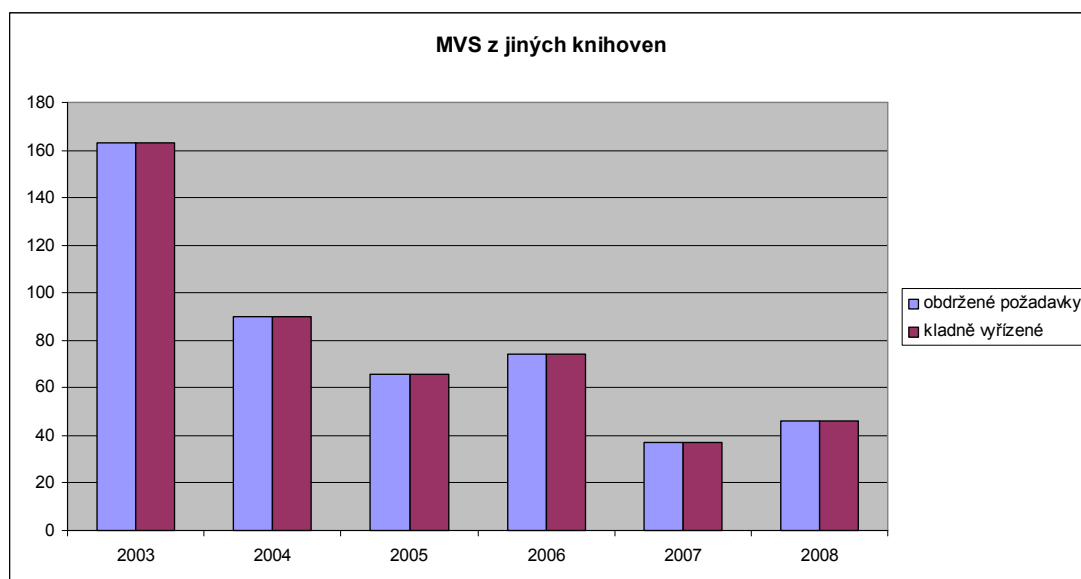
Stejně jako ve složení přírůstku převažuje ve většině veřejných knihoven krásná literatura, také ve výpůjčkách za sledované období v šumperské knihovně (viz graf na obr. 93) převažují výpůjčky krásné literatury. Do roku 2006 byly výpůjčky na zhruba stejné úrovni, v roce 2007 nastal pokles výpůjček zhruba o jednu šestinu vzhledem k tomu, že knihovna přestala evidovat opakované prolongace. V roce 2008 došlo k prudkému nárůstu výpůjček krásné literatury. Výpůjčky ostatních druhů dokumentů jsou mizivé a zákonitě se zde odráží jak klesající přírůstek tohoto druhu dokumentu, tak možnost uživatelů získat je z jiných zdrojů než z knihovny.

Obr. 93 – srovnání výpůjček krásné, naučné a ostatní v MěK Šumperk za 2003-2008 v jednotlivých letech

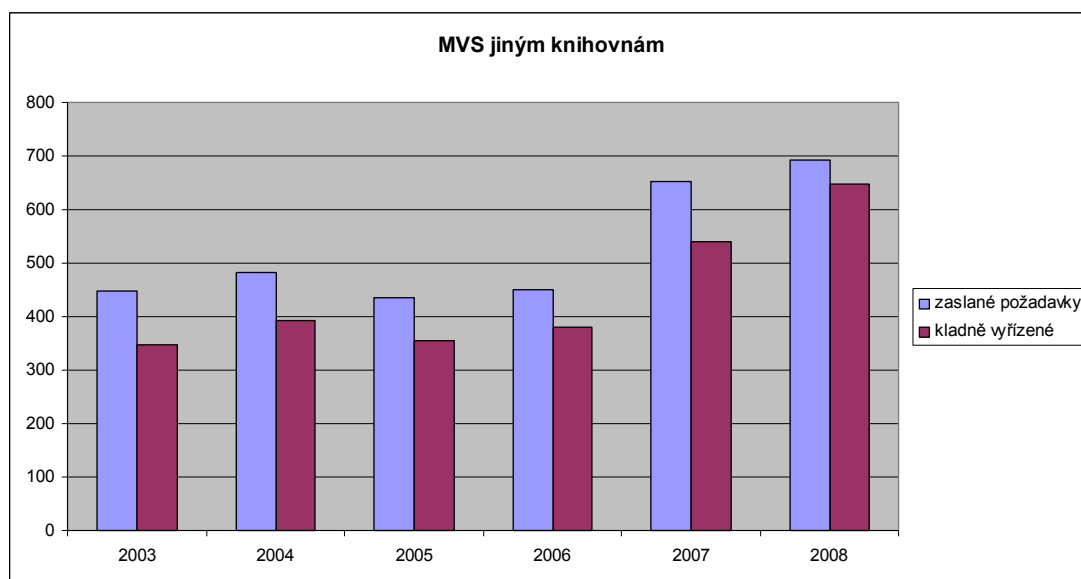
6.3.2.2 Meziknihovní výpůjční služba

Za sledované období 2003-2008 v Městské knihovně Šumperk došlo v požadavcích meziknihovní výpůjční služby z jiných knihoven (viz graf na obr. 94) v roce 2003 k jejich prudkému poklesu, který se i v dalších letech nadále snižuje. Všechny obdržené požadavky byly ideálně ve stejném počtu vyřízeny. Příčinou poklesu zřejmě bylo zavedení platby poštovného za meziknihovní výpůjční službu pro uživatele.

Obr. 94 – srovnání MVS z jiných knihoven MěK Šumperk za 2003-2008 v jednotlivých letech

Požadavky na meziknihovní výpůjční službu jiným knihovnám na rozdíl z jiných mají za sledované období (viz graf na obr. 95) s výjimkou let 2005 a 2006 stoupající tendenci, v roce 2007 jde již o znatelný nárůst těchto požadavků, který pokračuje i v roce 2008. Ne všechny požadavky byly kladně vyřízeny, v průměru to činí 82%. Zvýšený počet požadavků jiným knihovnám je mimo jiné způsoben tím, že ve městě začala působit pobočka Technické univerzity Ostrava a stoupl počet zájemců z řad studentů o odbornou literaturu [Městská, 2010b; GLANCOVÁ, 2009].

Obr. 95 – srovnání MVS jiným knihovnám MěK Šumperk za 2003-2008 v jednotlivých letech

6.4 Knihovna Kroměřížska Kroměříž

Obr. 96 – Knihovna Kroměřížska Kroměříž

Knihovna Kroměřížska (www.knihkm.cz), příspěvková organizace, poskytuje uživatelům veřejné knihovnické a informační služby tak, jak jsou vymezeny v příslušných ustanoveních knihovního zákona 257/2001 Sb. Posláním knihovny je zabezpečovat všem občanům a institucím všeobecný a rovný přístup ke kulturním hodnotám a informacím obsaženým v knihovních a informačních fondech.

Knihovna má své pobočky na území města a pobočky v místních částech: Bílany, Drahlov, Hradisko, Postoupky, Těšnovice, Trávník. Hlavní budova sídlí na Slovanském náměstí (viz obr. 96).

JUDr. J. Dorazil založil v roce 1896 Musejní a knihovní jednotu v Kroměříži. Jednota založila 17. února 1897 veřejnou knihovnu v Kroměříži v Jánské ulici č. 26. Veřejná obecní knihovna byla 1921 nazvána jménem Masarykovým a byla umístěna do jedné místnosti na rohu Šafaříkovy ulice a Riegrova náměstí, kde zůstala až do

2. světové války. 1. ledna 1951 Městská knihovna předána Okresnímu národnímu výboru v Kroměříži, který se stal jejím zřizovatelem. 1967 začal být uplatňován střediskový systém, začala profesionalizace knihoven. 1. ledna 1989 se okresní knihovna stala zřizovatelem všech veřejných knihoven v okrese.

1. ledna 1991 - převod z rozpočtové na příspěvkovou organizaci. 1992 započaly převody centrálního fondu do knihoven okresu.

1996 - rekonstrukce kina, zpevnění podlah kinosálu, vystěhování nájemníků. 12. srpna 1997 kolaudace. V říjen 1997 zahájeno stěhování knihovny. 1. června 1998 změna názvu a sídla: Knihovna Kroměřížska, Slovanské náměstí 3920, 767 01 Kroměříž. 25. června 1998 slavnostní otevření knihovny, kterého se zúčastnili významní představitelé okresu a města, pásku společně přestřihli: Mgr. Miroslav Pilát, přednosta Okresního úřadu v Kroměříži, a PhDr. Šárka Kašpárková, ředitelka Knihovny Kroměřížska.

V březnu 2002 Knihovna Kroměřížska jako pověřená knihovna uzavřela smlouvu s Krajskou knihovnou F. Bartoše ve Zlíně na výkon regionálních funkcí v okrese Kroměříž.

Květen - červen 2002 - předávání knihoven a zaměstnanců novým zřizovatelům - městským a obecním úřadům.

1. 1. 2003 - Knihovna Kroměřížska je zřízena Městem Kroměříž

Říjen 2005 - knihovna je nositelem státní ceny Knihovna roku 2005 udělené MK ČR

Listopad 2005 - knihovna je nositelkou nejvyššího městského ocenění Zlatý tolar, udělený zastupitelstvem města Kroměříže.

2008 - jednání o převodu budovy pokračují a je podána žádost na odkoupení pozemků pod knihovnou za původní cenu. Žádost byla odeslána na MF ČR [Knihovna, 2009b].

6.4.1 Knihovní fondy

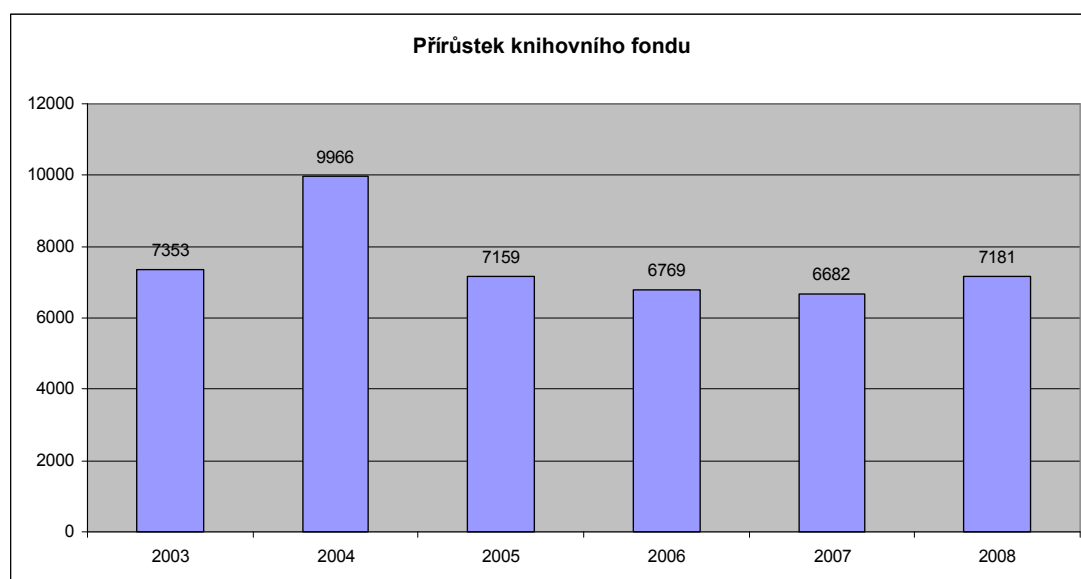
Knihovní fondy jsou jedním ze základních statických prvků každé knihovny. Stav knihovního fondu Knihovny Kroměřížska v Kroměříži k 31.12. 2008 je vidět v tabulce na obr. 97.

knihovní jednotky celkem	121 975
naučná literatura	56 721
krásná literatura	57 166
ostatní dokumenty	8 088
počet exemplářů docházejících periodik	179

Obr. 97 – stav knihovního fondu KK v Kroměříži k 31.12. 2008

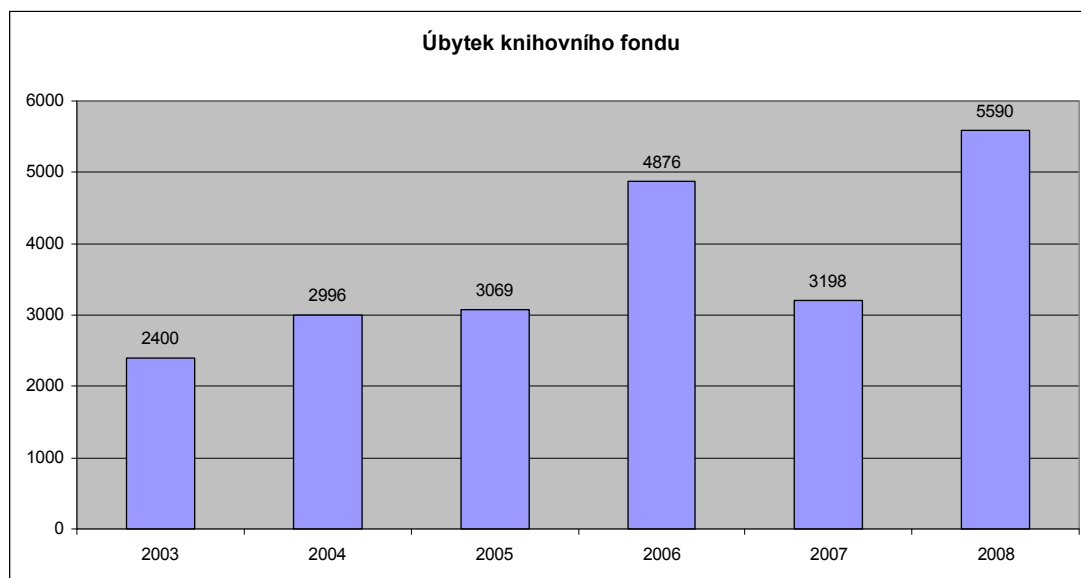
6.4.1.1 Přírůstek a úbytek knihovního fondu

K analýze knihovního fondu Knihovny Kroměřížska byly vybrány číselné ukazatele za období 2003-2008 [DROBNÍKOVÁ, 2009]. Přírůstek knihovního fondu za sledované období (viz graf na obr. 98) se ukazuje jako vyrovnaný. Vykazuje mírně klesající tendenci s výjimkou roku 2004, kdy došlo k nárůstu téměř o 3000 knihovních jednotek z důvodu převedení fondu poboček Postoupky a Trávník. V roce 2008 došlo k nárůstu 499 knihovních jednotek.

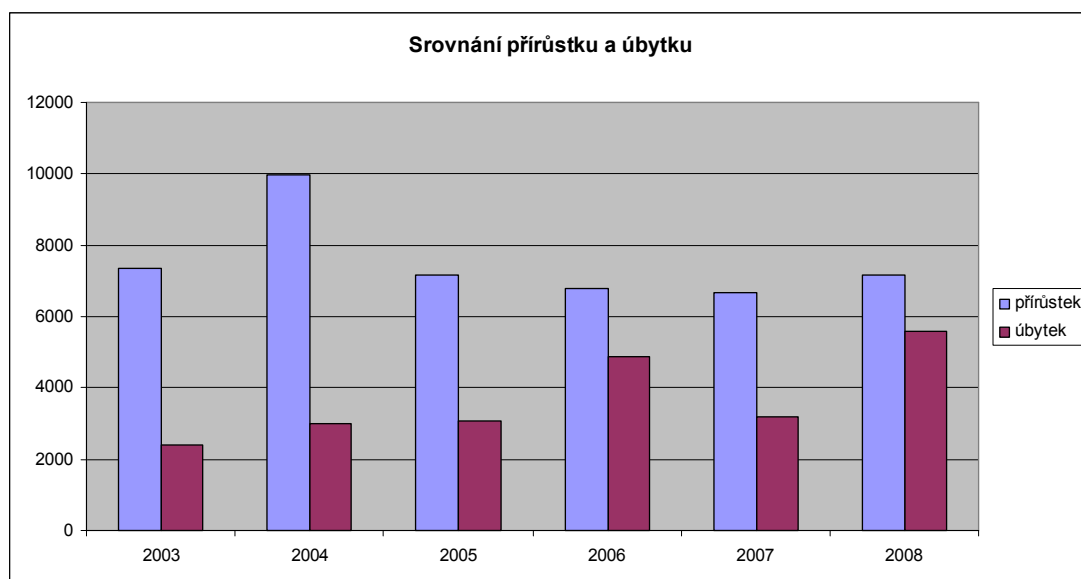
Obr. 98 – přírůstek knihovního fondu KK Kroměříž 2003-2008

Úbytek knihovního fondu za sledované období (viz graf na obr. 99) je vyrovnaný s mírně stoupající tendencí. Výjimkou byl rok 2006 a 2008, kdy došlo k prudkému nárůstu vyřazených knihovních jednotek z důvodů důkladné aktualizace.

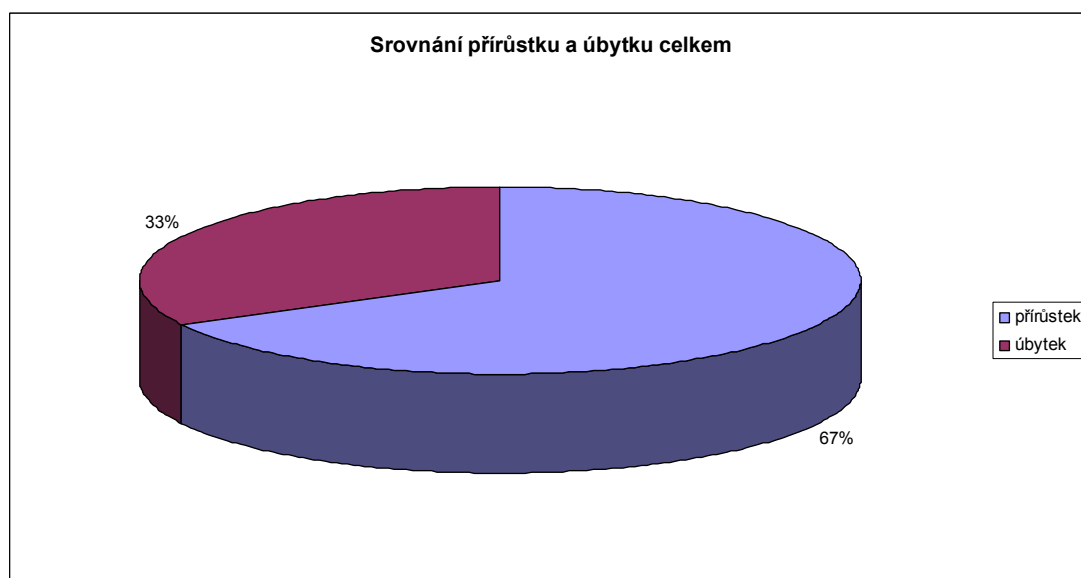
Obr. 99 – úbytek knihovního fondu KK Kroměříž za 2003-2008

Předpoklad, že přírůstek a úbytek knihovního fondu je ve veřejné knihovně v rovnováze, nesplňuje v žádném případě ani Knihovna Kroměřížska, jak je vidět z grafu na obr. 100. Přírůstek za sledované období pokaždé převyšuje úbytek, v letech 2003 a 2004 dokonce trojnásobně. Pouze v letech 2006 a 2008 byl úbytek nejvyšší za sledované období, ale ani tak nedosáhl hranice přírůstku. Management knihovny by se měl nad otázkou důsledného vyřazování zamyslet.

Obr. 100 – srovnání přírůstku a úbytku KK Kroměříž za 2003-2008 v jednotlivých letech

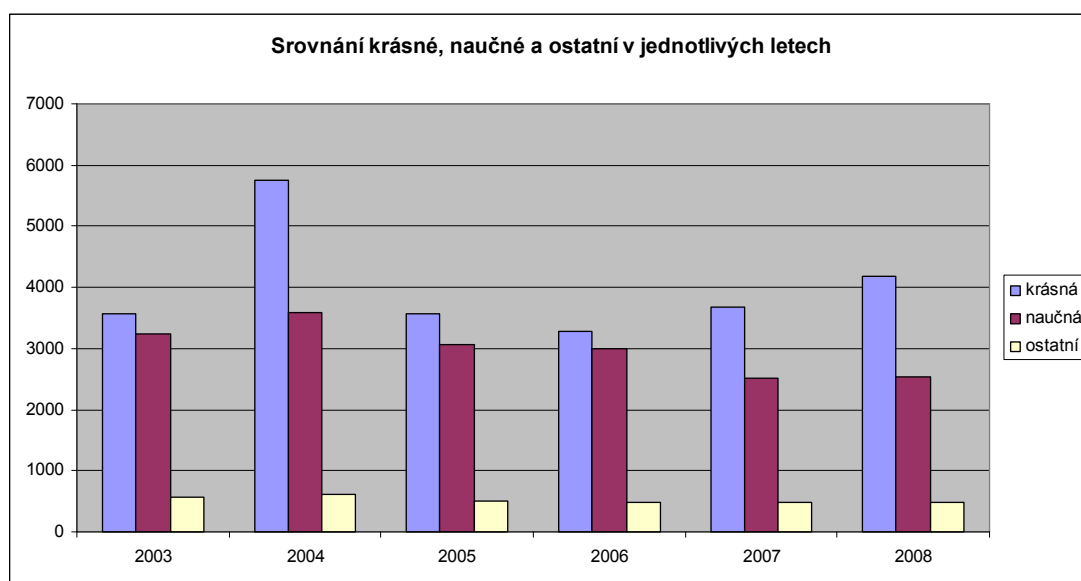
Poměr přírůstku a úbytku za celé sledované období celkem (viz graf na obr. 101) je 34% ve prospěch přírůstku, což je již docela vysoký rozdíl. Pravidelná a dostatečná aktualizace knihovního fondu vzhledem k jeho přírůstku je v tomto případě velmi žádoucí.

Obr. 101 – srovnání přírůstku a úbytku KK Kroměříž za 2003-2008 celkem

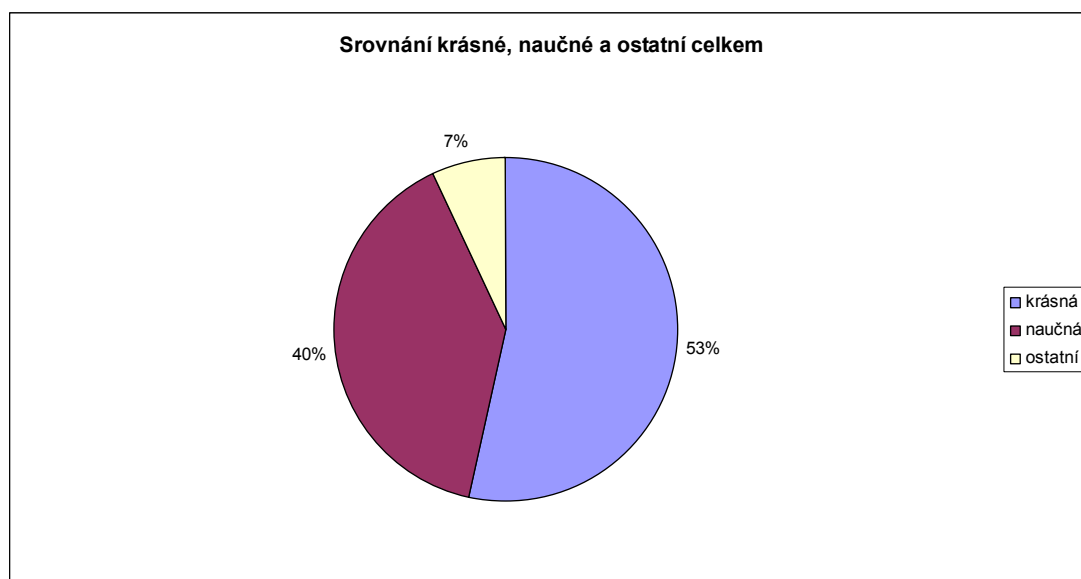
6.4.1.2 Skladba přírůstku

Poměr zastoupení krásné, naučné a ostatní za sledované období 2003-2008 v přírůstku Knihovny Kroměřížska (viz graf na obr. 102) vyznívá jako převážně ve všech veřejných knihovnách ve prospěch krásné literatury. Poměr krásné a naučné literatury je však velmi slušně vyrovnaný, s výjimkou roku 2004, kdy byly do fondu převedeny pobočky Postoupky a Trávník s převažující krásnou literaturou. Ostatní druhy dokumentů značně zaostávají za dvěma prioritními druhy literatury.

Obr. 102 – srovnání krásné, naučné a ostatní v přírůstku KK Kroměříž za 2003-2008 v jednotlivých letech

V celkovém složení přírůstku knihovního fondu (viz graf na obr. 103) zaujímá nadpoloviční většinu krásná literatura, 40% naučná literatura a 7% ostatní druhy dokumentů. Ve veřejných knihovnách je většinou toto procento mnohem nižší na úkor krásné literatury. Pro zachování optimálního složení knihovního fondu by bylo vhodné zaměřit pozornost na pravidelné získávání ostatních dokumentů, poněvadž ve statistice za jednotlivé roky je vidět klesající tendenci tohoto ukazatele.

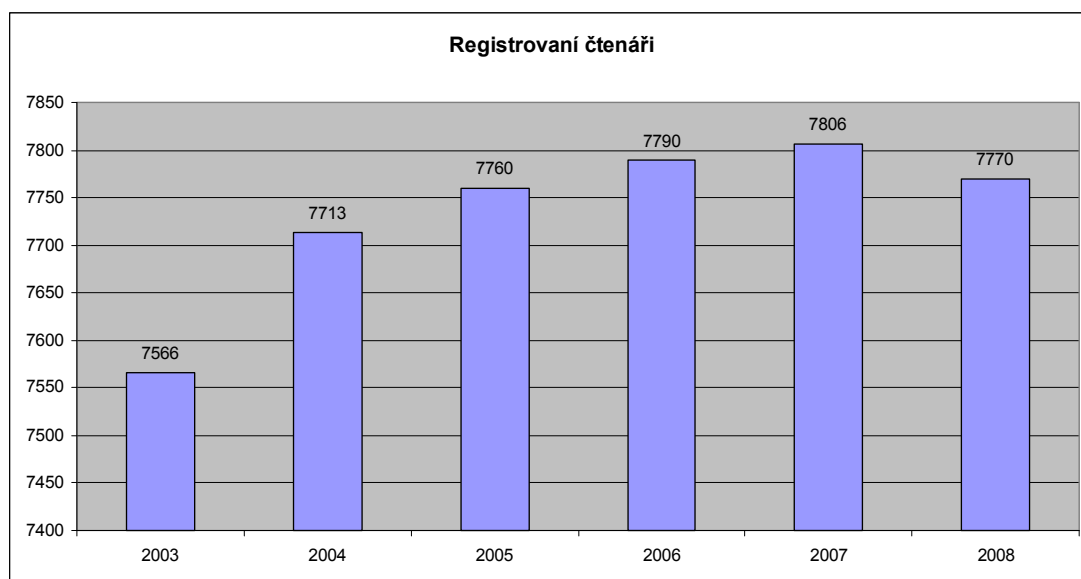
Obr. 103 – srovnání krásné, naučné a ostatní v přírůstku KK Kroměříž za 2003-2008 celkem

6.4.2 Obrat knihovních fondů

Obrat knihovních fondů můžeme posuzovat podle několika kritérií. Jedním ze základních je u veřejných knihoven množství výpůjček registrovanými čtenáři. Mezi další hlediska můžeme zahrnout také meziknihovní výpůjční službu.

6.4.2.1 Výpůjčky

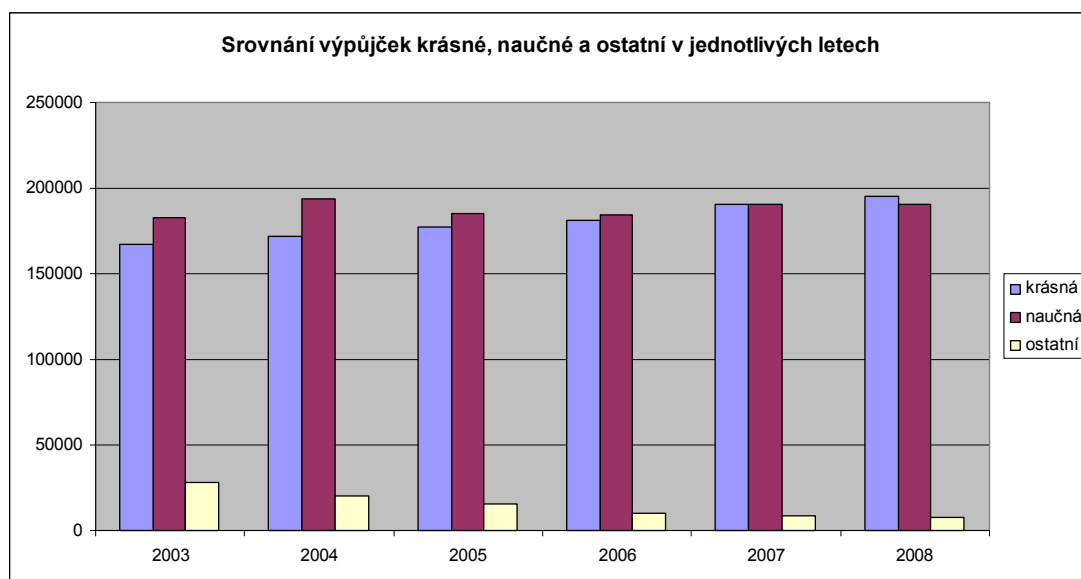
Výpůjčky dokumentů jsou nedílnou součástí knihovnicko-informačních služeb každé veřejné knihovny. Patří mezi dynamické prvky. Nesporná je jejich vazba na uživatele, jeden ze základních statických prvků knihovny. Počet čtenářů přímo ovlivňuje počet výpůjček. Registrovaní čtenáři Knihovny Kroměřížska (viz graf na obr. 104) jsou zastoupeni velmi početně a u této knihovny není překvapivě za sledované období vidět pokles, výjimkou je pouze rok 2008.

Obr. 104 – registrovaní čtenáři KK Kroměříž za 2003-2008

U Knihovny Kroměřížska se můžeme setkat se zajímavým jevem. Ač ve skladbě knihovního fondu převažuje tradičně krásná literatura, ve výpůjčkách za sledované období 2003-2008 (viz graf na obr. 105) převažuje naučná literatura. Výjimkou jsou pouze roky 2007 a 2008, kdy výpůjčky krásné literatury byly o něco málo vyšší než naučné literatury. Jedním z důvodů tohoto stavu může být skutečnost, že v Kroměříži je velké zastoupení středních škol a poboček škol vysokých a jejich studenti využívají nabídku knihovního fondu zdejší knihovny ke svému studiu. Výpůjčky jsou pravidelně na velmi vysoké úrovni s mírně stoupající tendencí.

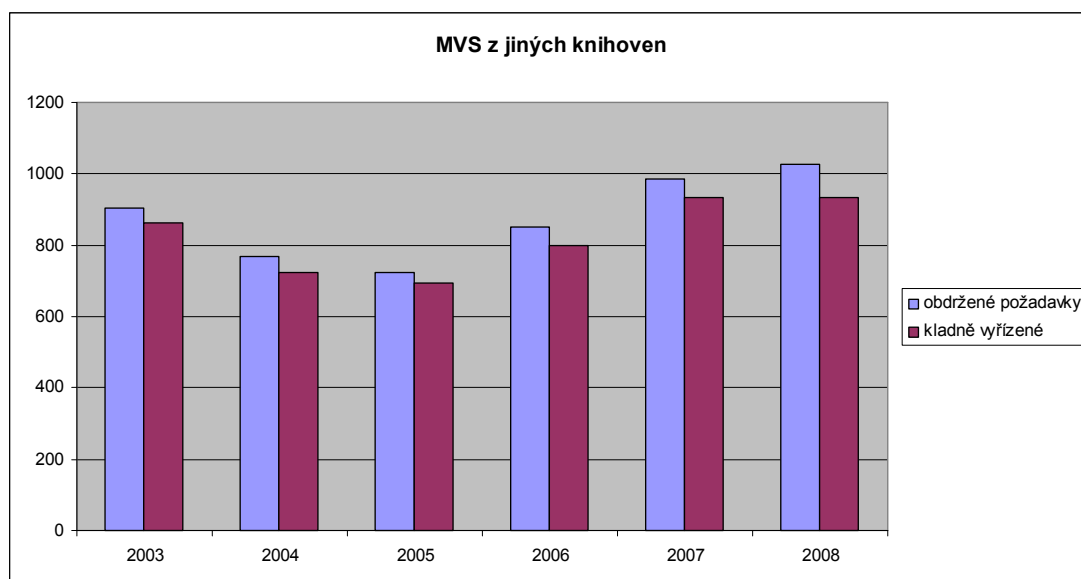
Výpůjčky ostatních druhů dokumentů mají naopak klesající tendenci. Odpovídá to všeobecně známé situaci veřejných knihoven, na které doléhá z jedné strany tlak autorských svazů v podobě řady trvajících restrikcí, tak na straně druhé prudký rozvoj informačních technologií, přinášející stále snadnější možnosti k pořizování duplikátů zapůjčených originálů. Zvyšuje se dynamika užití a využívání internetových sítí, které v neztenčené míře nabízejí možnosti legálního, ale i nelegálního přístupu k audiovizuálním a dalším produktům.

Obr. 105 – srovnání výpůjček krásné, naučné a ostatní v KK Kroměříž za 2003-2008 v jednotlivých letech

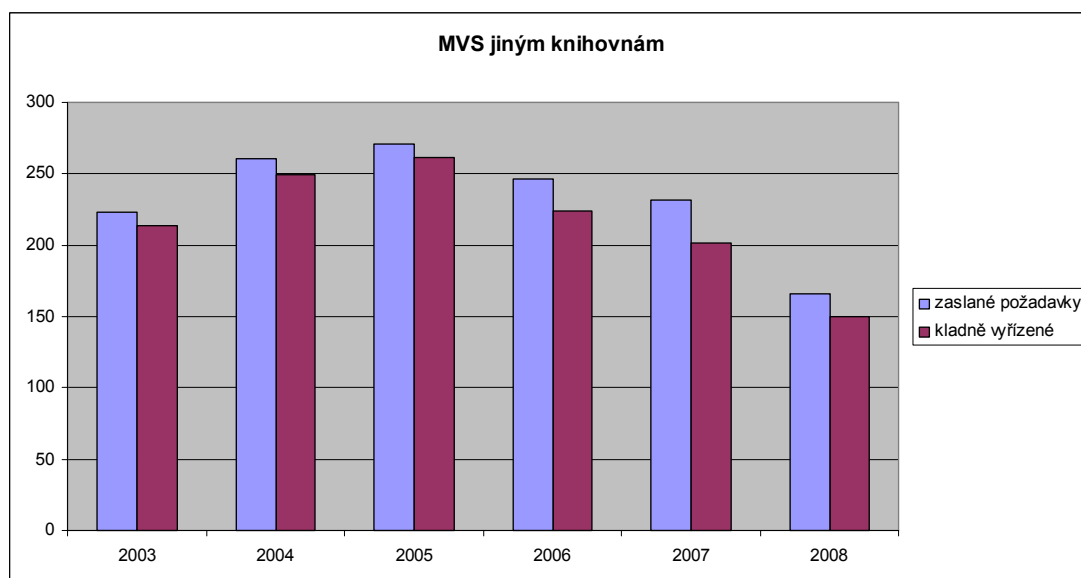
6.4.2.2 Meziknihovní výpůjční služba

Požadavky na meziknihovní výpůjční službu z jiných knihoven jsou za sledované období 2003-2008 v Knihovně Kroměřížska (viz graf na obr. 106) velmi vysoké s mírně klesající tendencí v letech 2004 a 2005 a nárůstem v letech 2007 a 2008. Obdržené požadavky byly vyřízeny v průměru na 95%. Velký zájem z jiných knihoven svědčí o kvalitní skladbě knihovního fondu. Ze sledovaných knihoven lze u Knihovny Kroměřížska pozorovat zajímavý jev, kdy požadavky z jiných několikanásobně převyšují požadavky jiným knihovnám. Zdůvodnění lze hledat také v tom, že kroměřížská knihovna zatím nevybírání od žádajících knihoven finanční náhradu.

Obr. 106 – srovnání MVS z jiných knihoven KK Kroměříž za 2003-2008 v jednotlivých letech

Požadavky na meziknihovní výpůjční službu jiným knihovnám jsou na rozdíl z jiných poměrně nízké, ale udržují si vyrovnanou tendenci s mírným nárůstem v roce 2004 a 2005 a od té doby s klesající tendencí (viz graf na obr. 107). Požadavky jiným knihovnám byly kladně vyřízeny v průměru z 90% [Knihovna, 2009a].

Obr. 107 – srovnání MVS jiným knihovnám KK Kroměříž za 2003-2008 v jednotlivých letech

6.5 Mestská knižnica mesta Piešťany

Obr. 108 – Mestská knižnica mesta Piešťany

Mestská knižnica mesta Piešťany (www.kniznica.sk) již téměř 90 let zpřístupňuje své brány všem, kteří milují literaturu a touží po poznání (viz obr. 108). Ze skromných začátků se vypracovala v moderní, profesionálně vybavenou, informační a kulturní instituci komunitního charakteru, která poskytuje své služby širokému spektru návštěvníků a organizuje četné kulturně-vzdělávací akce regionálního i celoslovenského významu. Jako jediná knihovna na Slovensku zřídila a od roku 2003 vede městské informační centrum. Je partnerskou knihovnou Kanceláře národní rady Slovenské republiky.

Své okna otvírá dokořán pro všechny. A přece privilegované postavení zde mají dětské návštěvníci. Aby měla činnost knihovny smysl i v budoucnosti, dětem je zde věnovaná už několik let primární pozornost. Vždyť krédo činnosti Městské knihovny v Piešťanech je i nadále poučení z minulosti, profesionalita v současnosti a perfekcionalismus v budoucnosti.

Osudy knihovny jsou úzce spjaté s dějinami města. Hovoří o tom, jak promptně reagovali tehdejší představitelé obce na výzvy doby, jak se snažili Piešťany pozdvihnout po kulturní a společenské stránce, jak cílevědomě zaměřovali svou pozornost na šíření vzdělanosti a osvěty.

Na základě prvního knihovnického zákona byla na jaře roku 1925 slavnostně otevřena obecní veřejná knihovna v nové budově Státní měšťanské školy T.G. Masaryka (dnešní gymnázium P. de Coubertina). Knihovna se utěšeně rozrůstala, počet čtenářů a výpůjček rychle stoupal. Knihovna se několikrát stěhovala do větších a vyhovujících prostor. V roce 1960 přestaly být Piešťany sídlem okresu a knihovna se přejmenovala na Městskou lidovou knihovnu.

Významným dnem pro Piešťany se stal 7.duben 1988. V tento den dostali čtenáři a všichni uživatelé knihovnických služeb velkolepý dar – víceúčelovou budovu Městské lidové knihovny na Školské ulici 19. Autory projektu knihovny byli Ing. arch. Bohuslav Pernecký a Ing. arch. Marianna Bogyová.

Městská knihovna je vybavena moderní technikou, umocněnou ochotnými kvalifikovanými pracovníky. Svým návštěvníkům poskytuje v příjemném prostředí komplexní servis: tradiční knihovnické služby, audiovizuální techniku, moderní informační technologie i možnost účastnit se množství kulturních a společenských setkání, výstav, přednášek, seminářů, besed, které k obrazu moderní knihovny, přístupné pro každého, neodmyslitelně patří.

Součástí specializovaných informačních služeb je Internet středisko, počítačová učebna pro zdravotně postižené a sociálně slabé občany a Piešťanské informační centrum na Pribinově ulici č. 2. Prostřednictvím různých elektronických databází i klasických informačních materiálů návštěvník získá požadované informace z oblasti kultury, literatury a umění, vědy a techniky i regionální turistické informace.

Nebývalý rozvoj tzv. masové kultury způsobuje pokles čtení zejména u dětí. Proto se knihovna zaměřuje především na dětského čtenáře už od nejútlejšího věku, na formování a upevňování čtenářských návyků. Cílem je vytvářet pozitivní vztah dětí a mládeže ke knihám, vést je k aktivnímu využívání volného času a motivovat je

svými aktivitami tak, aby poznali a dokázali rozlišit hodnotnou literaturu i kulturu a vytvářeli si k nim kladný vztah.

Minulost i současnost města ukazuje, že představitelé města jsou nakloněni kulturnímu životu a podporují aktivity i rozvoj knihovny [Mestská, 2008b].

6.5.1 Knihovní fondy

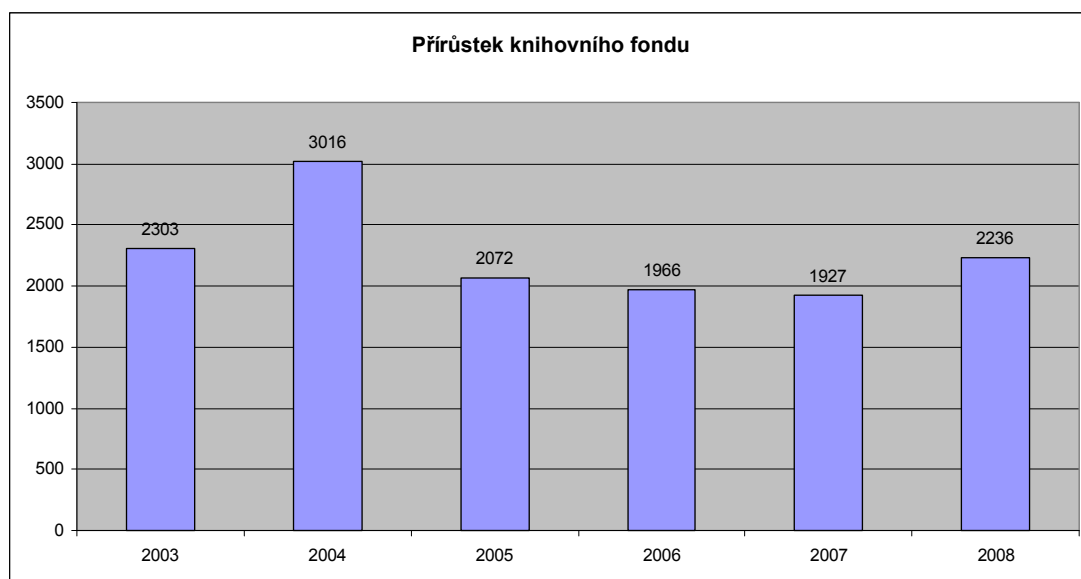
Knihovní fondy jsou jedním ze základních statických prvků každé knihovny. Stav knihovního fondu Mestské knihovny v Piešťanech k 31.12. 2008 je vidět v tabulce na obr. 109. Knihovna ve svých statistikách nevykazuje zvláště ostatní dokumenty, proto zde nejsou uvedeny.

knihovní jednotky celkem	92 399
naučná literatura	35 146
krásná literatura	56 212
ostatní dokumenty	1 041
počet exemplářů docházejících periodik	30

Obr. 109 – stav knihovního fondu MeK v Piešťanech k 31.12. 2008

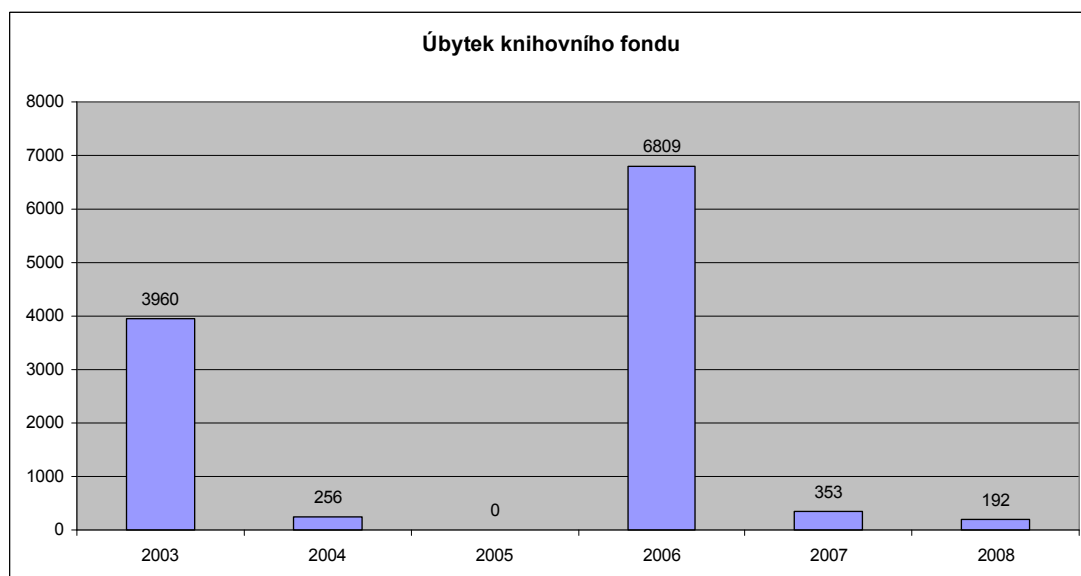
6.5.1.1 Přírůstek a úbytek knihovního fondu

K analýze knihovního fondu Mestské knihovny v Piešťanech byly vybrány číselné ukazatele za období 2003-2008 [HALO, 2010]. Přírůstek knihovního fondu za sledované období (viz graf na obr. 110) s výjimkou roku 2004 vykazuje klesající tendenci, způsobenou mimo jiné i růstem cen knih a ne vždy odpovídajícím navýšením finančního rozpočtu na jejich nákup. Přes pokles si udržuje vcelku vyrovnané hodnoty. V roce 2008 došlo k mírnému nárůstu přírůstku.

Obr. 110 – přírůstek knihovního fondu MeK Piešťany za 2003-2008

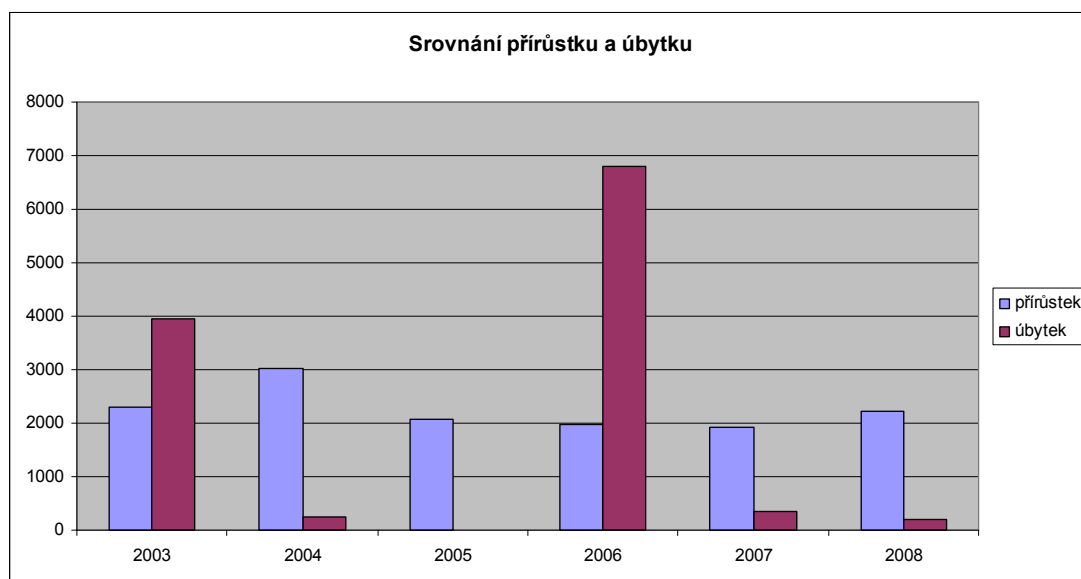
Úbytek knihovního fondu za sledované období (viz graf na obr. 111) byl značně rozkolísaný a nevyrovnaný. Rekordní vyřazování v roce 2003 a 2006 bylo zdůvodněno fyzickou inventarizací. V letech 2004, 2007 a 2008 se naopak vyřazovalo minimálně a v roce 2005 vůbec.

Obr. 111 – úbytek knihovního fondu MeK Piešťany za 2003-2008

Ideální stav, kdy přírůstek a úbytek knihovního fondu je ve veřejné knihovně v rovnováze, je v případě Městské knihovny Piešťany (viz graf na obr. 112) zcela utopií. Nadprůměrné vyřazování v letech 2003 a 2006 zcela převýšilo přírůstek,

v letech 2004, 2005, 2007 a 2008 zcela naopak přírůstek zvítězil. Otázce pravidelné aktualizace by měla být věnována mnohem větší pozornost než dosud.

Obr. 112 – srovnání přírůstu a úbytku MeK Piešťany za 2003-2008 v jednotlivých letech

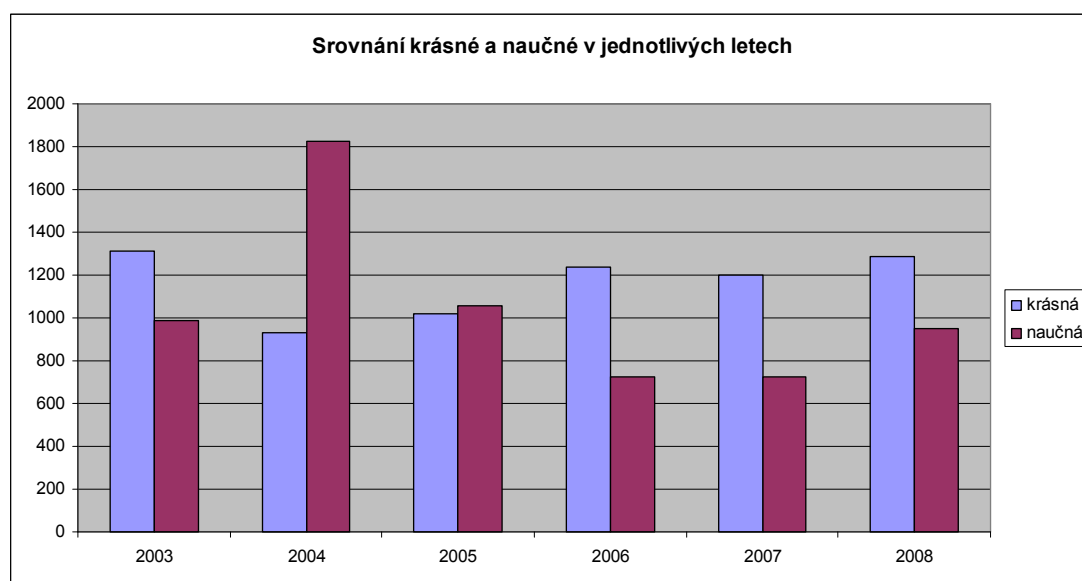
Poměr přírůstu a úbytku za celé sledované období celkem (viz graf na obr. 113) je překvapivě naprosto vyrovnaný, ovšem za cenu nárazového vyřazování v některých letech, jak je vidět na předcházejícím obrázku.

Obr. 113 – srovnání přírůstu a úbytku MeK Piešťany za 2003-2008 celkem

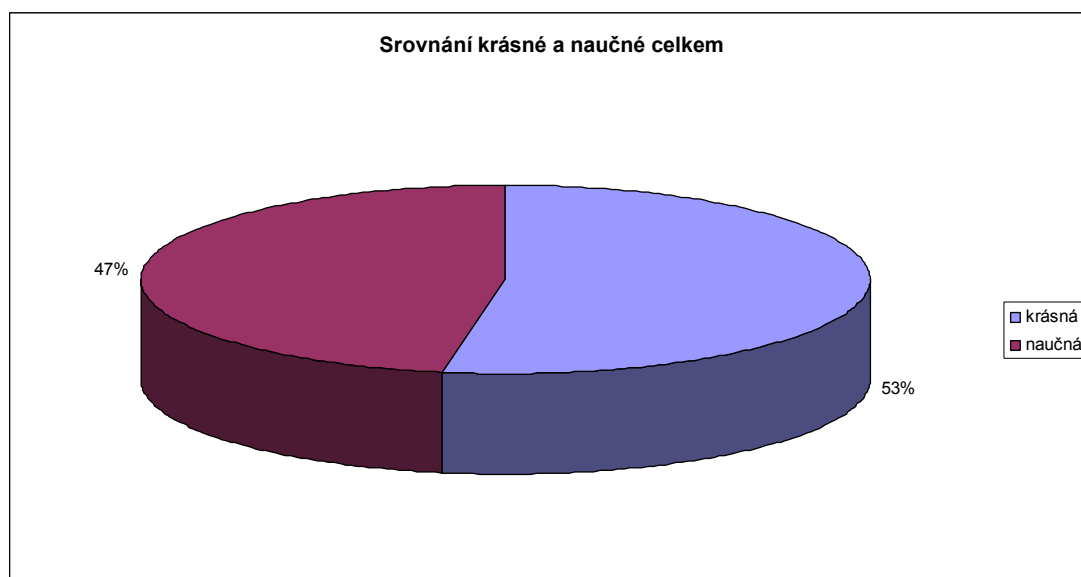
6.5.1.2 Skladba přírůstku

Knihovna ve svých statistikách nevykazuje zvláště ostatní dokumenty, proto zde nejsou uvedeny. Porovnáván je pouze poměr krásné a naučné literatury. Poměr zastoupení krásné a naučné literatury za sledované období 2003-2008 v přírůstku Městské knihovnice v Piešťanech (viz graf na obr. 114) vyznívá v letech 2003, 2006, 2007 a 2008 jednoznačně ve prospěch krásné literatury. V roce 2005 byl poměr vyrovnaný, v roce 2004 naučná téměř o polovinu převýšila krásnou.

Obr. 114 – srovnání krásné a naučné v přírůstku MeK Piešťany za 2003-2008 v jednotlivých letech

V celkovém složení přírůstku knihovního fondu (viz graf na obr. 115) zaujímá krásná literatura 53%, naučná literatura 47%. Poměrné zastoupení je vyrovnané.

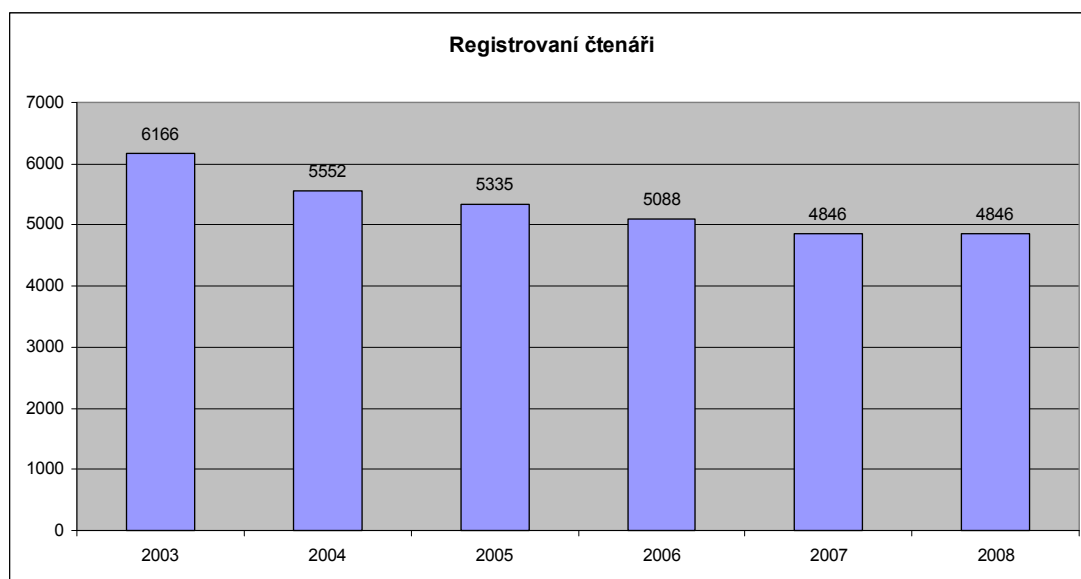
Obr. 115 – srovnání krásné a naučné v přírůstku MeK Piešťany za 2003-2008 celkem

6.5.2 Obrat knihovních fondů

Obrat knihovních fondů můžeme posuzovat podle několika kritérií. Jedním ze základních je u veřejných knihoven množství výpůjček registrovanými čtenáři. Mezi další hlediska můžeme zahrnout také meziknihovní výpůjční službu.

6.5.2.1 Výpůjčky

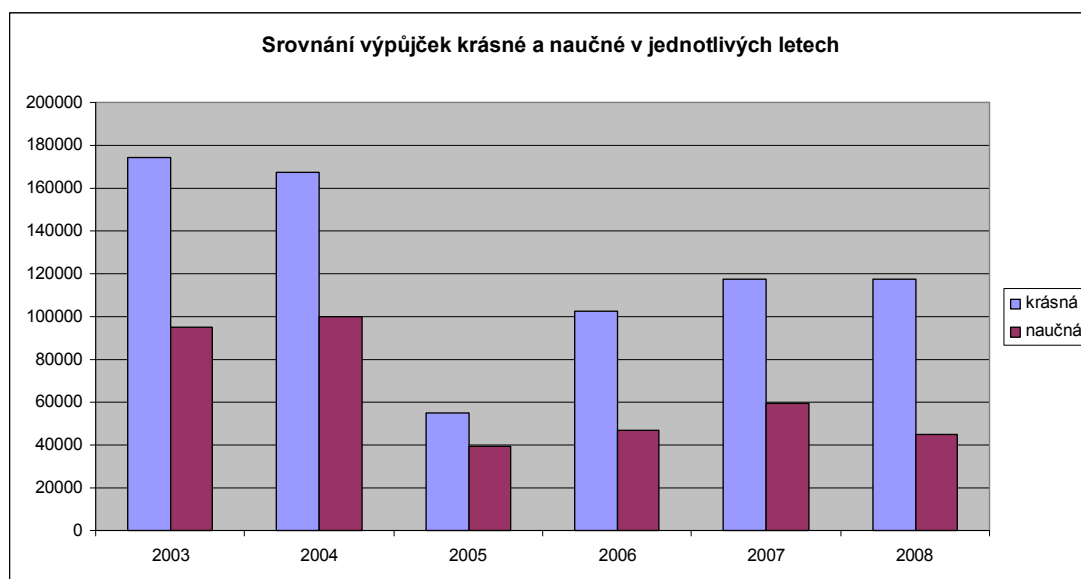
Výpůjčky dokumentů jsou nedílnou součástí knihovnicko-informačních služeb každé veřejné knihovny. Patří mezi dynamické prvky. Nesporná je jejich vazba na uživatele, jeden ze základních statických prvků knihovny. Počet čtenářů přímo ovlivňuje počet výpůjček. Graf na obr. 116 ukazuje poměrně vyrovnané hodnoty s mírně klesající tendencí registrovaných čtenářů za sledované období v Městské knihovně v Piešťanech. Vliv demografické situace je zde také patrný.

Obr. 116 – registrovaní čtenáři MeK Piešťany za 2003-2008

Tak jako knihovna ve svých statistikách přírůstku nevykazuje zvlášť ostatní dokumenty, tak nevykazuje ani výpůjčky ostatních dokumentů. Proto zde nejsou uvedeny. Porovnáván je pouze poměr výpůjček krásné a naučné literatury.

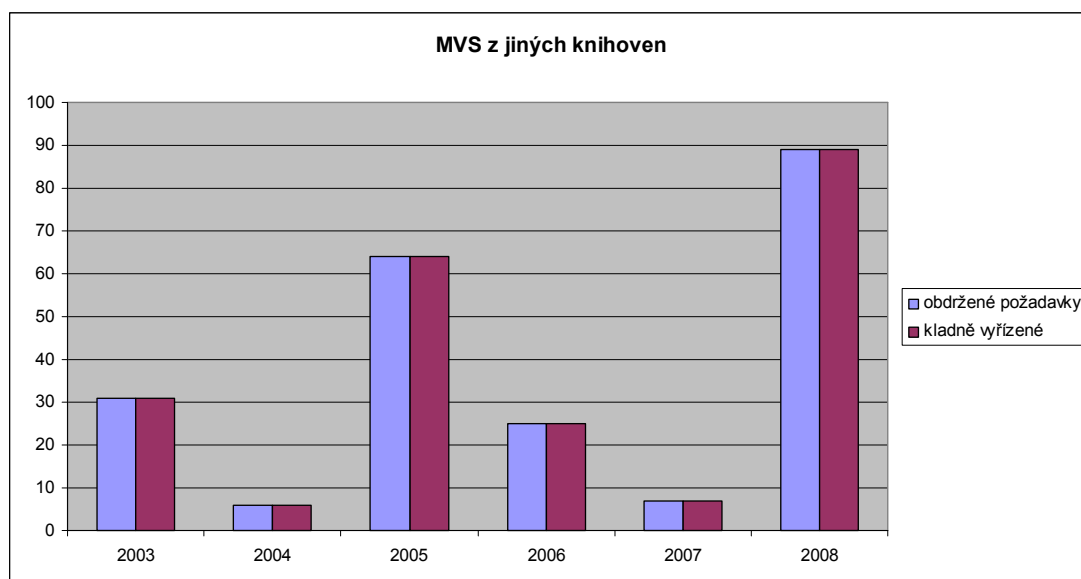
Ve výpůjčkách za sledované období v piešťanské knihovně (viz graf na obr. 117) převažují výpůjčky krásné literatury jak je to obvyklé u veřejných knihoven. Propad výpůjček od roku 2005 byl způsoben zavedením automatizovaného výpůjčního systému a přesnějším zaznamenáváním transakcí, pomalu však dochází k jeho každoročnímu navyšování.

Obr. 117 – srovnání výpůjček krásné a naučné v MeK Piešťany za 2003-2008 v jednotlivých letech

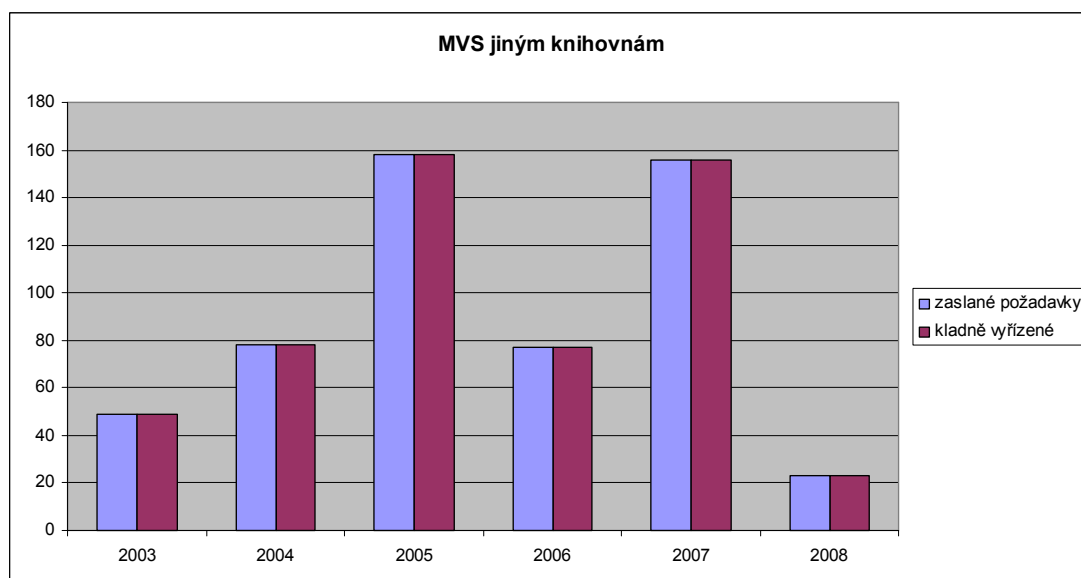
6.5.2.2 Meziknihovní výpůjční služba

Za sledované období 2003-2008 v Mestské knižnici Piešťany je vidět v požadavcích meziknihovní výpůjční služby z jiných knihoven (viz graf na obr. 118) značně nevyrovnané hodnoty. V letech 2004 a 2007 bylo požadavků minimum, v roce 2006 byl jejich počet mnohem přijatelnější, v letech 2005 a 2008 byl jejich počet vzhledem k ostatním hodnotám vysoký.

Obr. 118 – srovnání MVS z jiných knihoven MeK Piešťany za 2003-2008 v jednotlivých letech

Požadavky na meziknihovní výpůjční službu jiným knihovnám na rozdíl z jiných mají za sledované období (viz graf na obr. 119) příznivější bilanci. Nejvyšších hodnot dosáhly v letech 2005 a 2007. Výkyvy a kolísavé hodnoty v této oblasti u obou druhů meziknihovní výpůjční služby evokují otázku, zda jsou korektně podchycovány a vykazovány [Mestská, 2008a].

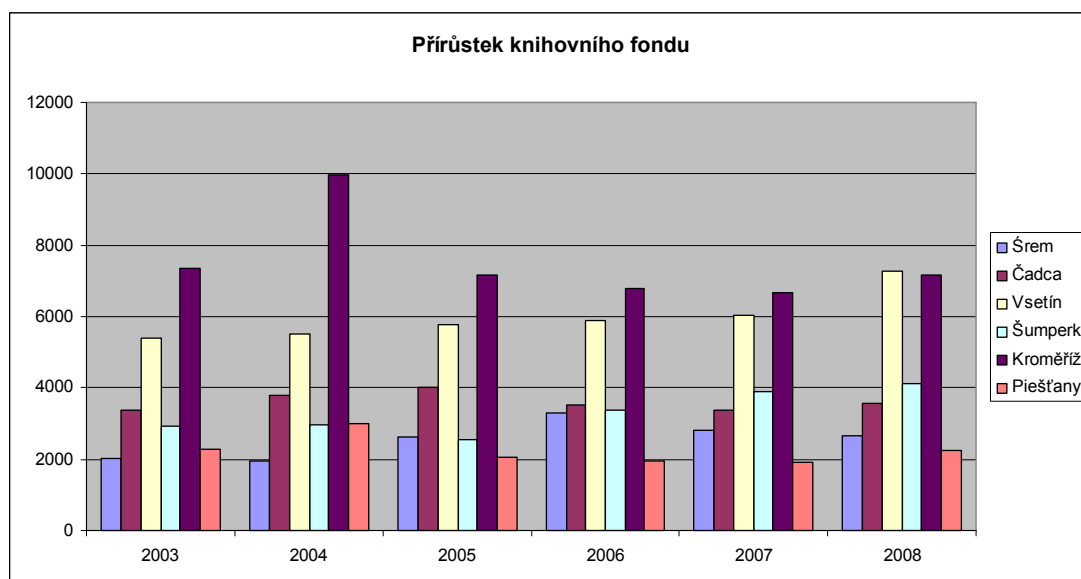
Obr. 119 – srovnání MVS jiným knihovnám MeK Piešťany za 2003-2008 v jednotlivých letech

6.6 Šrem - Čadca – Vsetín – Šumperk – Kroměříž - Piešťany

Pro srovnání šesti výše zmiňovaných knihoven byl vybrán jako ukazatel přírůstek a úbytek knihovního fondu, zastoupení krásné, naučné a ostatních druhů dokumentů v přírůstku, počet registrovaných čtenářů, celkový počet výpůjček a meziknihovní výpůjční služba jednotlivých knihoven. Časový úsek zahrnuje roky 2003-2008.

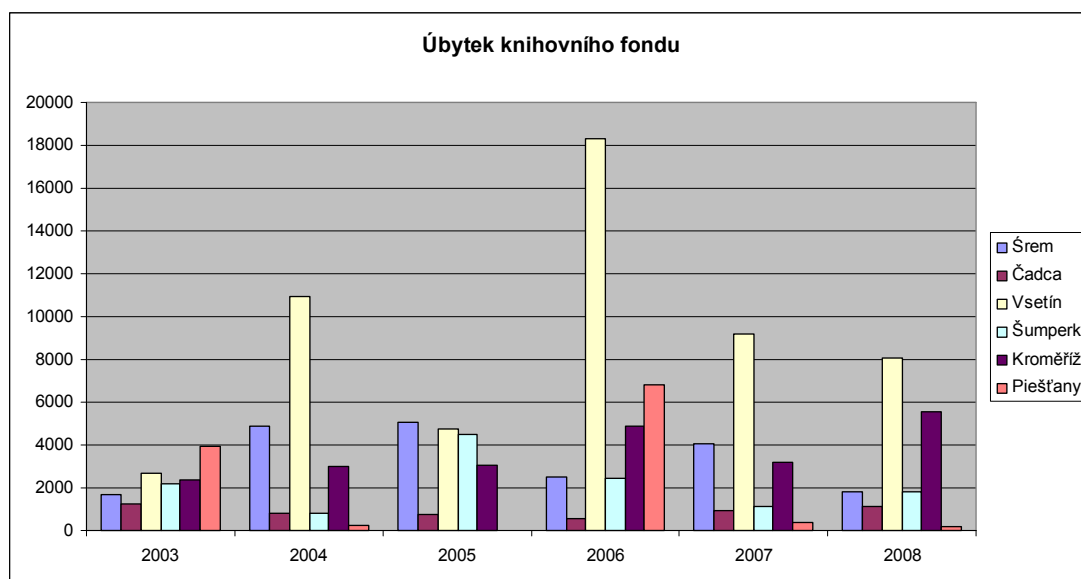
Celkově lze konstatovat, že knihovny jsou si velmi podobné. Na přírůstku a jeho skladbě se odráží finanční možnosti jednotlivých organizací na nákup knihovního fondu. Úbytek je kolísavý a oblast aktualizace knihovních fondů je námětem k zamyšlení. Dochází zde ke střetu, zda vyřazovat pravidelně, aby úbytek odpovídal přírůstku, nebo vyřazovat v menší míře a nechat uživatelům k dispozici obsáhlejší knihovní fond i za cenu zastaralých a nevyužívaných dokumentů. Osobně jsem zastávce první varianty, protože je prokázáno, že čtenáři, pokud mají možnost, sáhnou raději po novém vydání téhož titulu než po starém, a nemusí se jednat pouze o stejný titul.

Graf na obr. 120 srovnávající přírůstek knihovního fondu ve sledovaných knihovnách má poměrně vysoké hodnoty a pravidelnou strukturu. Nejvyšší přírůstek za celé sledované období má v každém roce s výjimkou roku 2008 knihovna z Kroměříže, za ní následuje pravidelně knihovna ze Vsetína, pomyslnou třetí příčku obsadila knihovna z Čadce, kterou v letech 2007 a 2008 předstihl Šumperk. Zbývající tři knihovny mají přírůstek nižší a pořadí si v jednotlivých letech různě prostřídaly. Celkově lze říci, že novým přírůstkům je v každé knihovně věnována patřičná pozornost.

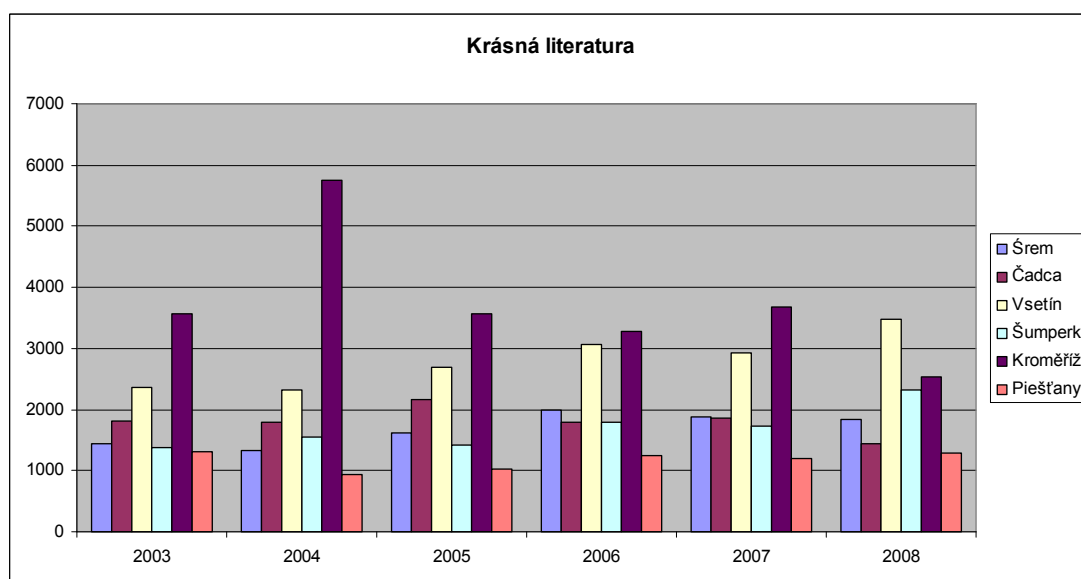
Obr. 120 – srovnání přírůstku knihovního fondu sledovaných knihoven za 2003-2008

Úbytek knihovního fondu ve sledovaných knihovnách (viz graf na obr. 121) byl značně kolísavý. V letech 2004, 2006, 2007 a 2008 nejvíce vyřazovala knihovna ve Vsetíně, v roce 2003 knihovna v Piešťanech a v roce 2005 knihovna ve Šremu. Obrovský nárůst vyřazování vsetínské knihovny je zdůvodněn v kapitole 3.3 této práce. Otázka pravidelné aktualizace a následného vyřazování knihovního fondu se jeví na základě sledování ve všech knihovnách jako nejzávažnější a měla by jí být věnována patřičná pozornost. Veřejné knihovny nemají ze zákona povinnost trvale uchovávat konzervační a historické fondy a řada z nich nemá pro své knihovní fondy ani dostatečné prostorové zázemí, proto by mělo být vyřazování stejnou samozřejmostí jako nové přírůstky.

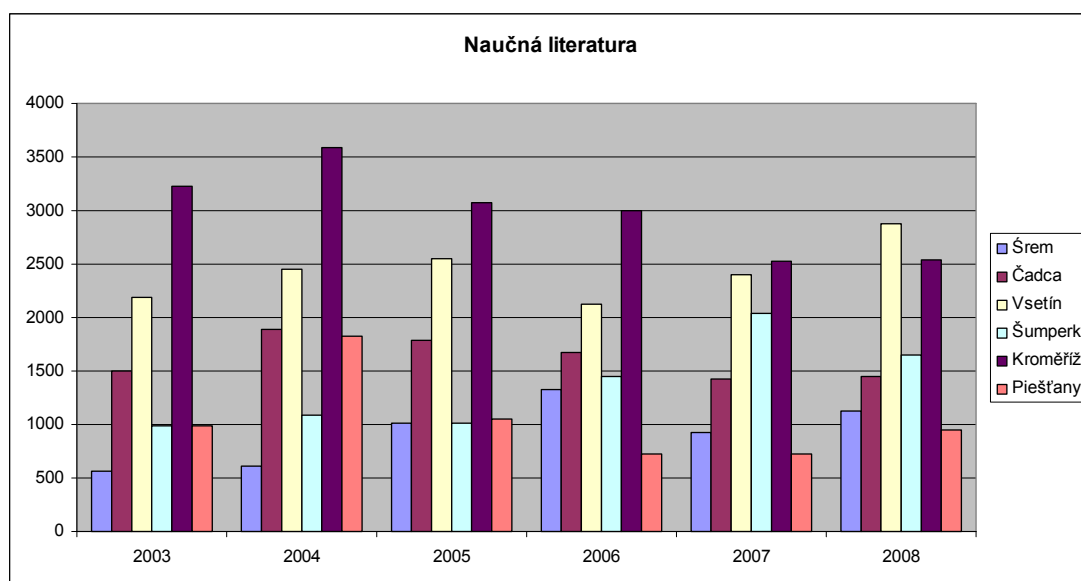
Obr. 121 – srovnání úbytku knihovního fondu sledovaných knihoven za 2003-2008

Zastoupení krásné literatury (viz graf na obr. 122) v přírůstku šesti vybraných knihoven v letech 2003-2008 bylo vcelku pravidelné. Dalo by se říci, že téměř kopíruje skladbu přírůstku jako celku. Nejvyšší zastoupení a pravidelný nárůst se objevuje v knihovně v Kroměříži a ve Vsetíně, následuje Čadca a v posledních dvou letech ji nepatrně předstihl Šrem. Šumperk a Piešťany mají nižší hodnoty. Krásná literatura má ve veřejných knihovnách své nezastupitelné místo a je jí věnována patřičná pozornost.

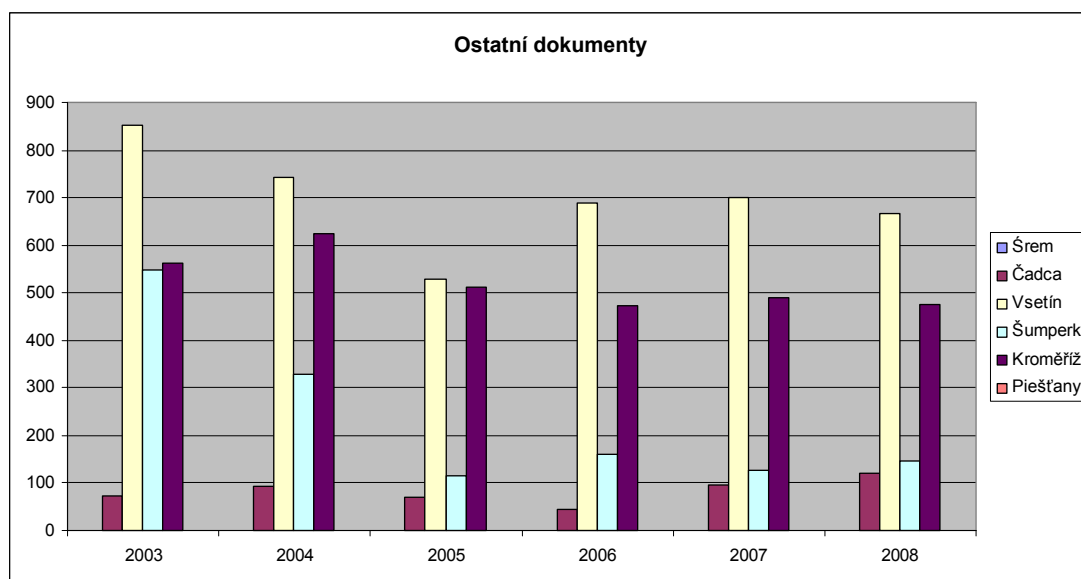
Obr. 122 – srovnání přírůstku krásné literatury sledovaných knihoven za 2003-2008

Poměr naučné literatury (viz graf na obr. 123) v přírůstku za období 2003-2008 je pravidelný a opět odpovídá celkovému přírůstku sledovaných knihoven. Naučná literatura v kroměřížské a vsetínské knihovně má vyrovnané zastoupení s vrcholy v letech 2004 a 2008. Následuje čadská knihovna, kterou v letech 2007 a 2008 předstihla překvapivě šumperská knihovna. Podíl zastoupení naučné literatury je všech knihovnách pravidelný, v posledních letech lze pozorovat stoupající zájem ze strany uživatelů. Jednou z příčin může být i zaneprázdněnost střední generace a nutnost číst pouze literaturu potřebnou k dalšímu vzdělávání a rozvoji.

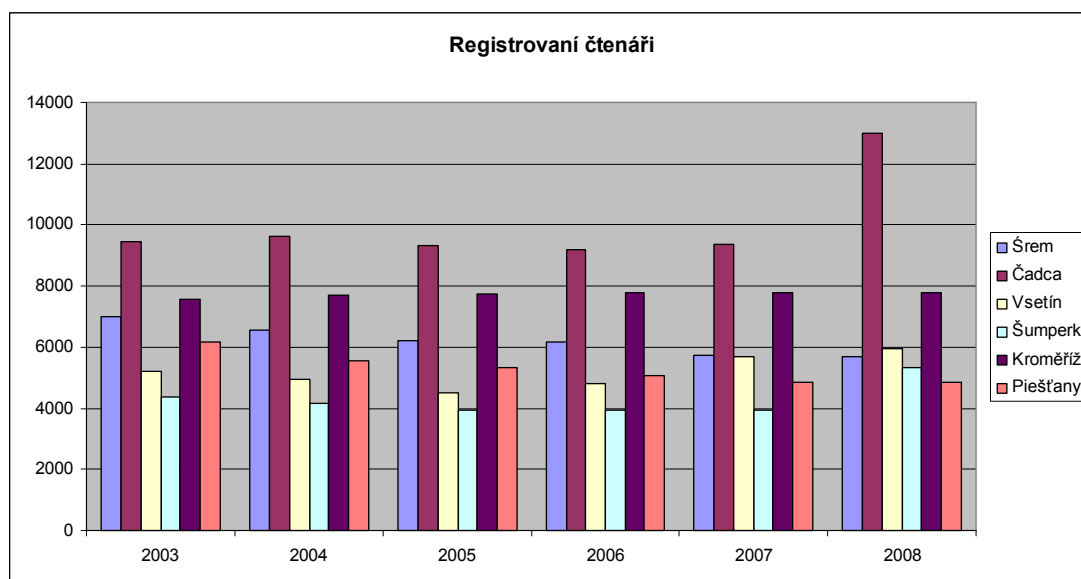
Obr. 123 – srovnání přírůstku naučné literatury sledovaných knihoven za 2003-2008

Graf na obr. 124 ukazuje zastoupení ostatních druhů dokumentů v přírůstku sledovaných knihoven za období 2003-2008. Nemá ovšem zcela vypovídající hodnotu, protože knihovna v Piešťanech a ve Šremu tyto dokumenty nevykazuje. Ze zbývajících knihoven má největší zastoupení ostatních druhů dokumentů v přírůstku s určitými výkyvy pravidelně knihovna ve Vsetíně, následuje knihovna v Kroměříži a knihovna v Šumperku. Knihovna v Čadci vykazuje nejnižší zastoupení. Příčinou kolísavého a ne příliš vysokého zastoupení těchto druhů dokumentů mohou být jak pořizovací ceny, tak i rychlý vývoj technologií. Velkou roli zde hrají i autorská práva a různé ochranné svazy a dochází tak k nejasnostem a sporům ohledně jejich půjčování.

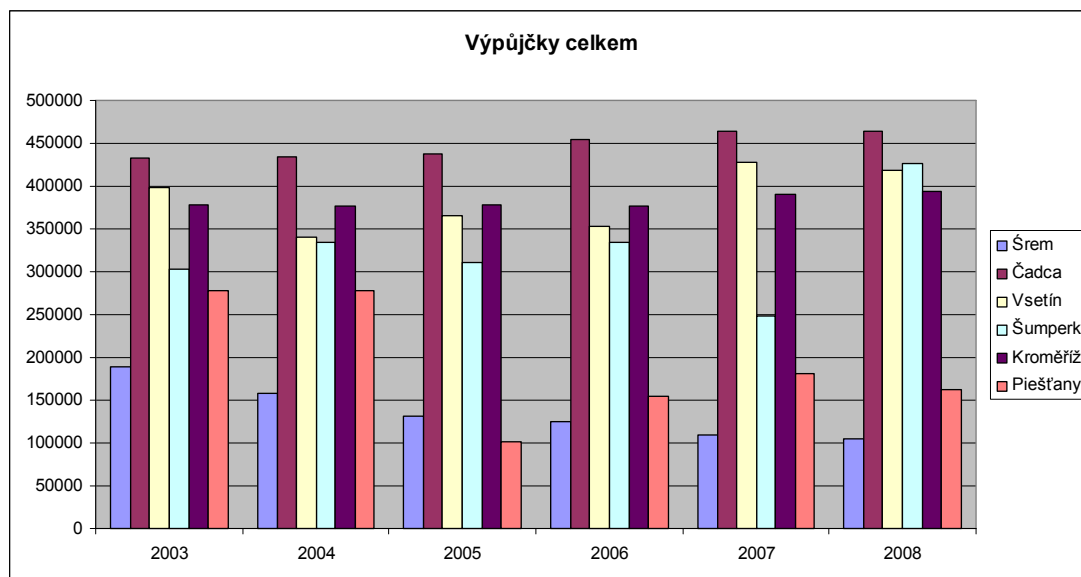
Obr. 124 – srovnání přírůstku ostatních dokumentů sledovaných knihoven za 2003-2008

Počet registrovaných čtenářů za sledované období 2003-2008 (viz graf na obr. 125) je ve všech sledovaných knihovnách na velmi slušné úrovni a v každé knihovně má vyrovnanou tendenci s mírným poklesem. Výjimku tvoří knihovna v Kroměříži, kde čtenáři mírně stoupají. Největší počet čtenářů má Čadca s velkým nárůstem v roce 2008, následuje Kroměříž, Šrem, Piešťany, Vsetín a Šumperk. Podle počtu obyvatel je největší Šrem, Piešťany, Kroměříž, Vsetín, Šumperk, Čadca. Celkově je patrná mírně klesající tendence způsobená demografickou situací ve všech třech státech.

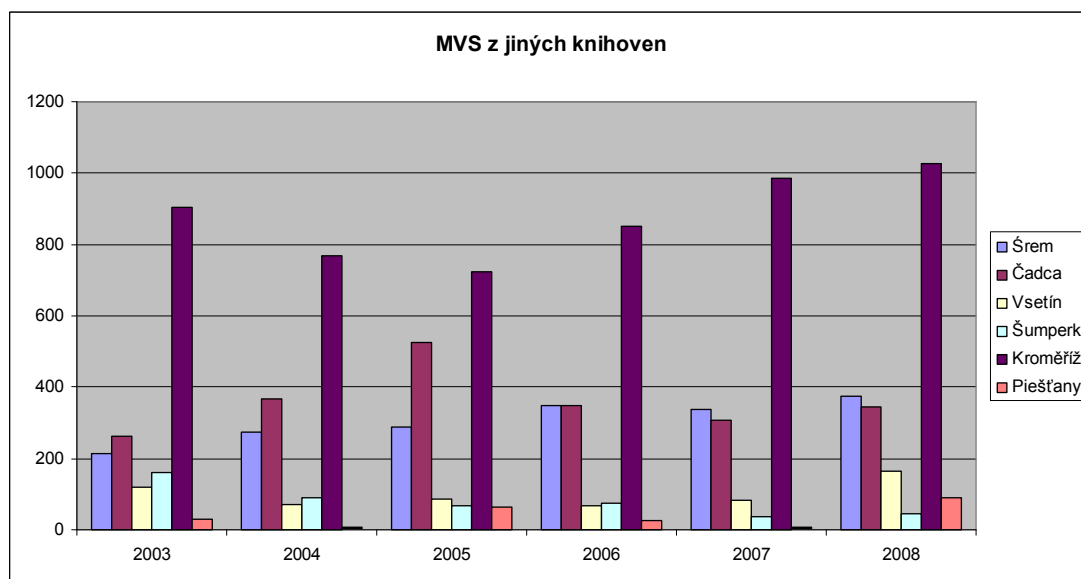
Obr. 125 – srovnání registrovaných čtenářů sledovaných knihoven za 2003-2008

Počet výpůjček je přímo závislý na počtu čtenářů. V případě knihovny v Čadci to platí v plné míře, knihovna má nejvyšší počet čtenářů i výpůjček v každém sledovaném roce, s pravidelnou stoupající tendencí (viz graf na obr. 126). Vsetínská a kroměřížská knihovna si udržují výpůjčky na velmi vysoké úrovni, v letech 2003, 2007 a 2008 zvítězil Vsetín, v letech 2004, 2005 a 2006 Kroměříž. Na čtvrté pozici je Šumperk s velkým nárůstem výpůjček v roce 2008, následují Piešťany a na závěr zůstal Šrem. Z dostupných statistik a materiálů lze těžko posoudit, jestli svou roli hraje i fakt, že Šrem a Piešťany nevykazují ostatní druhy dokumentů jak v přírůstku, tak i ve výpůjčkách. Celkově lze říci, že výpůjčky si udržují stále svou vysokou hodnotu a tím potvrzují kvalitní skladbu fondů sledovaných knihoven.

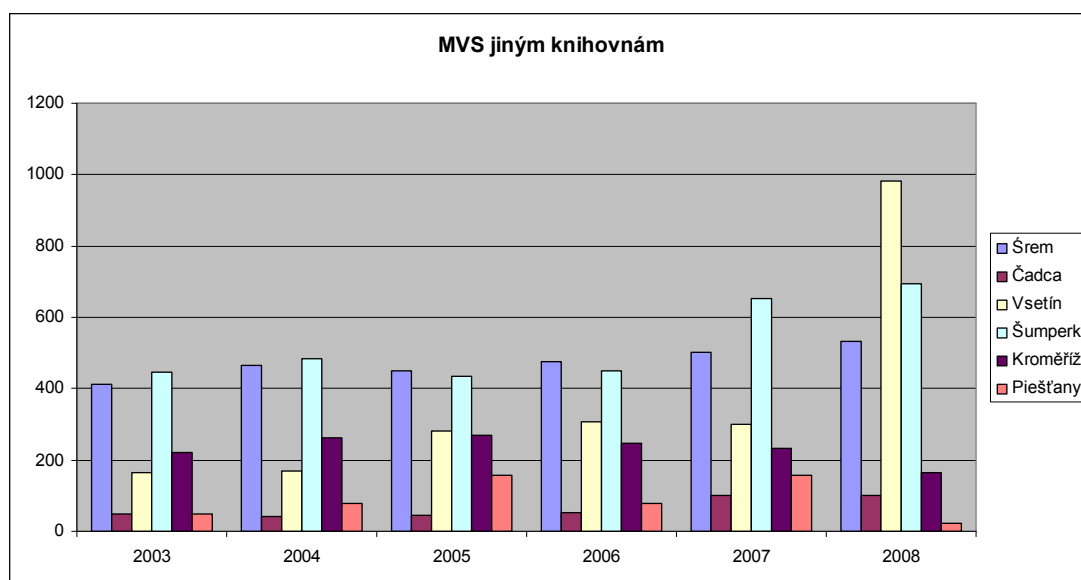
Obr. 126 – srovnání celkových výpůjček sledovaných knihoven za 2003-2008

Počet žádanek na meziknihovní výpůjční službu z jiných knihoven byl za sledované období 2003-2008 (viz graf na obr. 127) mnohonásobně nejvyšší u knihovny z Kroměříže, následovala knihovna z Čadce a Šumperk, za nimi se značným odstupem ostatní knihovny. Jedním z důvodů bude kvalitní skladba knihovního fondu a u prvních dvou jmenovaných i skutečnost, že za tuto službu nepožadovali od žádajících knihoven finanční náhradu. V knihovně v Čadci došlo v roce 2006 k zpoplatnění, které se projevilo poklesem.

Obr. 127 – srovnání MVS z jiných knihoven sledovaných knihoven za 2003-2008

Meziknihovní výpůjční služba objednávaná pro vlastní čtenáře byla za sledované období (viz graf na obr. 128) nejvyšší v knihovně v Šumperku a v Šremu, s výjimkou roku 2008, následovala vsetínská a kroměřížská knihovna. Na další pozici se umístila knihovna v Piešťanech, následovaná knihovnou v Čadci. Ve většině veřejných knihoven převažují požadavky na jiné knihovny, což nemusí nutně znamenat, že skladba jejich knihovního fondu není kvalitní. Tato služba je ovlivněna a podmíněna personálními kapacitami, ceníkem služeb a snadnou dostupností knihovních katalogů na webových stránkách knihoven.

Obr. 128 – srovnání MVS jiným knihovnám sledovaných knihoven za 2003-2008

7 ZÁVĚR

Knihovní fondy jsou jedním ze základních statických prvků každé knihovny, poskytující služby veřejnosti. Knihovní fond je soubor vybraných, uspořádaných, evidovaných a odborně knihovnický zpracovaných dokumentů, shromážděných a uchovávaných v knihovně, který je k dispozici uživatelům pro absenční a prezenční půjčování. Jeho základem je knihovní jednotka, která je základní jednotkou evidence a statistiky knihovního fondu.

Vyazuje se celkový stav knihovního fondu podle druhů dokumentů ke konci sledovaného období. Jedná se o počet řádně zaevidovaných knihovních jednotek, které jsou součástí knihovního fondu organizace. Stav knihovního fondu je výsledkem pohybu knihovních fondů, a to stav na konci určitého kalendářního roku, plus přírůstek ve sledovaném roce, mínus úbytek. Údaje se přebírají z přírůstkového seznamu, seznamu úbytků, z evidence docházejících periodik, popřípadě dalších evidencí budování knihovních fondů.

Analýza knihovního fondu MVK Vsetín ukázala, že přírůstek za sledované období vykazoval pravidelnou stoupající tendenci bez větších výkyvů. Úbytek byl značně kolísavý a nevyrovnaný. Řešením tohoto stavu je provádění pravidelné aktualizace knihovních fondů a vyřazování.

Skladba přírůstku podle zaměření krásná a naučná literatura je vyrovnaná, mírně převažuje krásná literatura. V posledních letech stoupá ve veřejných knihovnách zájem uživatelů o naučnou literaturu a je to vidět i v jejím zastoupení. Jako mírně problematická se na základě praxe v tomto bodě jeví klasifikace knihovního fondu na krásnou a naučnou literaturu. Záleží zde na subjektivním přístupu katalogizátora, jeho zkušenostech a zavedené praxi. Jednoznačné doporučení je diskutabilní. Rozhodnutí na zařazení do krásné a naučné literatury nadále zůstane na příslušných odborných pracovnících oddělení katalogizace a akvizice. Ostatní pracovníci knihovny se musí dokonale orientovat v knihovnickém programu, z kterého je jednoznačně patrné, v které kategorii je titul zařazen a kde jej lze v knihovním fondu nalézt. Uživatelé knihovny jsou pravidelně seznamováni se

stavěním knihovního fondu, orientací v OPACu a pracovníci služeb jsou jim k dispozici svou radou.

Přírůstek ostatních dokumentů není příliš vysoký a pravidelný, celkově se na skladbě přírůstku podílí zhruba jednou desetinou. Také skladba ostatních dokumentů je nevyrovnaná a měla by jí být věnována větší pozornost v souvislosti s požadavky čtenářů a finančními možnostmi knihovny. Jedna z možností nápravy je vytvoření dotazníku pro uživatele, na jehož základě by se akvizice ostatních dokumentů zaměřila na požadované zdroje.

Zajímavým přínosem by mohla být přímá účast čtenářů na tvorbě knihovního fondu prostřednictvím webových stránek knihovny, kde by navrhovali konkrétní tituly, které jim v knihovním fondu scházejí a zodpovědný pracovník by je buď zařadil do plánu nákupu nebo zdůvodnil jejich nedostupnost. Tento projekt se rozběhl ke konci roku 2009 a jeho zhodnocení bude možné za delší časový úsek.

Profilace knihovního fondu vychází z využívání selekčního jazyka MDT a odpovídá typu veřejné knihovny. Převažuje univerzální knihovní fond bez specializace, ve skladbě univerzálního knihovního fondu se specializací převažují společenskovědní obory, technické obory jsou zastoupeny méně. Spektrum oborů je široké a každý má možnost vybrat si podle svých potřeb a zájmů. Pokud zůstane současný poměr profilace zachován i nadále, nejsou důvody k jeho změně a není třeba navrhopvat žádná doporučení.

Obrat knihovních fondů byl posuzován v souvislosti s počtem zaregistrovaných čtenářů. Projevil se zde demografický trend, který se podařilo překonat přestěhováním knihovny do nových, modernějších a lákavějších prostor.

Počet výpůjček je na velmi slušné výši a je odvislý od počtu zaregistrovaných uživatelů. Také zde se projevil jejich pokles, který byl zastaven s již zmiňovaným otevřením v nových prostorách.

Titulová frekvence výpůjček ukázala, jaké druhy dokumentů a titulů jsou nejvíce žádány. Společenské romány pro ženy a multimediální počítačové hry pro děti patří ke stálícím veřejných knihoven.

Meziknihovní výpůjční služba je obrazem kvalitní skladby knihovního fondu i profesionality zajistit uživatelům žádaný titul odjinud. Tato služba má stoupající trend, který je ovlivněn výší finanční spoluúčasti.

Obrat profilace knihovního fondu se specializací přinesl zajímavé zjištění. Procentuální zastoupení jednotlivých oborů není v řadě z nich využíváno v takovém množství, v jakém je jejich nabídka. Tento průzkum bude přínosem pro akviziční politiku organizace.

Ukazatele vybraných českých a zahraničních knihoven se ve srovnání příliš neliší. MVK Vsetín se ve všech ukazatelích umístila v pomyslném pořadí v první polovině. Knihovní fondy MVK vplynuly ze srovnání jako velmi kvalitní jak svou obsahovou skladbou, tak i organizací knihovního fondu a jeho obratem.

Akvizice jako jeden ze základních dynamických prvků každé knihovny představuje komplex knihovnických činností, jejichž cílem je doplňovat do knihovního fondu instituce relevantní dokumenty, které musí být v souladu s profilem knihovního fondu. Smyslem akviziční politiky je definovat, které akviziční zdroje bude knihovna využívat, které dokumenty se budou přednostně do knihovního fondu získávat (dáno statutem knihovny), v jakém rozsahu je možné dokumenty získávat (ovlivněno zejména finančním rozpočtem knihovny), jakým způsobem se budou dokumenty získávat, zpracovávat a zpřístupňovat uživatelům. MVK nemá zpracované přesně dané a definované materiály, které strategii knihovny v tomto směru určují. Toto zjištění bude impulsem k jejich vytvoření.

Nezbytným předpokladem akviziční politiky je brát v potaz, jakému okruhu klientů jsou dokumenty primárně určeny. Cílem akviziční politiky MVK je zpřístupňovat v co nejkratším čase kvalitní informační zdroje odpovídající požadavkům uživatelů. Tento cíl je úspěšně naplňován zejména po sestěhování do nově rekonstruované knihovny, kde je velmi úzká návaznost jednotlivých knihovnických činností. Byla vytvořena kvalitní síť dodavatelů dokumentů a poté následuje rychlé a zároveň kvalitní zpracování záznamů získaných dokumentů. Dokumenty se získávají jak prostřednictvím Internetu, tak přímým nákupem v kamenných knihkupectvích, který převažuje a více organizaci vyhovuje. Nastoupený trend v akviziční politice se jeví jako vyhovující a přínosný.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Biblioteka publiczna miasta i gminy im. Heliodora Świącickiego (Śrem, Polsko). 2009. *Biblioteka publiczna miasta i gminy im. Heliodora Świącickiego w Śremie* [online]. Śrem : Biblioteka publiczna miasta i gminy im. Heliodora Świącickiego, [2009] [cit. 2009-03-11]. Historia. Dostupný z WWW: <http://www.biblioteka.srem.com.pl/asp/pl_strona.asp?typ=14&sub=23&menu=154&strona=1>.
- CELBOVÁ, Iva. 2001. Zdroje informací o novinkách z produkce českých knižních nakladatelství : příručka pro knihovníky a nakladatele. Brno : Sdružení knihoven ČR, 2001. 64 s. Informační zdroje; sv. 12. ISBN 80-86249-13-1.
- CELBOVÁ, Iva; VODIČKOVÁ, Hana; CEJPEK, Jiří. 2005. Profil knihovního fondu. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, c2005 [cit. 2009-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.
- Čadca (Slovensko). 2008. *Mesto Čadca vás víta* [online]. Čadca : Mestský úrad, c2007-2008 [cit. 2009-03-11]. Mesto Čadca. Dostupný z WWW: <<http://www.mestocadca.sk/m/1/mesto-cadca.html>>.
- DROBNÍKOVÁ, Ivana. 2009. *Statistiky* [elektronická pošta]. Message to: Dana RIEDLOVÁ. 2009-12-29 [cit. 2009-12-30]. Osobní komunikace.
- DROŠČÁKOVÁ, Eva. 2009. *Štatistické ukazovatele* [elektronická pošta]. Message to: Dana RIEDLOVÁ. 2009-02-23 [cit. 2009-03-11]. Osobní komunikace.
- FOBEROVÁ, Libuše. 2006. Vliv akviziční politiky na kvalitu četby. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online]. 2006, roč. 6, č. 1 [cit. 2009-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://kzv.kkvysociny.cz/Default.aspx?id=694>>. ISSN 1213-82311.
- GLANCOVÁ, Magda. 2009. *Statistiky* [elektronická pošta]. Message to: Dana RIEDLOVÁ. 2009-12-15 [cit. 2009-12-16]. Osobní komunikace.
- HALO, Tomáš. 2010. *Štatistické údaje* [elektronická pošta]. Message to: Dana RIEDLOVÁ. 2010-01-09 [cit. 2010-01-10]. Osobní komunikace.
- HAPLOVÁ, Zdenka. 2009. *MVS* [elektronická pošta]. Message to: Dana RIEDLOVÁ. 2009-12-31 [cit. 2010-01-02]. Osobní komunikace.
- KALÍŠOVÁ, Jana; STOKLASOVÁ, Bohdana. 2000. Konspekt jako nástroj pro popis a hodnocení fondů. *Ikaros* [online]. 2000, roč. 4, č. 10 [cit. 2009-03-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/678>>. URN-NBN:cz-ik678. ISSN 1212-5075.
- Knihovna Kroměřížska (Kroměříž, Česko). 2009a. *Knihovna Kroměřížska* [online]. Kroměříž : Knihovna Kroměřížska, c2006-9 [cit. 2010-01-11]. Ekonomické oddělení : výroční zprávy. Dostupný z WWW: <<http://www.knihkm.cz/oddeleni/ekonomicke-oddeleni.html>>.

- Knihovna Kroměřížska (Kroměříž, Česko). 2009b. *Knihovna Kroměřížska* [online]. Kroměříž : Knihovna Kroměřížska, c2006-9 [cit. 2010-01-11]. Historie. Dostupný z WWW: <<http://www.knihkm.cz/knihovna/historie.html>>.
- Kroměříž (Česko). 2010. *Město Kroměříž* [online]. Kroměříž : Městský úřad, [2010] [cit. 2010-01-11]. O Kroměříži. Dostupný z WWW: <<http://www.mesto-kromeriz.cz/>>.
- Kysucká knižnica (Čadca, Slovensko). 2006a. *Vitajte na stránke Kysuckej knižnice v Čadci* [online]. Čadca : Kysucká knižnica, c2006 [cit. 2009-03-11]. Stručný pohľad na dejiny knižnice v Čadci. Dostupný z WWW: <<http://www.kniznica-cadca.sk/HTML/historia.htm>>.
- Kysucká knižnica (Čadca, Slovensko). 2006b. *Vitajte na stránke Kysuckej knižnice v Čadci* [online]. Čadca : Kysucká knižnica, c2006 [cit. 2009-03-11]. Vyhodnotenie činnosti a hospodárenia. Dostupný z WWW: <http://www.kniznica-cadca.sk/HTML/vyhodnotenie_cinnosti.htm>.
- LINHART, Jiří a kol. 2003. *Slovník cizích slov pro nové století : základní měnové jednotky, abecední seznam chemických prvků, jazykovědné pojmy, 30000 hesel*. Litvínov : Dialog, 2003. 412 s. ISBN 80-85843-61-7.
- Masarykova veřejná knihovna (Vsetín, Česko : 1991-). 1998. *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 1997*. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 1998.
- Masarykova veřejná knihovna (Vsetín, Česko : 1991-). 1999. *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 1998*. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 1999.
- Masarykova veřejná knihovna (Vsetín, Česko : 1991-). 2000. *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 1999*. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 2000.
- Masarykova veřejná knihovna (Vsetín, Česko : 1991-). 2001. *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 2000*. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 2001.
- Masarykova veřejná knihovna (Vsetín, Česko : 1991-). 2002. *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 2001*. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 2002.
- Masarykova veřejná knihovna (Vsetín, Česko : 1991-). 2003. *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 2002*. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 2003.
- Masarykova veřejná knihovna (Vsetín, Česko : 1991-). 2004. *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 2003*. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 2004.
- Masarykova veřejná knihovna (Vsetín, Česko : 1991-). 2005. *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 2004*. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 2005.

- Masarykova veřejná knihovna (Vsetín, Česko : 1991-). 2006. *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 2005*. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 2006.
- Masarykova veřejná knihovna (Vsetín, Česko : 1991-). 2007. *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 2006*. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 2007.
- Masarykova veřejná knihovna (Vsetín, Česko : 1991-). 2008a. *Masarykova veřejná knihovna Vsetín* [online]. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, c2008 [cit. 2009-03-11]. Z historie vsetínského knihovnictví. Dostupný z WWW: <<http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/historie-knihovny-10002/>>.
- Masarykova veřejná knihovna (Vsetín, Česko : 1991-). 2008b. *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 2007*. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 2008. 47 s.
- Masarykova veřejná knihovna (Vsetín, Česko : 1991-). 2009. *Výroční zpráva Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně za rok 2008*. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 2009. 54 s.
- MATUSZCZAK, Elzbieta. 2009. *Księgozbiór* [elektronická pošta]. Message to: Dana RIEDLOVÁ. 2009-02-25 [cit. 2009-03-11]. Osobní komunikace.
- Městská knihovna (Šumperk, Česko). 2010a. *Městská knihovna Šumperk p. o.* [online]. Šumperk : Městská knihovna, [2010] [cit. 2010-01-11]. Historie. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovnaspk.cz/historie/index.phtml>>.
- Městská knihovna (Šumperk, Česko). 2010b. *Městská knihovna Šumperk p. o.* [online]. Šumperk : Městská knihovna, [2010] [cit. 2010-01-11]. Služby knihovnám : statistiky za rok 2008. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovnaspk.cz/sluzknih/stat2008.php>>.
- Mestská knižnica (Piešťany, Slovensko). 2008a. *Mestská knižnica mesta Piešťany* [online]. Piešťany : Mestská knižnica, c2008 [cit. 2010-01-11]. Správy o činnosti. Dostupný z WWW: <<http://www.kniznica.sk/o-kniznici/spravy-o-cinnosti/>>.
- Mestská knižnica (Piešťany, Slovensko). 2008b. *Mestská knižnica mesta Piešťany* [online]. Piešťany : Mestská knižnica, c2008 [cit. 2010-01-11]. Z historie knižnice. Dostupný z WWW: <<http://www.kniznica.sk/o-kniznici/z-historie-kniznice/>>.
- Národní informační a poradenské centrum pro kulturu. 2008. *Národní informační a poradenské centrum pro kulturu* [online]. Praha : Národní informační a poradenské centrum pro kulturu, [2008] [cit. 2009-03-11]. Statistika kultury. Deník veřejné knihovny. Dostupný z WWW: <<http://www.nipos-mk.cz/?cat=88>>.
- Národní knihovna České republiky. 2006a. *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, c2006 [cit. 2009-03-11]. Informace pro knihovny. Benchmarking knihoven. Dostupný z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=02_Odb/BenchmarkingProjektH.htm>.

- Národní knihovna České republiky. 2006b. *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, c2006 [cit. 2009-03-11]. Odborné činnosti. Zpracování fondů. Předmětová kategorizace informačních zdrojů pro potřeby Konspektu. Dostupný z WWW: <http://www.nkp.cz/pages/page.php3?page=fond_material_kon2.htm>.
- Piešťany (Slovensko). 2006. *Piešťany : mesto slnka, vody a zdravia* [online]. Piešťany : Mestský úrad, c2006 [cit. 2010-01-11]. Mesto – základné údaje. Dostupný z WWW: <<http://www.piestany.sk>>.
- RIEDLOVÁ, Dana. 2001. *1921 – 2000 : 80 let Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně*. [Zpracovala Dana Riedlová a kol.; fotografie Michal Kovář]. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 2001. 24 s.
- Śrem (Polsko). 2008. *Śrem Miejski Portal Informacyjny* [online]. Śrem : Urząd Miejski, c2008 [cit. 2009-03-11]. Miasto. Dostupný z WWW: <<http://www.srem.pl/Nasze-miasto/O-Sremie.aspx>>.
- STÖCKLOVÁ, Anna. 2008a. *Akvizice* [online]. Verze 1.0. Praha : Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK v Praze, duben 2008 [cit. 2009-03-11]. 17 s. Elektronické studijní texty ÚISK. Dostupný z WWW: <<http://texty.jinonice.cuni.cz/>>.
- STÖCKLOVÁ, Anna. 2008b. *Organizace a ochrana knihovního fondu* [online]. Verze 1.0. Praha : Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK v Praze, listopad 2008 [cit. 2009-03-11]. 16 s. Elektronické studijní texty ÚISK. Dostupný z WWW: <<http://texty.jinonice.cuni.cz/>>.
- STÖCKLOVÁ, Anna. 2008c. Proměny knižního trhu v současnosti. In *Knihovny současnosti 2008*. Brno : Sdružení knihoven ČR, 2008, s. 119-132. ISBN 978-80-86249-49-0.
- ŠNÝDR, Mirko. 2005. Obrat knihovního fondu. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, c2005 [cit. 2010-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.
- Šumperk (Česko). 2007. *Šumperk : brána Jeseníků* [online]. Šumperk : Městský úřad, c2007 [cit. 2010-01-11]. Město Šumperk. Dostupný z WWW: <<http://www.sumperk.cz/cs/mesto-sumperk/>>.
- Vsetín (Česko). 2009. *Vsetín* [online]. Vsetín : Město Vsetín, [2009] [cit. 2009-03-11]. O našem městě. Dostupný z WWW: <<http://www.vsetin.cz/mesto.asp?p1=6517>>.
- Zákon ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). 2001. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2001, částka 98, č. 257, s. 5683-5688.

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBR. 1 – MVK VSETÍN, DOLNÍ NÁMĚSTÍ 1356	11
OBR. 2 – ČLENĚNÍ ZAMĚSTNANCŮ PODLE VZDĚLÁNÍ A POHLAVÍ (STAV K 31.12. 2009).....	16
OBR. 3 – ČLENĚNÍ ZAMĚSTNANCŮ PODLE VĚKU A POHLAVÍ (STAV K 31.12. 2009).....	17
OBR. 4 – PŮDORYS PŘÍZEMÍ MVK VSETÍN S INFORMAČNÍM CENTREM.....	17
OBR. 5 – INFORMAČNÍ CENTRUM MVK VSETÍN	18
OBR. 6 – PŮDORYS 1. PODLAŽÍ MVK VSETÍN S POČÍTAČOVOU UČEBNOU	19
OBR. 7 – PŮDORYS 2. PODLAŽÍ MVK VSETÍN S CENTRÁLNÍ PŮJČOVNOU	19
OBR. 8 – ČTENÁŘSKÉ ZÁKOUTÍ CENTRÁLNÍ PŮJČOVNY MVK VSETÍN.....	20
OBR. 9 – PŮDORYS 3. PODLAŽÍ MVK VSETÍN S ČÍTÁRNOU, STUDOVNOU, K KLUBEM A ADMINISTRATIVOU	21
OBR. 10 – ČÍTÁRNA ČASOPISŮ MVK VSETÍN	21
OBR. 11 – KOMUNITNÍ K KLUB MVK VSETÍN	22
OBR. 12 – PŮDORYS 4. PODLAŽÍ MVK VSETÍN SE SPOLEČENSKÝM SÁLEM	22
OBR. 13 – ČÁST VOLNÉHO VÝBĚRU KRÁSNÉ LITERATURY V CENTRÁLNÍ PŮJČOVNĚ MVK VSETÍN	26
OBR. 14 – VZDĚLÁVACÍ A KULTURNĚ SPOLEČENSKÉ AKCE PRO VEŘEJNOST V ROCE 2008 V MVK VSETÍN	28
OBR. 15 – OTVÍRACÍ DOBA MVK VSETÍN	29
OBR. 16 – ZÁKLADNÍ SLOŽKY FINANČNÍHO ROZPOČTU MVK VSETÍN ZA ROK 2009 V KČ	31
OBR. 17 – INDIKÁTORY HODNOT, TÝKAJÍCÍ SE KNIHOVNÍHO FONDU MVK VSETÍN V METODĚ BENCHMARKINGU (STAV K 31.12. 2007).....	35
OBR. 18 – PŘÍRŮSTEK KNIHOVNÍHO FONDU MVK VSETÍN ZA 1997-2008	37
OBR. 19 – ÚBYTEK KNIHOVNÍHO FONDU MVK VSETÍN ZA 1997-2008.....	38

OBR. 20 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU A ÚBYTKU MVK VSETÍN ZA 1997-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH ..	39
OBR. 21 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU A ÚBYTKU MVK VSETÍN ZA 1997-2008 CELKEM.....	40
OBR. 22 – PŘÍRŮSTEK NAUČNÉ LITERATURY MVK VSETÍN ZA 1997-2008	41
OBR. 23 – PŘÍRŮSTEK KRÁSNÉ LITERATURY MVK VSETÍN ZA 1997-2008.....	42
OBR. 24 – SROVNÁNÍ KRÁSNÉ A NAUČNÉ LITERATURY V PŘÍRŮSTKU MVK VSETÍN ZA 1997-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	43
OBR. 25 – SROVNÁNÍ KRÁSNÉ A NAUČNÉ LITERATURY V PŘÍRŮSTKU MVK VSETÍN ZA 1997-2008 CELKEM.....	43
OBR. 26 – PŘÍRŮSTEK OSTATNÍCH DOKUMENTŮ MVK VSETÍN ZA 1997-2008.....	45
OBR. 27 – SROVNÁNÍ JEDNOTLIVÝCH KATEGORIÍ OSTATNÍCH DOKUMENTŮ V PŘÍRŮSTKU MVK VSETÍN ZA 1997-2008 CELKEM	47
OBR. 28 – SROVNÁNÍ KRÁSNÉ, NAUČNÉ A OSTATNÍ V PŘÍRŮSTKU MVK VSETÍN ZA 1997-2008 CELKEM	48
OBR. 29 – POMĚR PROFILACE KNIHOVNÍHO FONDU BEZ SPECIALIZACE A SE SPECIALIZACÍ.....	48
OBR. 30 – PROFILACE KNIHOVNÍHO FONDU SE SPECIALIZACÍ	49
OBR. 31 – SROVNÁNÍ AKVIZICE V INTERNETOVÝCH A KAMENNÝCH KNIHKUPECTVÍCH ZA 2007-2008..	60
OBR. 32 – ZPŮSOB NABYTÍ DOKUMENTŮ V MVK VSETÍN V ROCE 2008.....	63
OBR. 33 – ROZPIS FINANČNÍ DOTACE V KČ NA NÁKUP KNIHOVNÍHO FONDU MVK VSETÍN V ROCE 2009	65
OBR. 34 – REGISTROVANÍ ČTENÁŘI MVK VSETÍN ZA 1997-2008	67
OBR. 35 – STAV VÝPŮJČEK MVK VSETÍN K 31.12. 2008.....	68
OBR. 36 – VÝPŮJČKY MVK VSETÍN ZA 1997-2008 CELKEM	68
OBR. 37 – VÝPŮJČKY KRÁSNÉ LITERATURY MVK VSETÍN ZA 1997-2008.....	69
OBR. 38 – VÝPŮJČKY NAUČNÉ LITERATURY MVK VSETÍN ZA 1997-2008	70
OBR. 39 – VÝPŮJČKY OSTATNÍCH DOKUMENTŮ MVK VSETÍN ZA 1997-2008.....	71

OBR. 40 – SROVNÁNÍ VÝPŮJČEK KRÁSNÉ, NAUČNÉ A OSTATNÍ V MVK VSETÍN ZA 1997-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	72
OBR. 41 – SROVNÁNÍ VÝPŮJČEK KRÁSNÉ, NAUČNÉ A OSTATNÍ V MVK VSETÍN ZA 1997-2008 CELKEM	72
OBR. 42 – STATISTIKA NEJPŮJČOVANĚJŠÍCH TITULŮ V MVK VSETÍN V ROCE 1999	73
OBR. 43 – TITULOVÁ FREKVENCE VÝPŮJČEK MVK VSETÍN V ROCE 1997.....	75
OBR. 44 – TITULOVÁ FREKVENCE VÝPŮJČEK MVK VSETÍN V ROCE 1998.....	75
OBR. 45 – TITULOVÁ FREKVENCE VÝPŮJČEK MVK VSETÍN V ROCE 1999.....	75
OBR. 46 – TITULOVÁ FREKVENCE VÝPŮJČEK MVK VSETÍN V ROCE 2000.....	76
OBR. 47 – TITULOVÁ FREKVENCE VÝPŮJČEK MVK VSETÍN V ROCE 2001.....	76
OBR. 48 – TITULOVÁ FREKVENCE VÝPŮJČEK MVK VSETÍN V ROCE 2002.....	77
OBR. 49 – TITULOVÁ FREKVENCE VÝPŮJČEK MVK VSETÍN V ROCE 2003.....	77
OBR. 50 – TITULOVÁ FREKVENCE VÝPŮJČEK MVK VSETÍN V ROCE 2004.....	77
OBR. 51 – TITULOVÁ FREKVENCE VÝPŮJČEK MVK VSETÍN V ROCE 2005.....	78
OBR. 52 – TITULOVÁ FREKVENCE VÝPŮJČEK MVK VSETÍN V ROCE 2006.....	78
OBR. 53 – TITULOVÁ FREKVENCE VÝPŮJČEK MVK VSETÍN V ROCE 2007.....	79
OBR. 54 – TITULOVÁ FREKVENCE VÝPŮJČEK MVK VSETÍN V ROCE 2008.....	79
OBR. 55 – TITULOVÁ FREKVENCE VÝPŮJČEK MVK VSETÍN ZA 1997-2008 CELKEM	80
OBR. 56 – SROVNÁNÍ MVS JINÝM KNIHOVNÁM MVK VSETÍN ZA 1997-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH	83
OBR. 57 – SROVNÁNÍ MVS Z JINÝCH KNIHOVEN MVK VSETÍN ZA 1997-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH	84
OBR. 58 – PROFILACE KNIHOVNÍHO FONDU SE SPECIALIZACÍ MVK VSETÍN	88
OBR. 59 – OBRAT PROFILACE KNIHOVNÍHO FONDU SE SPECIALIZACÍ MVK VSETÍN ZA 1997-2008.....	89
OBR. 60 – KYSUCKÁ KNIŽNICA V ČADCI.....	94

OBR. 61 – STAV KNIHOVNÍHO FONDU KK V ČADCI K 31.12. 2008	96
OBR. 62 - PŘÍRŮSTEK KNIHOVNÍHO FONDU KK V ČADCI ZA 2003-2008.....	97
OBR. 63 – ÚBYTEK KNIHOVNÍHO FONDU KK V ČADCI ZA 2003-2008	98
OBR. 64 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU A ÚBYTKU KK V ČADCI ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH	99
OBR. 65 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU A ÚBYTKU KK V ČADCI ZA 2003-2008 CELKEM	99
OBR. 66 – SROVNÁNÍ KRÁSNÉ, NAUČNÉ A OSTATNÍ V PŘÍRŮSTKU KK V ČADCI ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	100
OBR. 67 – SROVNÁNÍ KRÁSNÉ, NAUČNÉ A OSTATNÍ V PŘÍRŮSTKU KK V ČADCI ZA 2003-2008 CELKEM	101
OBR. 68 – REGISTROVANÍ ČTENÁŘI KK V ČADCI ZA 2003-2008	102
OBR. 69 – SROVNÁNÍ VÝPŮJČEK KRÁSNÉ, NAUČNÉ A OSTATNÍ V KK ČADCA ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	102
OBR. 70 – SROVNÁNÍ MVS Z JINÝCH KNIHOVEN KK V ČADCI ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH	103
OBR. 71 – SROVNÁNÍ MVS JINÝM KNIHOVNÁM KK V ČADCI ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH	104
OBR. 72 – VEŘEJNÁ KNIHOVNA HELIODORA ŚWIĘCICKIEGO MĚSTA A OBCÍ ŚREMUM	105
OBR. 73 – STAV KF BPHŚ V ŚREMUM K 31.12.2008	107
OBR. 74 – PŘÍRŮSTEK KNIHOVNÍHO FONDU BPHŚ ZA 2003-2008	107
OBR. 75 – ÚBYTEK KNIHOVNÍHO FONDU BPHŚ ZA 2003-2008.....	108
OBR. 76 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU A ÚBYTKU BPHŚ ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH	108
OBR. 77 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU A ÚBYTKU KF BPHŚ ZA 2003-2008 CELKEM.....	109
OBR. 78 – SROVNÁNÍ KRÁSNÉ A NAUČNÉ V PŘÍRŮSTKU BPHŚ ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH	110
OBR. 79 – SROVNÁNÍ KRÁSNÉ A NAUČNÉ V PŘÍRŮSTKU BPHŚ ZA 2003-2008 CELKEM	110

OBR. 80 – REGISTROVANÍ ČTENÁŘI BPHŠ ZA 2003-2008	111
OBR. 81 – SROVNÁNÍ VÝPŮJČEK KRÁSNÉ, NAUČNÉ A OSTATNÍ V BPHŠ ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	112
OBR. 82 – SROVNÁNÍ MVS Z JINÝCH KNIHOVEN BPHŠ ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	113
OBR. 83 – SROVNÁNÍ MVS JINÝM KNIHOVNÁM BPHŠ ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	113
OBR. 84 – MĚSTSKÁ KNIHOVNA ŠUMPERK.....	114
OBR. 85 – STAV KNIHOVNÍHO FONDU MĚK V ŠUMPERKU K 31.12. 2008	116
OBR. 86 – PŘÍRŮSTEK KNIHOVNÍHO FONDU MĚK ŠUMPERK ZA 2003-2008	116
OBR. 87 – ÚBYTEK KNIHOVNÍHO FONDU MĚK ŠUMPERK ZA 2003-2008	117
OBR. 88 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU A ÚBYTKU MĚK ŠUMPERK ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH	118
OBR. 89 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU A ÚBYTKU MĚK ŠUMPERK ZA 2003-2008 CELKEM	118
OBR. 90 – SROVNÁNÍ KRÁSNÉ, NAUČNÉ A OSTATNÍ V PŘÍRŮSTKU MĚK ŠUMPERK ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	119
OBR. 91 – SROVNÁNÍ KRÁSNÉ, NAUČNÉ A OSTATNÍ V PŘÍRŮSTKU MĚK ŠUMPERK ZA 2003-2008 CELKEM	120
OBR. 92 – REGISTROVANÍ ČTENÁŘI MĚK ŠUMPERK ZA 2003-2008.....	121
OBR. 93 – SROVNÁNÍ VÝPŮJČEK KRÁSNÉ, NAUČNÉ A OSTATNÍ V MĚK ŠUMPERK ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	122
OBR. 94 – SROVNÁNÍ MVS Z JINÝCH KNIHOVEN MĚK ŠUMPERK ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	123
OBR. 95 – SROVNÁNÍ MVS JINÝM KNIHOVNÁM MĚK ŠUMPERK ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH	124
OBR. 96 – KNIHOVNA KROMĚŘÍŽSKA KROMĚŘÍŽ	125
OBR. 97 – STAV KNIHOVNÍHO FONDU KK V KROMĚŘÍŽI K 31.12. 2008	127
OBR. 98 – PŘÍRŮSTEK KNIHOVNÍHO FONDU KK KROMĚŘÍŽ 2003-2008	127

OBR. 99 – ÚBYTEK KNIHOVNÍHO FONDU KK KROMĚŘÍŽ ZA 2003-2008	128
OBR. 100 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU A ÚBYTKU KK KROMĚŘÍŽ ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH	129
OBR. 101 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU A ÚBYTKU KK KROMĚŘÍŽ ZA 2003-2008 CELKEM	129
OBR. 102 – SROVNÁNÍ KRÁSNÉ, NAUČNÉ A OSTATNÍ V PŘÍRŮSTKU KK KROMĚŘÍŽ ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	130
OBR. 103 – SROVNÁNÍ KRÁSNÉ, NAUČNÉ A OSTATNÍ V PŘÍRŮSTKU KK KROMĚŘÍŽ ZA 2003-2008 CELKEM.....	131
OBR. 104 – REGISTROVANÍ ČTENÁŘI KK KROMĚŘÍŽ ZA 2003-2008.....	132
OBR. 105 – SROVNÁNÍ VÝPŮJČEK KRÁSNÉ, NAUČNÉ A OSTATNÍ V KK KROMĚŘÍŽ ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	133
OBR. 106 – SROVNÁNÍ MVS Z JINÝCH KNIHOVEN KK KROMĚŘÍŽ ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	134
OBR. 107 – SROVNÁNÍ MVS JINÝM KNIHOVNÁM KK KROMĚŘÍŽ ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	134
OBR. 108 – MESTSKÁ KNIŽNICA MESTA PIEŠŤANY.....	135
OBR. 109 – STAV KNIHOVNÍHO FONDU MEK V PIEŠŤANECH K 31.12. 2008	137
OBR. 110 – PŘÍRŮSTEK KNIHOVNÍHO FONDU MEK PIEŠŤANY ZA 2003-2008	138
OBR. 111 – ÚBYTEK KNIHOVNÍHO FONDU MEK PIEŠŤANY ZA 2003-2008.....	138
OBR. 112 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU A ÚBYTKU MEK PIEŠŤANY ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH	139
OBR. 113 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU A ÚBYTKU MEK PIEŠŤANY ZA 2003-2008 CELKEM.....	139
OBR. 114 – SROVNÁNÍ KRÁSNÉ A NAUČNÉ V PŘÍRŮSTKU MEK PIEŠŤANY ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	140
OBR. 115 – SROVNÁNÍ KRÁSNÉ A NAUČNÉ V PŘÍRŮSTKU MEK PIEŠŤANY ZA 2003-2008 CELKEM.....	141
OBR. 116 – REGISTROVANÍ ČTENÁŘI MEK PIEŠŤANY ZA 2003-2008	142

OBR. 117 – SROVNÁNÍ VÝPŮJČEK KRÁSNÉ A NAUČNÉ V MeK PIEŠŤANY ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	143
OBR. 118 – SROVNÁNÍ MVS Z JINÝCH KNIHOVEN MeK PIEŠŤANY ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	144
OBR. 119 – SROVNÁNÍ MVS JINÝM KNIHOVNÁM MeK PIEŠŤANY ZA 2003-2008 V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	144
OBR. 120 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU KNIHOVNÍHO FONDU SLEDOVANÝCH KNIHOVEN ZA 2003-2008	146
OBR. 121 – SROVNÁNÍ ÚBYTKU KNIHOVNÍHO FONDU SLEDOVANÝCH KNIHOVEN ZA 2003-2008.....	147
OBR. 122 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU KRÁSNÉ LITERATURY SLEDOVANÝCH KNIHOVEN ZA 2003-2008... ..	147
OBR. 123 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU NAUČNÉ LITERATURY SLEDOVANÝCH KNIHOVEN ZA 2003-2008 ..	148
OBR. 124 – SROVNÁNÍ PŘÍRŮSTKU OSTATNÍCH DOKUMENTŮ SLEDOVANÝCH KNIHOVEN ZA 2003-2008	149
OBR. 125 – SROVNÁNÍ REGISTROVANÝCH ČTENÁŘŮ SLEDOVANÝCH KNIHOVEN ZA 2003-2008.....	150
OBR. 126 – SROVNÁNÍ CELKOVÝCH VÝPŮJČEK SLEDOVANÝCH KNIHOVEN ZA 2003-2008	151
OBR. 127 – SROVNÁNÍ MVS Z JINÝCH KNIHOVEN SLEDOVANÝCH KNIHOVEN ZA 2003-2008.....	151
OBR. 128 – SROVNÁNÍ MVS JINÝM KNIHOVNÁM SLEDOVANÝCH KNIHOVEN ZA 2003-2008	152

PŘÍLOHY

PŘÍL. 1 ZŘIZOVACÍ LISTINA MVK VSETÍN Z ROKU 1921	168
PŘÍL. 2 MVK VSETÍN V ROCE 1957.....	169
PŘÍL. 3 MVK VSETÍN V ROCE 1997.....	169
PŘÍL. 4 MVK VSETÍN V ROCE 2007.....	170
PŘÍL. 5 MVK VSETÍN V ROCE 2009.....	170

Lápis

Pro mimovládni veřejni službu občanského zastupitelstva
dne 7. března 1920 o 1/2 hod. dopoledne za přítomnosti všech
členů občanského zastupitelstva, usávaníků a osobně za přítomnosti
ostatných 70 letých narození navěsto prvního presidenta republiky
Dr. T. G. Masaryka.

Starosta, Ing. Josef Šaroun, zalaguje službu a zejména se
o zjednotění navěsto presidenta republiky Dr. T. G. Masaryka, jisti se zjednat
o naši probodu a jak zejména se hlavněmi pracovat o to, aby
naši národa vymanil se z poroby dynastie Habsburků.
Šaroun, jdem vytyčilo, stejne také jeci a odvětili ji svedčeným
soudstvem.

Ko to učinil byl nově:

- 1.) Aby na přest 70 letých narození navěsto prvního
presidenta republiky zřegna byla se třetinu veřejna
kučkona Masarykov a citarua, a aby, potua se
nenajiti vhodných mištrův, učiněna byla veřejna
kučkona a zasedací míni občanského zastupitelstva.
- 2.) Aby k učiněni jho 70 letých narození a na věčnou
paměť jho zjednat o probodu českého národa potaven
byl na třetinu chudobinec Masarykův, který potava obec
město české pro všude přistupnosti, města české
a imalisty a povuže k této starosti daru 1.000 Kč
K 100.000 Kč a zjednat zaplati z jiných daru a fondů
chudobineckých.

Šaroun byl byl jednotěsně přijat,
a službu křátkým dohledem skončen.

Šaroun
zastupitel.

Old. Tulej
jandl Josef

Hellisárek
starosta

Příl. 2 MVK Vsetín v roce 1957

Příl. 3 MVK Vsetín v roce 1997

Příl. 4 MVK Vsetín v roce 2007

Příl. 5 MVK Vsetín v roce 2009

